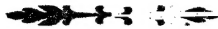

તારીખ

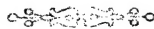
મકકા-મોઝા-ઝમા.

(ઉરદુ ઝખાન ઓર ગુજરાતી હરફોમે)
લીખનવાલો

મુન્સી જુલામમોહીયુદ્દીન મસલોહુદ્દીન
નીઝામી

અમદાવાદ.

છપાનેવાલો

મીયાં બહદુદ્દીન હુસેનુદ્દીન નીઝામી
જુકસેલર એન્ડ પબ્લીશર

ડે. ત્રાયુ હરવાગત—અમદાવાદ.

પહેલી બાર

૧૩૩૭ હીજરી.

૨૦૨૬ ૫૦૦.

સને ૧૯૧૯.

કીમત રૂ. ૦-૧૨-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૭૨૧ ધર્મિક

પુસ્તકનું નામ મહા-મોક્ષ-સાગર

વિષય ૫૭: ૪૪૪૨

૭૮૬

તારીખ

મક્કા-મોઅઝઝમા

ઉર્દૂ જમાન એર ગુજરાતી હરફેમિ

જમાનેવાલે

મીયાં ખદરૂદીન હુસેનુદીન નીઝામી

બુક્સેલર એન્ડ પબ્લીશર.

ડૉ. વણુ દરવાજા અમદાવાદ.

પહેલી ખાત્ર

જદ્દ ૫૦૦

સને ૧૩૩૬ હીજરી

સને ૧૯૧૮ ઇસ્વી.

કીમત રૂ. ૦-૧૨-૦

થેહ કીતાબ રજીસ્ટર હય.
કોઇ સાહેબ હરગીજ ન છાપેં.

અમદાવાદ પાનકોરને નાકે ચુડી ઝોળમાં
આવેલા ધી મનહર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
ગ્રાંતીલાલ ગણપતરામે છાપ્યું.

તારીખ

મક્કા-મોઅઝઝમા.

પહેલા બાબ.

મક્કા મોઅઝઝમા કે નામું ઓર ઉંસકી આબાદી ઓર શરફ ઓર બુઝુરગી કે બયાનમેં ઓર ઉંસકો વતન બનાને ઓર ઉંસકે મકાનુંકી બયએ ઓર કરાયે લેનેકે બયાનમેં ઓર ઇસમેં છે ફસલહેંહે.

(ફસલ અવલ અસમા કેબયાનમેં)

અવલ નામ મક્કાહે ઇંસકી વજેહ તસમીયહ ચેહેકે મક્કા મકસે નીકલાહે ઇસકે મઆની ચુસને કેહેં ઓર ચુકે ઇસ શહેરમેં પાની કમહે ઇસલીચે મક્કા નામ હુવા ઓર ઇસી વજેહસે હુસસનારા મોઅઝઝમા રખા ગયા યાને ખ્યાસ લગાનેવાલા ઓર બઅઝને મકકેદી વજેહ તસમીયહ ચે લીખી હેકે ગુનાહુકે દુર કરતાહે તીસરા નામ હાતમહ હતમસે બમઆની તોડને કે યાની ઇસવજેહસે કે બબરૂકી બરફન તોડતાહે ચોથા નામ બીરસહ સીન મેહમલાકી તથ-દીદસે મુશતક બસસેહે ઇસ મઆની હલાક કરનેકેહેં યાની મુલહદુ ઓર બેદીનુંકા હલાક કરનેવાલા પાંચવાં નામ ના-શતહ યાની કુદરઓર નીફક વાલુકા લેનેવાલા છઠા ઉરઝ યાને જહુર સઆદાત વ કરામાત વ આસારે કુદરતે હલાલી કા મહલ સાતવાં નામ બદે અમીયાની શહેરમામું કચું કે બે મુહેઝાર ચા વાલબુલ કતલ ઇસમેં આંકર મનાહ લે-

તાહે તો જખતક ઉસમે' રહે ગીરક્તાર હોને ઓર મારનેસે
અમનમે' રહેતાહે ઓર મક્કા મોઅઝઝમા કે બલદ ઓર કર-
યહ ઓર ઉમુલકુરાલી કેહતેહે' કયુ' કે શરફ ઓરબુઝરગી
મે' સખ શહેરૂ ઓર કરયુ'સે બડાહે. યા ઇસ વજેહસે કે
ઝમી અન્વલ ઉસકે નીચેસે બીછાઈ ગઈ ફીર દુસરી જગેહ
બીછાઈ ગઈ ઓર ઉસકી એક નામ કોકી હે કયુ' કે કોકી
જખલ કેકયાંકા એક હીરસાહે ઓર એક નામફારાં ઓર
કેકયાંહે કયુ' કે ઉસ પહાડકા નામહે જે જખલ અબુકુ બે-
સકે મુકાબીલહે ઓર અબુ કુબેસ હરમ શરીફ કે મુતસીલ
રૂકન હુજરે અસવદ કે મહાઝીહે ઓર એક નામ મુકદ્દસા,
ઓર કાદીસ બકસર હરદોવાલ મેહમલાહે કયુ' કે યુનાહુ'સે
પાક કરહેતાહે ઓર એક નામ કુરરતુલ નમલ હે કયુ' કે
ઉસ ઝમાને મે' ચીંટીયાં ઉસ જગેહ બહોતથી ઓર વાદી
ઓર જરમ ઓર અર્શી ઓર સલાહ બકસર હાતમી ઓર
તૈયબબી ઉસકે નામહે' ઓર એક નામ મઆદહે યુનાબે
કુરાને મજદમે ફરમાયાહે તરદોકા ઇલા મઆદીન યાને અ-
લખત્તા ફેર લાયગ તુઝકો મઆદકી તરફ યઆને મકદેકી
ઓર મજદદીન ફીરોઝ આબાદી સાહબે કામોસને એક રી-
સાલા અલાહેદહ અસમા મક્કા મોઅઝઝમા કે બયાનમે'
લીખાહે ઉસમે' ઓર બહોતસે નામહે' ઓર મક્કા મોઅ-
ઝઝમાકે નામકી એકયે ખાસીયત હે કે અગર નકસીર વા-
લેકી પેશાની પર નકસીર કે ખુનસેયે ઇબારત લીખી જાયે
અલમકકતા વસતુદ દુન્યા વલ્લાહો રઉકુન બીલઈબાદ તો
નકસીરકા ખુન બંદ હો જાયગા દુસરી ફસલ મક્કામો અ-
ઝઝમાકી આબાદીમે' જાનના ચાહીયે કે મક્કામો અઝઝમાકી
આબાદી ઝમાનુ' ઓર હાકમુ' ઓર ખોફ ઓર અમન ઓર
ગીરાની ઓર અરઝાની કે ઇખતીલાફ કે ખાએસ મુખતી-
ફલ હોતી રહીહે બઆઝ અવકાત ઉસમે' ઇસકદર બે શુમાર
આબાદીથી કે એક વલો ચાલીસ બસ સતો દીન ખુનવી

ઝર રહ્યા કે બહું શરકત દુસરે શખસ કે તન્હા તવાફ કરે
 આલીસ પ્રસ કે ધનતીઝર કે બાદ મતાફકો ખાલી દેખકર
 ઉસને તવાફ શુર કીયા તો દેખાકે ઇસ તવાફમેં એક સાં-
 પલી ઉસકા શરીક હે ઉસવલીને ઉસે કહા કે અય ખુદાકે
 મખલુક તુકોનહે ઉસને જવાબ દીયા કે મેં મુનતીઝરથા
 ઇસ ખાતકા છસકા તું મનતીઝરથા તુજસે સો બરસ પહેલે
 યાની મતાફકે ખાલી હોનેકા ઇનતીઝર કરતાથા ઉસ વ-
 લીને કહા કે તેરી શરકતકા કુછ મુઝાએકા નહીં મેરી
 નીમત પુરી હુઈ કે મેરે સીવા દુસરા બશર ઇસ ઇબાદ-
 તમેં શરીક નહીં ઓર બઅઝ વકતું મેં મકકે મો અઝઝ-
 મામે ખાશી-દે થોડે હોતેથે ચુનાચે મુસનીફ કીતાબ અ અ-
 લામ ફકયહ ફુતુહીન મક્કીને અપની તારીખ મેંલી ખાહે
 કે મેંને અપને લડકપનમેં સુલતાન મુરાદખાન ખીન સ-
 લીમખાંન ખીન ઉસમાનખાનકી સલતનતસે પેશતર હરમ-
 ઓર મતાફકો આદમીયું સે ખાલી પાયા ઓર કઈ બાર
 તન્હા મેંને તવાફ કીયા ઓર નેઝ ઉસને બયાન કીયા કે
 મુઝસે શેખ મોએમ્મર મક્કીને હીકાયતકી કે મેંને એક
 હરનકો દેખાકે કોહ અબુ ફુએસસે ઉતરકર ખાબુ સફાસે
 હરમમેં દાખીલ હુવા ઓર ફીર ચલાગયા ઓર ઉસકાઆના
 ઇસી વજેહ સેથા કે હરમ આદમીયુંસે ખાલીથા ઓર ઉ-
 સનેયેલી કહા કે હમ-સફા ઓર મરવહકેખાઝરકો ખરીદો
 ફરોખતવાલુસે ખાલી પાતે ઓર કાફલું કો દેખતહેં થઉં
 મહીલાસે ચઆને તાએફ કે મુતસીલ એક મવજેસે લાતે
 ઓર મકકે વાલું મેસેં અયસુકો ન પાતે કે ઉનકા સબ
 ગદલા ખરીદલેં ઓર અગર કરઝ બેચના ચાહતે જબ લી
 કોઈ ન લેતા કયું કે આદમી કમ ઓર રૂપ્યા નાયાબથા
 ઓર સલતનત મુસદ્દ ખાનકે ખમાનેમેં આદમી બહોત હુવે
 ઓર આબાદીકી કસરતસે શહેર બઢ ગયા ઓર પાની ઝ-
 અબ હો ગયા કયું ઇસ સુલતાનકે આબા વ અબદાદને

નહેર હાથેલા કો દુરસ્ત કીયા ઓર બહોતસે ચશમુસે ઉસકી
 મદદકી ઉસકા કીસા ઇસ તરહ હે કે બુખેદા બે દુખતર
 જાઆર ખીન મનમુર ઓર હાફન રશીદકી મન કુલાથી વે
 એક નહેર હનીનસે બે કરીબ તાએફ કે હે પહાડુ ઓર
 પથ્થર કે કાટકર મકકે તકલાઈ ઓર ઉસકે બનવાનેમે
 એક કરોડ સાત લાખ મીસકાલ સોનેકે ખરચ કીયે ઓર
 ઇસ નહેરકે નીકલનેકી જગેહ તાએફકી રાહમે જબલસી
 નામેસે એક બુલંદ પહાડ કે ગઢમેહે જુસકો તાવ કેહતે
 હે ઉસ પહાડસે પાની નીકલકર હનીનમે આતાહે જહાં
 જહાં ગઝવહ પેગમ્બર (સલ૦) કાહુવાયા બુખેદાને હનીનસે
 કારચળી બનાઈ ઓર ચશમહાએ, જેલ ચઆને મકાશ વ
 મયમુન વ ઝંઝકરાન પરદુ વતારકે વનકસીયા વ જરીબાતસે
 મદદ લેકર ઉનકા પાની હનીનમે લાઈ ફીર ઉસને હુકમ
 કીયા કે એક નહેરવાદી નેઅમાનસે નીકાલકર અરફાતમે
 પહોંચાઈ બાએ યે નહેરમી એક કોહ બુલંદકી ખોસે બે
 કરીબ તાએફ કેહે નીકાલી ગઈ ઓર વાદી નેઅમાનસે
 જબલ રહમત મેં આઈ જહાં અરફે કે રોઝ ખતીબ ખડા
 હોતા હે ઓર ઇસી જગેહ રમુલે બુદા (સલ૦) હજ વીદા મેં
 કયરે થે ફીરયે નહેર જબલ રહમતસે અરફાતકે કરીબ એક
 હોઝમે ગીરતી હે ઓર ઉસમેસે નીકલકર ભારતીનકો બાતી
 હે બે એક જગેહ અરફાત ઓર મુઝદલફાકે દરમ્યાન ઉસ
 પહાડકે પીછે હે બે ગઝલફા કે પાસ જુનુબ કો કેવા કેહે
 ફીર મુઝદલફામે આતીહે ઓર વહાંસે ઉસ પહાડ કે દામ-
 નમે બે મીના કે પીછે હે હોકર બેરબુખેદાકો બાતીહે ઓર
 લોગુકોયે વહેમહેકે યે કુવાં જુનુકા બનાયા હુવા ખોફ
 નાક મુકામહે પહેલે યે બીલકુલ મુનહદમ ઓર ખંદ હો
 ગયાથા ઉસકોઈસ સરદાર આલ ઉસમાન સુલતાન મુરાદને
 બહોતસે દીનાર ખરચ કરકે દુરસ્ત કીયા ઓર પહેલેઅમા-
 નમે મકકે મોઅઝઝમા કે એક શહેર પનાહ મોઅલે કે

જાનીબ મસજીદ રાયે કે કરીબથી ચે મસજીદચે જગેહ હે
જહાં રસુલે ખુદા (સલ્વ) ને ફતેહ મકકેકે દીન અપલા
નીશાન ઘેર જખરીન સુતઅમકે પાસ ખડા કીયાથા ચે શ-
હેર પનાહ જખલ કરા રેહસે લેકર અસકો લઅલઅ કેહ-
તેહે ઉસ પહાડ તકહે જો ઇસકે મુકાબીલ સોફલ લયલકી
તરફ હે ઓર કહેતે હે કે શહેર પનાહકો શરીફ અબુઇઝ
ખીન કતાવહ ખીન ઇદરીસ અન્નીને ખનાયાથા કે શરીપુકા
દાદાથા ફીરજખ મક્કા મોઅઝઝમાકી આબાદી ઝયાદા હુઈ
તો એક ચોડી શહેર પનાહ મોઅલા કે જાનીબચઆની મક
ખરે શરીફ ઉમ્મુલ સુઅમીનીન ખદીજે રદીઅલ્લાહો અન-
હાકી તરફ જખલ અબદુલ્લાખીન ઉમર (રદી)સે લેકર ઉસ
પહાડતકકે ઉસકે મુકાબીલ હે જનાઇ ગઈ ઓર ઉસમે
એક ફાટક લોહેકેપત્તરૂસે જડા હુવા લગાયા ગયા અસકો
મુલુક હીંદને હકિમ મકકેકે લીચે તોહફેકે તોરપર લેખથા
ચે શહેર પનાહ ઉસ શબકા ચઆની રાહકી તરફથી જો
અહદકો જાતી હે હો પહાડું કે દરમ્યાન જો બાયક દીગર
કરીખહેં અહદહ વગયરા કે જાનેવાલે ઇનહી દોતું કે ખી-
ચમે હોકર જાતે હેં ઓર ઇસ દીવારકે ફાટકમેં દોકીવાડથે
ઓર એક દુસરી દીવાર અસકા નીશાન અખતક મઆલુમ
હોતાહે પરતીકી જાનીબ બાબ માજન ઓર ચમનકી રાહ-
મેંથી માજન એક અવરતકા નામહે ઓર મરવી હે કે હ-
ઝરત ઉમર ફારૂક (રદી.) ને એક દીવારખડે પથરૂંકી મસ-
જીદ હરામકી હીફાઝતકે લીચે દોઆ માગનેકી જગેહમેં
ખનવાઇ ઓર ઉસકા સુખખચે હુવા આપને મદીના મુન-
વરામેં સુના કે એક બડી રવ બુલંદી પરસે મસજીદમેં
આઈ ઓર મુકામ ઇબરાહીમકો ઉખાડકર બહા લેગઈ ચહાં
તકકે પથર મુકામે ઇબરાહીમકી પરતીમેં મીલા ઓર ઉસ-
કી જગેહ નાબુદ હો ગઈ ઓર ઉસ પથરકો કઆબેસે
ખાંધ રખાહે ઓર નીઝ એક અવરત ઉમ નેહસલ નામકો

બહાલે ગઈ જો કસીકી નસલમેસેથી ઉસકીલાશ જી પરતી
 મેં મીલી તો હઝરત ઉમર (રદી૦) ગભરાકર સવાર હુવે
 ઓર માઉરમઝયાનમેં મકકે મોઅઝઝમામેં દાખીલ હુવે
 ઓર મુકામ ઇબરાહીમકી જગેહ તેહકીક મતલબ ખીન
 અખીદદાઅ સેહમી (રદી૦) સેકી ઉન્હુને અર્જ કીયા કે
 મુઝકે એક બાર ચે ખોદ હુવા કે મુબાદા ઇસ્પર કોઇ હા-
 દેસા આવે ઓર જગેહ મોઇનનરહે તો મેંને ઉસકે બાબે
 હતીમસે પેમાયશકીયા ઓર નેઝઇસકા ફાસલા ચાહ ઝમ-
 ઝમસે એક રસ્સીસે નાપા જો મેરે ઘરમેં મોબુદહે હઝરત
 ફાફક (રદી૦)ને એહત્યાતકી બજેહસે ઉસકે અપને પાસ
 ખીઠા લીયા ઓર દુસરે શખ્સકે ઉસકે ઘર ભેજા કે વો
 રસીલે આયા આપને હોનું ફાસલુકી પેમાયશ કરકે મુકામ
 ઇબરાહીમકે ઉસકી જગેહ પર કાયમ કીયા ઓરતુલ મહ્મદ
 મોઅઝઝમાકા ઇસ તરહ હે કે ઝમીન બુદ શરકીસે જુ-
 સકે મોઅલા કેહતેહેં ઝમીન પરત ગરખી મોલદ અમીર
 હમઝા (રદી) કે કરીબ તકહે ઓર ઉસકા અરઝ જખલે
 અહમરસે જખલ અબુ કુબેસતકહેચે અરઝ તુલકી નીસબત
 ઇસકે નીરફસે કુછ ઝયાદાહે ઓર ઇનહોનું પહાડુકે અખ-
 શબાકેહતેહેં કે ખશબસે મુશતીકહે ઓર જખલ અબુ કુ-
 બેસ પરસેકેહે સફા નઝર આતાહે ઓર જખલ અહમર
 પરસે કયકઆઓર અબદુલ્લા ખીન ઝંબીરકે મકાનાત મુઝતહેં
 ઓર કય કયાં પરસે અબુકુબેસ કે મુકાબીલ કર પહાડ
 દીખાઈ દેતાહે ઓર મોઅઝઝુલ બલદાંમેં લીખાહે કે કય-
 કઆસે મહ્મદ મોઅઝઝમા મઆલુમ હોતાહે ઓર મુહ અબુ-
 કુબેસકી તરફ કોહે ઓર મસજીદહરામ ઇન હોનું પહાડુ
 કે ખીયમેહે ઓર ખાને કઆબા મસજીદ હરામ કે દર-
 મ્યાનહે ઓર પહાડુકી કસરતસે સવાર જાનેવાતેકે મશરકકી
 તરફ રાહહેન ગરબકી બાનીબ નયમનકી તરફ ઓર શરકી
 બાનીબમેં હોઆકી જગેહસે લેકર સધકી જગેહ તક ચાર

હજાર સત્તર ગજ અથ્રેજી ગજકા ફાસલાહે દોઆકી જગેહ
 વોહ મુકામ સોક સંગીરમે મેંહેજહાંસે પેશતર ખાને કઆબા
 સુઝતાયા ઓર અબ મકાનાતકે હોને ઓરરાહકે ટેઠે હાકલ
 હોનેસે નહીં દીખાઈ હેતા ઓર બાબે શરકીસે બાબે ગરબી
 તંક ચાર હજાર એકસેાં નવ ગજ હે ઓર મકકે મોઅઝઝમા
 કે કુરેશ કસી કે ઝમાને તક કે એક શખ્સ ઉનકે અજઘાદ
 મેંસે થા દીનકો કઆબે કે ગીદ રહેતે ઓર આખેર દીનમે
 હલકો ચલે જાતે હલવોહ જગેહ હે જો હરમકી હલસે
 બાહેર હો ઓર હરમકી હલે હર તરફમે મુખ તલીફ હે
 શીમાલો ગરબમે સાડે ત્રીન કોસ કે ફાસલેપર તનઈમ હે
 ઓર જુદેકી રાહમે હલખીયહ સાત કોસ ઓર જનુબકી
 તરફ હસતીયહ સાડે દસ કોસ ઓર શરકીકી તરફ અરફાત
 કે કરીબ મસજીદ નમરહ ઇતનેહી ફાસલે પરહે ઓર કીરન
 ઓર મલમીલમ હો મનઝીલપર ઓર હજફા ત્રીન મનઝીલ
 પર ઓર ઝીલહલીફા દસ મંઝીલ પરહે ઇન મકામાતકે
 મીકાત કેહતે હેં ચે હરમસે બાહેર હેં ઓર મકકા
 મોઅઝઝમામે ઘર બનાનેકી કીસીને જુરઅત નહીંકી સબસે
 પહેલે ઇસ શહેર મુકરરમમે સઈદ ઉમર સેહમીને ઘર
 બનાયા ઓર જો કોઈ મકકે મોઅઝઝમામે ઘર બનાવે ઉસકો
 ચે મુનાસીબ હે કે અપના ઘરખાને કઆબાસે ઉંચા ન કરે
 કચુ કે રમુલ ખુદા (સલ.) ને ઇસ અમરકો મકફૂહ જાનાહે
 ઓર બઆઝ ઓર અસહાબ રમુલે ખુદા (સલ.) ઉસ ઇમારત
 કે ડહાનેકા હુકમ ફરમાતે જો ખાને કઆબાસે ઉંચી હોતી
 બદકે કઆબાકી વજેહ તસમીયહ એક ચે બીહે કે ઇસકે
 મઆની ખુલંદી કેહેં તો ચે મતલબ હુવાકે કોઈ ઇમારત
 ઉસસે ખુલંદ ન હો ઓર શીખહળીન ઉસમાન જીનકે પાસ
 ખાને કઆબાકી કુલ રેહતીથી કે હતે હેં કે મેં ઝાંક કર
 દેખતા તો અગર કીસીકા ઘરખાને કઆબાસે ઉંચા નઝર
 પડતા તોં ઉસકે ડહાનેકા હુકમ કરતા ઓર મરવી હેં કે

અખ્યાસ ધીન મોહમ્મદ ધીન અલીધીન અબદુલ્લાધીન અખ્યાસ (રહી.) ને જબ અપના મકાન મકકે મોઅઝઝમામે મસજીદ હરામકે મુકાબીલ બનવાયા તોં આપને લોગુસે કેહદીયા કે ઇસ મકાનકે કઆબેસે ઉંચા મતરખના ઓર કઆબેકી ખુઝુર્ગી કે લેહાઝસે ઇસ મકાનકી ખુલદી ઉસે કમ રખના ચુનાચે તારીખ મકકે મોઅઝઝમામે કોઇ ઘર બંડા યા છોટા અથસા નહીં બના કે કઆ બેસે ઉંચા હો ઓર મીસમાર ઓર વીરાન ન હો ગયા હો હાં આજ તક વહી ઘર જીસકો અખ્યાસધીન મોહમ્મદને બનાયાથા બદસ્તુર બાકી હે.

ત્રીસરી ફસલ

મક્કા મોઅઝઝમા ઓર મદીના મુનવરાંકી ફઝીલત બાહમીમે

અકવાલ મુખતીલફહે જમહુરાએમા બખુલ ઇમામ માલીક કે ચે કેહતેહે કે મકકે મોઅઝઝમા મદીના મુનવરાંકી નીસબત અફઝલહે ઉનકી દલીલ ચે ઇરશાદ રસુલે ખુદા (સલ૦) કાહે જીસકો અહમદ બગેરાને રીવાંયત કીયાહે કે એક નમાઝ મેરી ઇસ મસજીદમે દુસરી મસજીદુંકી હઝાર નમાઝુંસે અફઝલહે બખુલ મસજીદ હરામકી કે મસજીદ હરામકી એક નમાઝ દુસરી મસજીદુંકી લાખ નમાઝસે બેહતરહે ઓર મકકે મોઅઝઝમાકી શરફ ઓર ખુઝુરગીમેં કુછ શક નહીં કયુકે વો મુસલમાનુકા કીબલાહે ઓર ઉસમેં હજ હોતાહે ચુનાહુકે હાજયુકે દુર કરતાહે ઓર ઉસમેં બહુ અહમમકે દાખીલ હોના દુસ્ત નહીં ઓર ઉસીમેં હમારે પેગમ્બર (સલ૦) પયદા હુવે ઓર હીજરત તક ઉસીમેં ઇયરે ઓર વહી ઉસીમેં ઉતરી ઓર કુરઆન નાઝીલ હુવા ઓર વોહી ઇસલામ ઓર ઇમાનકે ઝહુરકી જગેહ હે ખુલફાએ રાશદીન ઉસીમેં પયદા હુવે ઓર ઉસીમેં હુજરે અસબદ ઓર મકકામે

ધંબરાહીમ હું ઓર ઈમામ માલીકકી દલીલ રમુઢે ખુદા (સલ૦)
 કા યે ઇશાદ મકકેસે હીજરત કરતે વકત હે કે ઇલાહી તું
 જાનતાહું કે કુરેશને મુઝનો અયસી જગેહસે નીકાલા કે સખ
 શહેર સે મુઝકો ઝયાદા મહબુબથી યઆની મકકેસે તો તું મુઝકો
 અખ અયસી જગેહમે સકુનત ઇનાયત કરના જો તેરે
 નઝદીક સખ શહેરસે ઝયાદા મહબુબ હો રીવાયત કીયા
 ઇસકો હકમને ઇસ હદીસસે ઇસતદલાલકી સુરત યે હે
 કે આ હઝરત (સલ૦) કી હોઆ કબુલ હોના ઝાહેર હે
 ઓર અદલાહ તઆલા ને આપકો મદીના પાકમે સાકીન
 ફરમાયા વો ખુદાકે નઝદીક સખ જગહુસે ઝયાદા મહબુબ
 મદીના મુનારરા ઠયરા ઇસી લીયે વો સખસે અફઝલ હુવા
 ઓર ઈમામ માલીકકી દલીલો ઓર હદીસો ઓરભી હે
 ઓર કાઝી અયાઝને શરૂમે લીખા હે કે કબર શરીફ આ
 હઝરત (સલ૦) કી જગેહ ખીલ ઇતિદાક સખ જગહુસે
 અફઝલ હે આથી ફસલ મકકેમોઅઝઝમાકો વતન બનાનેમે
 ભી અકવાલ મુખતીલકહે ઈમામ અબુહનીફા ઓર બઅઝઝ
 અસહાબ શાફઈ ઓર કુછ ફીનકે મોહતાત હોગુને મકકેકી
 અકામતકો મકફહ ઓર નાપસંદ કહા હે ઇસ વજેહસે કે
 વહાંકી અકામતસે દુરમત ઓર હયબત ઓર આદાબકા
 લેહાઝ કમ હોગા ઓર ઇસી જહતસે હઝરત ઉમર ફારૂક
 (રદી૦) હજકે બાદ હાજુપર દુરરહ લીયે ફીરતે થે. ઓર
 ફરમાતે કે અય યમનવાલો અપને યમનકો જાવ અય
 શામવાલો અપને શામકો ઓર ઇરાકવાલો અપને ઇરાકકો
 જાવ કે તુમહારે અલે જાનેથે ખુજુરગી ઓર દુરમત તુમહારી
 રખકે ઘરકી તુમહારે હીલુમે બાકી રહેગી ઓર
 અબુ ઉમર ઝબલને કહા હે કે જો શખસ
 હરમમે રહપડા ઓર ઉસકા હીલ ખુદાકે સીવાકીસી ઓર
 ચીઝમે ફસ ગયા તો ઉસકી ઝયાં કારી ઝાહેરહે ઓર ખુ
 દા રહેમ કરે ઉસ કોલકે કેહને વાલેપર જાસને યુ કહાહે

કે બહોત લોગ અયસે હેં કે ખાને કચાખેસે દુર હેં મગર
 અપની મુરાદકો પહોચ ગયે ચઅની જો સઆહત ઓર તઝ-
 કીયહ ઝાહેરો ખાતીનકાં ચહાં રહનેસે હાસીલ હોતાહે વો
 ઉનહુને દુરસે હાસીલ કીયા ઓર બહોત લોગ અયસે હેં
 કે બઝાહીરે ઇસમકાન મુતબરીકકે કરીબ હેં મગર અપની
 નાકામી ઓર બે બેહરગીકે સમખસે હલાક હુવે ઓર ઇખને
 મસઉદ (રહીં) ને કહા કે કોઈ શહેર અયસાનહીં જીસમેં
 અમલસે પેશતર ફક્ત ઇરાદેપર મવાખીઝહ ઓર અકુબત
 હો બબુઝ મકકે મોઅઝઝમા કે ચહાં સીરફ ઇરાદેપર મ-
 વાખીઝહ હુવાહે ફીર આપને ચે આયત પઠી વમઈ ચો-
 રીદ ફીહે બેઇલહાદીન બે જુલમીન નોઝીકહો મીન અઝ ખીન
 અલીમ ચઆની ઓર જો જો શખસ મકકે મેં કજરાહી
 ઓર હંકમકા ઇરાદા કરે ઉસકો હમ ચખાઈંગે અઝાબ દર્દ
 દેને વાલા ઓરે હઝરત અબદુલ્લાખીન અખ્ખાસ (રહીં)ને
 તાએફ મેં આપની સંકુનત મુકરરકીથી ઓર કેહતેથે કે
 અગર મેં રકબામેં જો તાએફમેં એક જગેહ કાનામ હે
 સત્તર ગુનાહ કરે તો મેરે નઝદીક ઇસસે અચ્છા હે કે એક
 ગુનાહ મકકે મોઅઝઝમા મેં કરે ઓર બઅઝ ઉલમા ઇસ
 ખાતકે કાઈલ હેં કેજયસે નેકીયા ઝમીન હરમમેં હો ચંદ
 હોતી હેં વયસેહી ગુનાહી હદ હરમમેં હો ચંદ હોતે હેં
 ઓર અબુ મોહમ્મદ હુરેરીને એક ખરસ મકકે મોઅઝઝમામેં
 અકામતકી તો કીસી દીવારસે ન તકયા લગાયા ઓર ન
 સોએ ઓર બયઠેહી બયઠે સોબતે ઓર અબુ ઉમર ઝબહુ-
 સુદી ચાલીસ ખરસ મકકેમેં રહે ઓર બોલે વ ખરાઝ કબી
 હરમમેં, ન કીયા બલકે હાજત બસરીકે રવા કરનેકો હલમેં
 જતે ઓર ઇમામ અબુહનીફા રહમતુલ્લાહને મકકેમોઅઝઝ-
 મામેં અપની અકામતકે અખ્યામમેંલી અચસાહી કીમ હે
 ઓર ઇબને અલવરદ મકકીસે રીવાયત હેં કે ઉસને અખ્યાન
 કીયા હે મેં એક રાત હલીમમેં નમાઝ પઢતાથા કે ચખ-

ચક્ર કચ્છાળા જ્યાર ગીલાફ કચ્છાળાકે દરમ્યાનસે એક આ-
 વાજ સુની ચચ્છાને ખાને કચ્છાળા કુછ અપને ગીલાફસે કેહ
 રહાથા મેને જો કાન લગાયા તો મચ્છાળમ હુવાકે વો યુ
 કેહ રહાહે કે યા અદલાહ મેં અબ્વલ તેરી તરફ જ્યાર
 અય જીબરધલ ફીર તુઝસે શીકાયત ઉસ આઝારકી કરતાહું
 જો મુઝકો મેરે ગીલ્લકે આદમીયુસેં પહોંચતાહે કે વો મઝા
 ઉઠાતે હેં જ્યાર કલામ લગો જ્યાર બે ફાયદેસે લઝઝત ઉઠાતે
 હેં જ્યાર દુન્યાકે હાલાત જ્યાર ગીબત જ્યાર દુન્યાકે અહ-
 તમામકા ઝીકર કરતે હેં જ્યાર જો ખાતેં ઉનકો શાયાં નહીં
 ઉનમેં સધ કરતે હેં બખુદા અગર યે લોગ ઇન કુછલ
 ખાતોંસે ખાઝ ન આઈજે તો મેં દફઅત ન હુટ બઉંગા જ્યાર
 મુઝમેંસે હરએક પથ્થરકા દુકડા જીસ પહાડસે કાટા ગયા
 હોગા ઉસમેં જા લગેગા જ્યાર મુસનીફ અબદુર રઝાકમેં
 હે કે અસહાબે રસુલેખુદા (સલ૦) હજ કરકે અપને મકા-
 નાતકો ચલે જાતે જ્યાર ઉમરહ કરતે તખલી ચલે જાતે મકકે
 મોઅઝઝમામેં ખુદો ખાશ ન કરતે મેં કેહતાહું કે ઇસસે
 યે મચ્છાળમ હુવા કે મકકેમેં ખુદોખાશ ન કરતે રસુલે ખુદા
 (સલ૦) જ્યાર આપકે અસહાબ જ્યાર અહબાબ જ્યાર અબ-
 લીયા અદલાહકી સુન્નત હુઈ ઇસી વાસ્તે મકકે મોઅઝઝમામેં
 ઇન લોશુકી કબરેં કમ હેખોગે જ્યાર ખેઝાવીમેં હે કે રસુલે
 ખુદા (સલ૦) ને ફરમાયા કે જો શખ્સ હરમમેં એકમેં
 વફાત પાવે ચચ્છાને મકકેમેં યા મદીનેમેં તો વો કયામતકો
 અઝાબો અકાબસે મામુન ઉઠાયા જાયગા જ્યાર ઇમામ માલી-
 કસે કીસીને પુછા કે આપકે નઝદીક હજ કરકે ચલાજના
 બેહતર હે યા મકકે મોઅઝઝમાકો વતન બનાના ઉન્હુને
 કહા કે પહેલે લોશુકા ચેહી દસ્તુર થા. કે હજ કરકે અપને
 મકાનુકી ચલે જાતેયે જ્યાર જીસ કીસીને મકકેમેં ઈયરનેકો
 જાઈક કહા હે જ્યાર ઉસકી ફઝીલત બયાન કીહે તો અઝ-
 મતસે નહીં ઈયરના મકમુદ હે જીસમેં ઉસકી શરતુકી રચા-

ચત પાઇ જાવે જયસે ઇમામ અબુહનીફાકા હાલ ચોર
 અબુમોહમ્મદ હુરેરી ચોર અબુ ઉમર અબુલકા કીસ્સા
 પહેલે ગુજરા ચોર ઇમામ અબુ સુસુફ ચોર મોહમ્મદ ચોર
 શાફી ચોર અહમદ હંબલકે નઝદીક મકકે મોઅઝઝમામે
 ઠયરના મુસતહબહે ચુનાચે ફીકહેકી કીતાબુમે મઝકુર હે
 કે ઇમામ અબુ સુસુફ ચોર મોહમ્મદકે અકબાલકે બ મુજબ
 મકકે મોઅઝઝમામે અકામતકા કુછ મુઝાએકા નહીં ચોર
 ફતવા ઇનહી દોનુકે કોલપર હે ચોર રસુલે ખુદા (સલ્લ)

ને ફરમાયા કે જુસને મકકે મોઅઝઝમાકી ગરમીપર સખર
 કીયા ઉસસે દોઝખકી આગ સો ખરસકી રાહ દુર રેહતી
 હે ચોર સધદખીન બુખેરસે મરવીહે કે જો શખ્સ મકકેમે
 એક દીન ખીમાર હુવા ઉસકે લીયે યો અમલ સ્વાલેહ લીખે
 જાતે હે જીનકો વો હાલત સહતમે સાત ખરસ કરતા ચોર
 અગર વોહ શખ્સ મુસાફીર હોતો યે અઅમાલ ઉસકે હકમે
 મુઝાઅફ કીયે જાતે હે જો ખારે કઆબાકે હકુક યઅને
 તઆઝીમ ચોર હયબતકા લેહાઝ રખે ચોર ઉસકી યથારતસે
 સેર ચોર મહુલ ન હો ચોર ખુરાયયુકા મુઝાઅફ હીના
 મકકેમે ખઅઝ ઉલમાકા મઝહબ હે ચોર ઇસમેલી શક નહીં
 કે અખદાલકી આમદો રફત રેહતી હે ચુનાચે ખઅઝ આ-

સારમે વારીદ હુવા હે કે અખદાલ મકકે મોઅઝઝમામે
 બુઅકો ચોર અવકાત મુતખરકામે હાઝીર હોતે હે ચોર
 હરખરસ હજ કરતે હે જુસ કીસીને ઉનમેસે એકકો દેખ
 લીયા વો સઆદતકો પહોંચા ચોર ઇસી તરાહ વો શખ્સ
 જાસકો ઉનમેસે છસીને દેખા હો ચોર હદીસ શરીફમે
 આયા હે કે રમઝાનકા ઉમરહ હજકે ખરાખર હોતા હે,
 ચોર સાત ફેરકા તવાફ ખાનેકઆબાકે ગીર્દ ખુરદે આજાદ
 કરનેકે ખરાખર હે ચોર ઉમરાહ વ તવાફ વહી ઝેયાદહ
 કરેગા જો મકકેમે અકામત ઇખત્યાર કરે ચોર દુસરેકે
 હકમે રજો મશકસે હાસીલ હોગા તકમીલ અબુસધિ હસ-

નળીન અબુલહસન તાબડને અબદુરરહીમ ઝાદેહખીન ઇન્સ
 રમાદીકો જે મકકેમે' રેહતા થા. ઓર ઇન દોનું શખસુંમે
 ભાઈ ચારહ ફી અલ્લાહ થા. યે ખત લીખા કે અય ખીરા-
 દર મુઝકો યે ખબર પહોંચી કે આપને હરમ ઇલાહીસે
 નીકલને ઓર યમનકો ચલે જાનેકા અઝમ મુસનમ કીયા હે
 ખબુદા મુઝકો યે ખાત ખુરી મઅલુમ હુઇ ઇસસે સખત
 વહશત પઈદા હુઇ કયું કે શયતાનને તુઝકો બેહકાકર હર-
 મસે ઉખાડનેકા ઇરાદા કીયા હે તો તુમ્મહારી અકલપર
 તઅબ્બુખ હે કે જબ અલ્લાહ તઅબ્બાને તુમકો અહલે
 હરમસે હોનેકા શરફ દીયા તો ઇસકે બાદ તુમને ઇસકે
 બરખીલાદ નીયતકી મેરે નઝદીક મુનાસીબ હે કે તુમ અપને
 હરમમે' રેહનેકો ગનીમત સમજકર હમ્દો શુકરે ઇલાહી
 અપને ઉપર લાઝીમ કરો ઓર વસવીસા શયતાન મરદુદસે
 પનાહ માંગની ઝરૂરી સમજો ઓર હરમસે એક બાલીસ્તબી
 દુસરી જગેહકા સફર ન કરો કયું કે ઇસ મકામમે' રેહના
 સઆદત હે ઓર ઇસસે નીકલના બદળસ્તી ઇસમે' ઇઝતી-
 રાખ ઓર મલાલતસે પરહેઝ કરો ઓર સકુન ઓર ખુદ
 બારી ઓર સખરકો શેવહ બતાવ તુમ યે નહીં જાનતે કે
 અલ્લાહ તઆલાને મકકો તમામ શહેરપર ફઝલ દીયા ઓર
 ઉસકા શરફ અપને કલામમજીદમે બયાન કીયા મુનાચે
 ફરમાયા. ઇન્ના અવલા બયતે'વ યોદેઆ લીન્નાસે લલ્લઝી
 બે બક્કતા મુબારક'વ વ હોદલ લીલ આલમીન ફીહે આયા-
 તુમ બચેનાતુમ મકામે ઇબરાહીમ વમેન દખલહુ કાના
 આમેના ઓર નેઝ ફરમાયા વ ઇઝ કાલા ઇબરાહીમો રખેજ
 અલ હાઝા બલદન આમેન'વ વરઝુક આહલહુ મીનસ સમ-
 રાતે ઓર નેઝ ફરમાયા બલદતુન તૈયેખતુ'વ વ રખુન
 ગકુર ઓર નેઝ ફરમાયા વઈઝ જઅલ નલ બયતા મસાબત
 લ લીન્નાસે વ અમના ઓર નેઝ ફરમાયા અ વ લમ
 નોમહીલ લહુ હરમન આમેન'ઈ મુજબા ઇલયહે સમરાતો
 કુદ્દે શયઈન રીઝકમ મીલ્લહુન્ના ઓર સીવા ઇનકે ઓર

ખડોત આયાત હેં અથ અથ બીદાદરે શશકત હરમેનકી
 કુછ હદીસે બી તુમકો લીખતાહું અબલ ચેહું કે જળ રસુલે
 ખુદા (સલ૦)ને મકકેસે હીજરત ફરમાઈ તો ખાબુલબીદાકે
 કરીખ મકામ હજબરહ પર ખડે હોકર રૂખ કીખલા હુવે
 ઓર ખાનઝેકઆખા ઓર મકકેકી તરફ ખીતાખ કરકે
 ફરમાયા કે ખખુદા મેં જાનતાહું કે તું મુઝકો અલ્લાહકે
 સખ શહેરૂંસે ઝયાહા મહમુખ હે. ઓર ખુદા ઇંઝ બજલ
 કે નઝદીક અલ્લાહકી ઝમીનમેસે બેહતર ઓર ખુદાએ ઇંઝ
 બજલકે નઝદીક દુસરી જગહુસે બેહતર હે અગર તેરે
 રેહનેવાલે મુઝકો તુઝસે ન નીકાલતે તો મેં હરગીઝ ન
 નીકલતા ઓર એક ચે હદીસ હે કે રસુલેખુદા (સલ૦)
 ને ફરમાયા કે ઝમીન મકકેકી શહેરૂંમેસે ખુદાકે નઝદીક
 બેહતર ઓર ઝયાહા પસંદ હીદાહ હે. ઓર નેઝ ફરમાયા
 કે ઝમીન મકકેસે બીછાઇ ગઇ યઅની અલ્લાહ તઆલાને
 ઇસકે નીચેસે ઝમીનકો ફેલાયા ઓર ઇસ બજેહસે ઇસકા
 નામ ઉમ્મુલકુરા હુવા ઓર નેઝ ફરમાયા કે જો પહાડ
 રૂએ ઝમીનપર સખસે પહેલે રખા ગયા વો જબલ અખુ
 કુબેસ હે મઅલુમ કરો કે મકકા ઓર મદીના મેલ કલ્બકો
 અયસા દુર કરતે હેં જયસા બકી લોહકે મેલકો છાંટતી હે
 ઓર મકકા પયદા હુવા હે તકલીફત ઓર દર બાતપર
 યઅની ઉસમેં રેહકર અગરચે તાંગી મુઝરે લેકીન આખેરત
 કે દરજે મીલતે હેં ઓર નેઝ આપને ફરમાયા કે જસને
 માહે રમઝાન કે રોઝે મકકેમેં રખે ઉસકે લીચે લાખ
 મહીનેકે રોઝકા સવાખ મકકે કે સીવા દુસરે શહેરૂંમે
 રખનેકા લીખા જાતા હે ઓર ફરમાયા કે હરમકી એક નેકી
 લાખ નેકીયું કે બરાબર હે ઓર રૂએ ઝમીનપર કોઇ
 અયસી જગેહ મકકેકે સીવા નહીં. જસમેં તવાફ ઓર
 ઉમરહ ઓર હજ હોતા હો ઓર ફરમાયા જસ શખસસે
 હો સકે કે હરમેનમેંસે એક મેં ઉસકી વક્ત હોતો ઉસકો

ચાહીએ કે અમસા કરે કયું કે મેં કયામતકે દીન અબ્બલ
 ઉસકી શકાયત કરુંગા ઓર વો કયામતકે ખુદાકે અઝાબસે
 મામુન રહેગા ન ઉસપર હીસાબ હોગા ન અઝાબ ઓર
 ફરમાયા કે જો શખ્સ મકકે ઓર મદીનેમે વફાત પાએ
 ઉસકો અલ્લાહ તઆલા કયામતમે અપને અઝાબસે મામુન
 ઉઠાયગા કે ન ઉસપર હીસાબ હોગા ન ખોદ ન અઝાબ
 ઓર જન્નતમે સલામતીકે સાથ દાખીલ હોગા ઓર કયા-
 મતકો મેં ઉસકા શદી હોંગા ઓર મકકેકે રહેનેવાલો
 અલ્લાહવાલો ઓર ઉસકે ઘરકે હમસાએ હેં ઓર સીવાય
 મકકેકે રૂએ ઝમીનપર કોઈ અયસા શહેર નહીં હસમે
 શરાએ તહુર ઓર અરછે લોગુ'કી જાએ નમાઝ હો ધખે
 અખ્ખામ (રદી૦) સે મરવી હે કે યહાં શરાબસે ગરજ
 ઝમઝમકા પાની હે ઓર જાએ નમાઝસે મેઝાબ રહમતકે
 નીચેકા મકામ ઓર ફરમાયા કે રૂએ ઝમીનકી વાદીયુ'સે
 બેહતર વાદી ધબરાહીમ (અલ૦) હે ઓર ઉસકે કુવુ'સે
 બેહતર ચાહે ઝમઝમ હે ઓર યે દોનું મકકેમે હે ઓર
 ફરમાયા કે જો શખ્સ હરમમે મરજાવે વો ગોયા ચોથે
 આસમાનમે સુબા ઓર ફરમાયા કે જો કોઈ ખુદાકે હરમમે
 યા ઉસકે રસુલકે હરમમે યા હજ યા ઉમરૈહકી હાલતમે
 મકકે ઓર મદીનેકે કરમ્યાન વફાત પાવે તો અલ્લાહ
 તઆલા કયામતમે ઉસકો અમન પાનેવાલુ'મે ઉઠાવેગા ઓર
 ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા મકકેકે ગોરસ્તાનસે સત્તરહજાર
 શદીહ ઉઠાયગા કે વો જન્નતમે બેહીસાબ દાખીલ હોંગે
 ઉનકે મુ'હ ચઉદવી રાતકે ચાહકી તરહ હોંગે ઓર ઉનમે'સે
 હરએક શખ્સ સત્તર આઠમીયુ'કી શકાયત ગરીબુ'મે'સે
 કરેગા ઓર એક હદીશમે'યું આયા હે કે રૂએ ઝમીનપર
 ૧૪ અયસા શહેર સીવાય મકકે કે નહીં હસમે તમામ
 અંબીયા ઓર રસુલ ઓર ફરીશતે ઓર બંદગાને સ્વાલેહ
 આસમાનુ ઓર ઝમીનુ'કે જુન્નાત વ ધનિસાનુ'મે'સે વારીહ

ન હુવે હોં એસ શખ્સને મકકેમેં નમાઝ પઠી તો ઉસકે લીયે લાખ નમાઝે ઉપર ચઢેગી ઓર એસને ઉસમેં એક દીન રોઝા રખા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લીયે લાખ રોઝુ'કા સવાબ લીખેગા ઓર એસને ઉસમેં એક દીરમ સદકા કીયા ઉસકો લાખ દીરમકા સવાબ ઓર એસને કુરાનકા એક ખતમ ઉસમેં કીયા ઉસકો લાખ ખતમુ'કા સવાબ મીલેગા ઓર એસને અલ્લાહ તઆલાકી તસબીહ એકબાર ઉસમેં કી ઉસકો હઝાર તસબીકા સવાબ મકકે કે સીવા દુસરી જગેહમેં પઢનેકા લીખેગા. ઓર બઢે'કી એક નેકી હરમમેં ગેર હરમકી લાખ નેકીયુ'કે બરાબર હે. ઇસી તરાહ હરએક અમલ નેક મકકેકા લાખ અમલકે બરાબર હે ઓર મેં કોઈ શહેર નહીં જાનતા એસસે અલ્લાહ તઆલા કયામતકે દીન અંખીઆ ઓર ઓલીઆ ઓર સિદ્દી-યકીન ઓર શોહદા ઓર સાલેહીન ઓર ઉલમા ઓર પુકહા મરદું ઓર ઓરતુ'સે ઇતને ઉઠાવે જીતને મકકેસે ઉઠાયગા ઓર ચેહ સબ લોગ અલ્લાહકે અઝાબસે માઝુન હોંગે ઓર લોશુ'કે હકમેં મકકેમેં એકદીન ઠેરનેસે સવાબકી તવાકા જયાદા હે જ નીસબત ઇસકે કે દુસર જગેમે હ'મેશારો ઝારખે ઓર શખ્સે દારીકરે. વસલામ.

બાળ દુસરા.

ખાનએ કઆબેકી તઆમીરકે ખ્યાનમેં ઓર
ચાહ ઝમઝમ ઓર ઉસકે શરફકે ઝીકરમેં
ઓર કઆબેકે જવાહીર ઓર ગીલાયુ
ઓર નઝર કી કેફીયતમેં.

ખાનએ કઆબા દસ બાર તઆમીર કીયા ગયા ઓર
હઝરત મુસા અલય હીસ્સલામકે ઝમાને તક અંબીયાકા
કીલ્યા રહા અબ્બલ ઉસકો મલાયકા ને બનાયા ફીર આદમ
અલય હીસ્સલામને ઓર ઉનકી અવલાદને ફીર ઇબ્રાહીમ
ખલીલ અલય હીસ્સલામને ફીર અમાલકાને ફીર જરહમને
ફીર કસી ખીન કુલાબને ફીર કુરેશને ઉસ વક્તમેં કે રસુલે
ખુદા (સલ૦) પચીસ બરસકે થે ફીર અબ્દુલ્લાખીન ઝુબે-
રને ઓર સળકે બાદ હુન્નન ખીન યુસુફને કુછ તગયથુર
વ તખ્તુલકી ચઆને હતીમકો ને મીઝાબકી બાનીબ હે
ગીરા દીયા ઓર તીન તરફેન બાકી રખીં ને અબ્દુલ્લા
ખીન ઝુબેરને બનાઈ થીં હમ ઇન સળ તઆમીરાતકા ઝીકર
ઓર દુસરે મઝામીન ને અંવીમેં મઝકુર હુવે જુદાગાના
ફસલુ'મેં ઝીકર કરતે હે ફસલ ફરીશતુંકી તઆમીર ઇસ
રીવાયત સે સાબીત હે ને ઇમામ અલી ઇબને હુસેન ચ-
આને ઇમામ ઝયનુલ આબે દીનસે મરવીહે કે જળ અલ્લાહ
જલ્લે શાનહુને ફરીશતું સે ફરમાયા ઇન્તી બાએલુન ફીલ
અરહે ખલીફહતો દુહુ'ને અરઝ કીયા અતજઅલ્લો પ્રીહામ'ઇ
યુફસેહો પ્રીહા વયસફે કુદ દેમાઆ અલ્લાહ તઆલાને ઇર-
શાહ ફરમાયા ઇન્તી અઅલમો માલા તઅલમુન ફરીશતુંને
ખ્યાલ કીયા કે ને કુછ હમને અરઝ કીયા થા વો હમારે
રખ પર નારવા આ ઇસ લીયે વો હમ પર બક્ષા હો ગયા

ખફળી દુર કરનેકો ઉન્હુને અર્થકી પતાહ લી ઇસતરહ કે
 અપને સરોં કો ઉઘા કરકે ફરોતની ઝોર ગીરયો ન ઝા-
 રીકે સાથ તીન સાથ અરશકા તવાફ કીયા અલ્લાહ તઆ-
 લાને ઉન પર રહમ કીયા ઝોર અપની રહમત ઉન પર
 ઉતારી કે અર્થ કે નીચે એક મકાન ચઆની બચતુલ મ-
 આમુર બનાયા ઝોર ઉસકી છત ઝમફદકે ચાર સતુ પર રખ
 કર સુખ ચાકુત સે ઉનકો ઢાંકા ઝોર મલાયકા કો ફરમાયા
 કે ઇસ ઘરકા તવાફ કરો યે તવાફ ઉનકે હકમે અર્થકી
 નીસબત બહોત આસાન હુવા શીર અલ્લાહ સુખડાનહુને ફ-
 રીશતુ કો લેખ ઝોર ઉનકો ફરમાયા કે મેરે લીચે એક
 ઘર ચઆને ખાનઝે કઆબા ઇસી સુરત ઝોર અંદાઝેકા
 બનાવ ઝોર જો ઝમીનકે બાશીન્દે યે ઉનકો હુકમ ફરમાયા
 કે તુમ ખાનઝે કઆબેકા તવાફ કરો જયસે આસમાન વાલે
 બચતુલ મઆમુર કા તવાફ કરતે હે ઝોર યે રીવાયત ઇસ
 ખાત પર દીલાલેત કરતી હે કે કઆબેકી તઆમીર ઝમીનકે
 પયદા કરને કે બાહ હુધ લેકીન બહોત હદીસે ઇસખાતકી
 શાહેદે કે કઆબા ઝમીનસે ચાલીસ બરસ પેશતર પયદા
 હુવા ઝોર એક રીવાયતમેં હો હઝાર બરસ પેશતર બના
 ઝોર ઝમીન ઉસીકે નીચેસે ફયલાઈ ગઈ ચુનાચે સઈદ ખીન
 મસીબ અલી મુરતુયા (રદી૦)સે રેવાયત કરતે હે કે ઉન્હુને
 ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને ખાનઝે કઆબા કો ઝમી ન
 આસમાંસે ચાલીસ બરસ પહેલે પયદા કીયા ઉસવકત વો
 એક બખાર પાની પર થા ઝોર નાફેઅ મવલા ઝુબેરને
 હઝરત અબુ હુરેરાસે રીવાયત કીયા હે કે કઆબા ઝમી-
 નસે હોહઝાર બરસ પહેલે પયદા હુવા ઉસમેં યે શુખ્હા
 હુવા કે ઝમીસે પહેલે કયસે પયદા હુવા વોલી ઝમીકી
 જાનસહે ઇસકા જબાબ યે હે કે કઆબા કે મુકામ પર હો
 ફરીશતે હો હઝાર બરસ પહેલે રાતોદીન ખુદકી તસબીહ
 કરતે યે જબ ખુદાએ તઆલાને ઝમીકો પયદા કરના ચાહ્લો
 ઝમીકો બીજાકર ઉસકી વસ્તમેં ઉસ મકામ કો રખા ઝોર

એક રીવાયત મળાદીક સે યે હે કે ઉન્હુને કહા કે ખાનએ
 કઆખા કે સીતું ઝમીસે દો હઝાર બરસ પહેલે પયદા હુવે
 શીર ઝમીન પીછે કર ફયલાઈ ગઈ ઓર બેઆવીમે હે કે
 કઆખેકી જગેહ હઝરત આદમસે પેશતર એક ઘર થા
 છસકો સરાખ કેહતે યે ઓર ફરીશતે ઉસકા તવાફ કીયા
 કરતે ઓર જળ હઝરત આદમ (અલ૦) નીચે ઉતારે ગયે
 તો ઉનકો હુકમ હુવા કે ઉસકા હજ કરે ઓર ગીર્દ ઉસકે
 તવાફ કરે ઓર યે સરાખ હઝરત તુહ (અલ૦) કે તુફાનમે
 આસમાં ચહાડમ પર ઉઠા લીયા ગયા મગર યે કોલ ઝાહીર
 રીવાયત કે સુનાસીળ નહીં હે ફસલ હઝરત આદમ (અલ૦)
 કી તઆમીર ખાન એ કઆખા ઇસ રીવાયતસે મઆલુમ
 હોના હે જો ઇબ્ને અબ્બાસ (રહી૦)સે મરવીહે કે ઉન્હુને
 કહા કે જળ અઘ્લાહ તઆલાને હઝરત આદમ (અલ૦) કે
 ઝમીન પર ઉતારા તો ઉન્હુને અર્ઝ કીયા કે અય પબરહીગાર
 યે કયા ખાત હે કે મેં ફરીશતુંકી આવાઝેં નહીં સુનતા
 ખુદાએ તઆલાને ફરમાયા કે અય આદમ યે તેરી ખતાકે
 સખએ હે લેકીન તુ બાકર મેરે લીયે એક ઘર બના ઓર
 ઉસકા તવાફ કર ઓર ઉસકે ગીર્દ સુઝકો યાદ કર જયસે
 તુને ફરીશતુંકો દેખા કે મેરે અશ કે ગીર્દ કરતે હેં ઇબ્ને
 અબ્બાસ કેહતે હેં કે ઇસ હુકમ હોને પર આદમ (અલ૦)
 મહેકો સુતવજજેહ હુવે ઓર ઝમીં પર કદમ રખતે તો
 ઉનકે કદમકે લીયે ઝમીન સીમટ બાતી તાકે રસ્તા જલદી
 તે હો ઓર જહાં ઉનકે કદમ પડેં ઉસી જગેહ આખાદી
 વખતરકત હોતી ગઈ યહાં તકકે આપ મકકે મેં પહોંચે
 ઓર ખાનાં કઆખાકો તઆમીર કીયા ઇસીતરહ કે છખરઈલ
 (અલ૦) અપના ખાઝુ ઝમીં પર મારા તોસાતોં ઝમીંતક નેવ
 ખુદ મઈ ઉસમેં ફરીશ તુને અયસે બડે બડે પથ્થર ડાલે
 કે એક પથ્થરકો તીસ આદમી ન ઉઠાસકેં ઓર છખરઈલ
 (અલ૦)ને ઉસકી પાંચ પહાડુસે ખુઆદ ડાલી ખીસ્તાં ઓર

તુરગીના ઓર તુરસીના ઓર જુદી ઓર જળલ તુરસે ચહાં તકકેં ચે પુન્યાદ ઝમીકે હમવાર હો ગઇ ઉસવક્ત અહ્મદ બંદે શાનહુને બચતુન મઆમુરકો આદમ (અલ૦)કે લીચે ઉતારા તાકે ઉસે ઇન્સ પકડેં ઓર બચતુલ મઆમુરકો ખાનએ કઆળાકી પુન્યાદ પર રખ દીયા ઓર ચે રીવાયત ઉસ રીવાયતકે કરીખ હે કે હઝરત ઉમર ફારુકને કઆળા અહ બારસે નકલકી હે કે ઉન્હુને કહા કે અહ્મદ તઆલા ને હઝરત આદમ (અલ૦)કે સાથ આસમાનસે એક યાકુત અંદરસે ખાલીકે તારા ઓર ઉનકો ફરમાયા કે અય આદમ ચે મેરા ઘર હે મેને ઇસકો તેરે સાથ ઉતારા ઉસકે ગીર્દ તવાફ ઓર નમાઝ હોતી હેં ઓર ઉસકે સાથ ફરીશતે ઉતારે જુન્હુને ઉસકે સીતુન પથ્થર કે બનાય ઓર બચતુલ મઆમુરકો ઉન પડ રખા તો આદમ (અલ૦) ઉસકે ગીર્દ તવાફ ઓર નમાઝ અદા કરતે જયસે અર્શકે ગીર્દ ફરીશતે અદા કરતે હેં જળ અહ્મદ તઆલાને કોમ નુહ (અલ૦)કો ગરક કીયા તો બચતુલ મઆમુર આસમાનકો ઉઠા લીયા ગયા ઓર ઉસકે સીતુન બાકી રહે ઓર ઇસી રીવાયતકે મીસલ અબુ મઆફફ અબીદુહાહ સે મરવી હે ઓર ઉસમેં ચું હે કે પુન્યાદ ખાનએ કાઅબે કી ઝમીસે કુછ ઉંચી હુઇ ઓર હઝરત આદમ (અલ૦) કે સાથ એક સુખ યાકુત અંદર સે ખાકી જુસમેં ચાર સુદેદ સીતુન ચે નીચે આયા ઓર ઉસકો પુન્યાદ કઆળા પર રખા ઓર ચે ઘર ઝમાને ગર્ક તક બાકી રહા બઆદ ઉસકો અહ્મદ તઆલાને ઉઠા લીઆ ફસલ અવલાદે આદમ (અલ૦) કી તઆમીર કે લીચે વહબ બીન મુન્બહ કી રીવાયત હે ચે કેહતે હેં કે જળ બચતુલ મઆમુર ચા ઉસકી સીવા કોઈ દુસરા ઘર આદમ (અલ૦)કી વક્તકે બઆદ ઉપર ઉઠા લીયા ગયા તો ઉનકી અવલાદને ઉનકે બઆદ બચતુલ મઆમુરકી જગેહ એક ઘર મટ્ટી ઓર પ્રથરકા બનાયા

ઓર એ હમેશા બનતા રહ્યાં અવલાદ શીસ (અલબં)ને બી
 બનાયા ઓર શીસ (અલબં)કે બચાદ ઉનકી અવલાદકે
 સીવા હુસૈને તઆમીર કીયા ફસલ હઝરત ઇબ્રાહીમ
 ખલી લુહાહ (અલબં)કા તઆમીર કરના કઆબાકો કુરઆન
 ઓર હદીસ હોનુસે સાબીત હે હઝરત અલી મુરતુઝા
 (રહીં)સે મરવી હે કે અબ્બલ જુસ શખસને ખાનએ કઆ-
 બેકો બનાયા હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલબં) એ ઓર ઇબને
 ઇસહાક સે રીવાયત હે કે ખલીલુલ્લાહ (અલબં)ને જખ
 કઆબાકો બનાયા તો ઉસકી બુલંદી નવગઝથી ઓર હુજરે
 અસવાદસે રૂકન શામી તક બત્તીસ ગઝ ઓર રૂકત શામીસે
 રૂકન ધરાકતક બાઈસ ગઝ ઓર રૂકત ઇશકીસે રૂકન ચમા-
 નીતક ઇકતીસ ઓર રૂકન ચમાનીસે હુજરે અસવાદ તક
 બીસ ગઝ ઓર આપને દરવાઝા કઆબેકો ઝમીનકે બરાબર
 રખા ઓર ઉંચા નહીં કીયા ઓર ન ઉસમેં કી'વાડ લગાએ
 ચહાં તકકે તખએ હતીરીને ઉસમેં કી'વાડ ઓર કુફલ
 લગાએ તખએ એક શખસ કા નામ હે ઓર હમીર ચમ-
 નકા એક કબીલાહે ઓર ઉન હીનુ'મેં હુજરે અસવાદ સે
 સામી છક ઇક્કીસગઝ ઓર શામીસે ઇશકીતક પચીસ ગઝ
 ઓર ઇશકીસે ચમાનીતક બાઈસગઝ ઓર ચમાની સે
 હુજરે અસવાદ તક ચોવીસ ગઝ ઓર દીબારકા અરઝ હે
 ગઝ ઓર દરવાઝે કા અરઝ ચાર ગઝ ઓર ખાનએ કઆ-
 બેકી બુલંદી સવા સત્તાઈસ ગઝ ઓર એ પચમાયશ શરઈ
 ગઝ ચોવીસ અંગુશતી કે હીસાબસે હે ઓર ચુ'કે બુન્યાદ
 કાઝી કર નહીં કીયા તો ઇસસે મઆલુમ હોતા હે કે
 બુન્યાદકો હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલબં)ને ઇસીતરહ બાકી રખા
 જયસા જખરઈલ (અલબં)ને ઉસકો ખોદા થા ઓર ફરીશતુંને
 ઉસકો બરાથા ઓર આપને ખાનએ કઆબાકે અંદર દરવા-
 ઝેમેં બુસનેં બાલેકી દાહની બનીબ એક ચડહા ખોદા કે
 ઉસમેં ખાનએ કઆબાકા ખાના ઓર ઉસકી નઝરે ઓર

હઠાયા રખે બાંચેં જોર આપને કઆખેકી તઆમીર ઇસત-
 રહકી કે આપખુદ બનાતે થે જોર હઝરત ઇસમાઈલ (અલ૦)
 આપને કંધે પર પથ્થર લાકર ઉનકો દેતે બાંચેં થે જાંબ
 દીવારેં આઠમી કે કદસે ઉંચી હો ગઈ તો હઝરત ઇસ-
 માઈલ (અલ૦) એક પથ્થર સીંઢીકી તરફ આપકે પાસ લાચ
 હઝરત ઇબરાહીમ (અલ૦) ઉસ પથ્થર પર ખડે હોકર ત-
 આમીર કરને લગે ઉસ પથ્થરમેં આપકે દોનું પાઉં ટખનું
 તક ગડ ગયે ચુનાચે બેઝાવીમેં મજકુર હે કે ઇસી પથ્થર
 કો મકામ ઇબરાહીમ (અલ૦) કેહતે હેં ઉસપર આપને દી-
 વારકા એક હીરસા બનાયા ઉસકે બઆદ હઝરત ઇસમાઈલ
 (અલ૦) ઉસકો દુસરી તરફ સરકાતે ઇસીતરફ
 કઆખેકી સખ દીવારેં બનાઈ ચહાં તકકે જાંબ
 હુજરે અસવદ હી જગેહ પહોંચે તો હઝરત ઇબરાહીમને
 હઝરત ઇસમાઈલ (અલ૦) કો કહી કે એક અચસા પથ્થર
 લાવકે શુર તવાફકો ઇબતીહા કે લીચે ઇસ જગેહ રખું
 ઇસમાઈલ (અલ૦) ઉસકી જીસતજી કે લીચે ગયે હઝરત
 જાબરઈલ (અલ૦) ઉસવક્ત હુજરે અસવદ લાચે જીસકો
 અહ્લાહ તઆલાને તુફાનકે વક્ત જાબલ અખુ કુબેસમેં
 અમાનત રખાયા જાબરઈલ (અલ૦) ને ઉસકો જગેહમેં
 રખા જહાં આજ ઉસકા ઠીકાના હે હઝરત ઇબરાહીમ (અલ૦)
 ને ઉસકે ઉપર દીવાર પુરીકી ઉસ પથ્થરકા તુર ઉસવક્ત
 ઇસ દરજે રોશન થા કે ઉસસે ખાનચે કઆખાકે હર તરફ
 કે નહાબર ચમકતે થે લેકીન કુદરકી નબાસતું જોર બની
 આઠમ કે ચુનાહુંને ઉસકો સીયાહ કર દીયા જોર હઝરત
 ઇબરાહીમ (અલ૦) ને ખાનચે કઆખાકી છત પાઈ મખર
 ચે છત મટ્ટીકી નથી બદકે પથ્થર કો એક દુસરે પર
 અચસી તરફ હેનાકે છત હો ગઈ જોર એક રીવાયતમેં હે
 કે આં હઝરત (અલ૦)ને ફરમાયા કે હુજરે અસવદકો
 જાબરઈલ (અલ૦) જાતસે લાચે જોર જહાં તુમ આજ

દેખતે હો. ઉઠુંને ઉસકો ઉસ જગેહ રખાતો તુમસે જુસ-
 કદર હો સકે ઉસકી તઆઝીમ વધકરામ કરો કયું કે અન
 કરીબ જીબરદલ (અલબ) આકર ઉસકો લે બર્બીંગે ઝોર
 કતાવહ (રદી)સે મરવીહે કે ખલીલ (અલબ)ને ખાનઝે
 કઆખા કો તુર સીના ઝોર તુરઝીના ઝોર યસતાન ઝોર
 જીહીસે બનાયા ઝોર ઉસકે સીતુન જબલ હીરાસે ઝોર એક
 રીવાયતમેં થે હે કે કોહ અબુકુમેસ ઝોર તુર કદસ ઝોર
 દરકાન ઝોર રઝવી ઝોર ઝોહદસે બનાયા ઝોર મુબહદસે
 રીવાયત હે કે ખાનઝે કઆખા ડહે ગયા થા ઝોર તુકાનકે
 સખબસે ઝોર ઇબરાહીમ (અલબ) કે વક્ત તક છુપ ગયા
 થા સીફ એક ટીલા ખાકી રહા થા જુસ પર રૂહ આતીથી
 ઝોર લોગું કો ખાનઝે કઆખાકા વહાં હોના મઆલુમ થા
 મગર ઉસકી જગેહ મુતઈન ન કર સકતે થે ઝોર ઉસી
 જગેહ આકર હોઆ માંગતે થે ઝોર જો કોઈ વહાં કુછ હોઆ
 કરતા ઉસકી હોઆ મકબુલ હોતી ઝોર હઝરત ઇબરાહીમ
 (અલબ) અપની ઝબજે બીબી હાજરા (અલબ) કો વહાં
 લાકર ખતીમમેં છોડ ગયે ઝોર ઉનકી મુલાકાત
 કે લીયે વહાં આયા કરતે ઝોર બીબી હાજરાકી વક્ત કે
 બઆદ અપને બેટે ઇસમાઈલ (અલબ) કે દેખનેકો અપની
 બીબી સારા (અલબ) સે ઇબ્રાહીમ લેકર આતે યહાંતકકે
 ખાનઝે કઆખાકો તઆમીર કીયા ઝોર અલ્લાહ તઆલાને
 ઉનકો ઉસી જગેહ કયરાયા ઝોર ઉનકા કીરસા ઇસ તરહ
 હે કે જબ અલ્લાહ જલ્લે શાનહુને ઉનકો નમરૂહકી આગસે
 બચાયા તો આપને અપની ચીચાકી બેટી સારા (અલબ)સે
 નીકાહ કીયા ઝોર વહાંસે હીજરતકે ઇરાદેસે નીકલે ઝોર
 હોતું મીસરમેં આયે જુસમેં ફીરઓન થા. ઝોર બીબી
 સારા (અલબ) અવરતુંમેં નેહાયત હસીન થી. ઇબ્રાહીમને
 ફીરઓનકે પાસ આકર ઉનકે હુસ્નોજમાલકી તઆરીફ કી
 ફીરઓનને આદમી બેજકર ઇબરાહીમ (અલબ) કો ખુલાયા

ચોર ઉનકી બીબીકા હાલ પુછા ઉનહુને ઇસ ખોદસે કે
 મુખાદા મુઝકો ફીરઓન કતલ કરકે સારા (અલબ)કો અપને
 નીકાહમે લાયે કેહદીયા કે યે મેરી બહેન હે ફીરઓનકી
 તલબકે બ મુજબ બીબી સારા (અલબ) ઉસકે પાસ ગઈ.
 અલ્લાહ તઆલાને હઝરત ઇબરાહીમ (અલબ)કે સામને
 સે હીબળ ઉઠા લીયા કે આપ સારા (અલબ)કો ચલે જાનેકે
 બઆદ હી દેખતે રહે યે ઇસ વજેહસે થા. કે હઝરતકી
 બદ ગુમાની દુર હો જબ સારા (અલબ) ફીરઓનકે પાસ
 પહોંચી તો વો ઉનકે હુસ્નકો દેખકર અચસા ફરેફતા હુવા
 કે અપને નફસકો રોક ન સકા ચોર અપના હાથ ઉનકે
 સીનેકી તરફ બઢાયા ઉઝકા હાથ ઉસી જગેહ ખુસ્ક હો
 ગયા વો ઇસ અમરસે ડરા ચોર ઉસને કહા કે તું અપને
 રખસે દોઆ કર કે મેરા હાથ મેરે કાબુમે કર દે. મેં
 તુઝકો હરગીઝ ઇઝા ન હુઝાં હઝરત સારા (અલબ)ને
 દોઆકી કે ખુદા યા અગર યે શખ સચ્યા તો ઇસકે
 હાથકો ઇસ આફતસે છુટા દે ઉસ હાથ જયુકા ત્યું હો
 ગયા તબ ફીરઓનને સારા (અલબ) કો ફખસત કીયા ચોર
 ઉનકી ખીદમતકે લીયે બીબી હાજરા (અલબ)કો લીયા વો
 હાજરા (અલબ)કો લેકર હઝરત ઇબરાહીમ (અલબ)કે પાસ
 આઈ. આપને ઉનસે પુછા કે કયા હાલ ગુઝરા સારા (અલબ)
 ને કહા કે અલ્લાહ તઆલાને મુઝકો ફીર ઓનકી બદકારી-
 સે મુઝકો બચાયા ચોર ઉસને મુઝકો યે લોંડી હાજરા
 (અલબ) હી મેં ઇસકો તુમહેં દેતી હું શાયદ અલ્લાહ તઆલા
 ઇસસે તુમકો ફરજંદ ઇનાયત ફરમાયે ચોર બીબી સારા
 (અલબ) ખાંજ થી ઉનસે અવલાદ નહોતી થી હઝરત ઇબ-
 રાહીમ (અલબ) હાજરા (અલબ)સે હમં બીસતર હુવે તો
 વો હામેલા હુઇ ચોર ઉનસે ઇસમાઈલ (અલબ) પચદા હુવે
 ચોર હઝરત ઇબરાહીમ (અલબ)ને ઝમીન ફીલસતીનકી સર-
 હદમે કયામ કીયા. જો કોઇ વહાં આતા આપ ઉસકી

અચાકૃત કરતે જળ અદલાદ તઆલાને ફરીશતુંકો કોમેલુતકે હલાક કરનેકો લેખ તો બેનકો હુકમ દીયા કે અન્બલ ધળ-રાહીમ (અલબ)સે મુલાકાત કરકે ધળરાહીમ (અલબ) આર સારા (અલબ) કો ઇસહાક (અલબ)કે પયદા હોનેકા મુઝદહ દે જળ ફરીશતે ધળરાહીમ (અલબ) કે પાસ પહોંચે આપને ઉનકી મેહમાનીકી ઓર બીબી સારા (અલબ) ઉનકી ખીદમત કો ખડી હુધ ઉનહુને હઝરત ધળરાહીમ (અલબ) કો ઇસહાક (અલબ)કી બશારત દી ઓર ઉનકે બઅદ ચાકુબ (અલબ) કી તો બીબી સારા (અલબ) તઅન્નુબીસે હંસી, કયું કે ઉનકી ઉમ્મ નવે બરસકી હો ગઈ થી. ઓર હઝરત ધળ-રાહીમ (અલબ) એકસોબીસ બરસકે કુરઆન મજીદમેં ઇસ કીસ્સેકે અસનામેં લફઝે. ઝેહાકત હે ચઆને સારા (અલબ) હંસી યે ઉસ સુરતમેં હે કે ઝહાકત બમઆની ખન્દહકે હોં ઓર અગર ઝેહાકતકે મઆની હાજતકે હોં તો યે મઆની હોંગે કે બીબી સારા (અલબ) હાયઝા હુધ ઓર ઉનકો ઇસહાક (અલબ) કા હમલ રહા ગરઝકે હઝરત ઇસ-માઈલ (અલબ) વ હઝરત મરહાક (અલબ) જળ તવાના હુવે તો બાહમ એક સાય દેડે હઝરત ઇસમાઈલ (અલબ) આગે બીકલ ગયે હઝરત ધળરાહીમ (અલબ) ને ઉનકો ગોદમેં લે લીયા ઓર હઝરત ઇસહાકકો આપને પહેલુમેં બીકાયા. હઝરત સારા (અલબ)કો ઇસ બાતસે ગયરત હુધ ઓર ઉનહુને શુસ્સે હોકર કસમ ખાઈ કે મેં હાજરા (અલબ) કા એક તીકકા કાઠુંગી ઓર ઉસકી સુરત બદલ દુંગી જળ ઉનકી અકલ શુસ્સેકે ફરો હોનેસે ઠીકાને હુધ તો અપની કસમકો ઇસ તરહ સમ્ચા કીયા કે તીક્કએ ગોસ્તકી જગેહ ઉનકા ખતના કીયા ઓર સુરત બદલનેકી જગેહ ઉનકે કાન છેદે ઇસકે બઅદ ઇસમાઈલ વ ઇસહાક (અલબ) એક રોઝ બાહમ અન્નુકે દસ્તુરકે મુવાશીક લડ પડે ઓર માર કુટાઇ કી ઇસ પર બીબી સારા (અલબ) હાજરા (અલબ) પર શુસ્સે

હું જોર કસમ ખાઈ કે ઉસકે સાથ એક શહેરમે ન રહુ બી
 જોર હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦) સે કહ્યા કે હાજરા (અલ૦)
 કે મેરે પાસસે લે જાવ. હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦) ઉનકો
 જોર ઉનકે બેઠે ઇસમાઇલકો હુકમે ઇલાહીસે મક્કેમે લાવે.
 ઇસ શહેરમે ઉન દીનો દરખતખાર દાર જોર ઝાડીએથી
 જોર ખાનજો કાળાકી જગે એક સુખ ટીલા થા. આપને
 હતીમકી જગે પર બીબી હાજરા અલયહી સલ્લામકો ઉતારા
 જોર ઉનકો હુકમ કીયા કે યહાં એક ઝુપડી બના લે ફીર
 હઝરત ઇબ્રાહીમ અલેહીસ્સલામસને વહાંસે મુરાબ્બતકી
 જોર બીબી હાજરા અલ૦ ઉનકે પીછે હું. હઝરત ઇબ્રાહીમ
 (અ૦) ઉનકો મનેઅ કીઆ. ઉનોને અર્જ કીઆ કે આયા
 ખુદાએ તઆલાને તુમકો ચેહ હુકમ કીઆ હે કે મુઝકો
 યહાં છોડો આપને ફરમાયા હા બીબી હાજરા (અ૦) ને
 કહ્યા કે તો અબ ખુદાએ તઆલા હમકો ઝાએ ન કરેગા જોર
 ચેહ કેહકર હઝરત ઇબ્રાહીમ (અ૦) કે પીછેસે હતીમમે
 ચલી આઇ જોર ઉનકે સાથ પાનીકી એક મશકથી જબ
 ઉસકા પાની હો ચુકા તો ઉનકો જોર હઝરત ઇસમાઇલ
 (અ૦) કે ખ્યાસ લગી. ઉહોંને પહાડકી તરફ દેખાતો ન
 કોઇ પુકારનેવાલા પાંચા ન જવાબ દેનેવાલા યાને કોઇ
 આદમી વહાં ન થા તો વોહ સફા પર ગઇ ઉસ પર બી
 કીસીકો ન પાયા ફીર સફાસે ઉતરી જોર ઉનકી નજર
 અપને ખચ્ચેકી તરફ થી કોઇ દરીંદા ઉસકો ન ખાવે યહાં
 તકકે જબ સફા જોર મરવાકી નશીબમે પહોંચી તો ઇસ-
 માઇલ (આ.) ઉનકી નજરસે છુપ ગયે તો વોહ ઝપટી યહાં
 તકકે દુસરી બાનીબ ઉચાઇપર ચઢકર ઇસમાઇલ (અ૦)કો
 દેખા જોર ફીર ચલકર મરવેપર ચઢી વહાંબી કીસીકો ન
 દેખા ઇસી તરાહ સાત બાર આમદો રક્તકી જબ કીસીકો
 ન પાયા તો અપને ખચ્ચેકે પાસ બાપીસ આઇ ઇસ
 ઇસનામે અબ્રાહીમ (અ૦) ઉતરે જોર અમઝમ કી જગે

પર અપની બાજુ મારા કે વહાંસે પાની નીકલા. હઝરત હાજરા (અં) ને જલ્દા કરકે ઉસ પાનીકો બહેનેસે રોક દીઆ તાકે તલક ન હો બાવે ઓર હદીસમે આયા હે કે અગર હાજરા ઉસ પાનીકો મેંડ બાંધકર જલ્દીસે બંધ ન કર દેતી તો વોહ ચશ્મા બરી રહેતા-અરઝકે બીબી હાજરા (અં)ને વોહ પાની પીઆ ઓર અપને બચ્ચોકો પીલાં યા ઓર હઝરત જુબઇલ (અં)ને કીની દીલ જમાઈકી કે તુમ હલાકીસે મત ડરના કયું કે વહાં ખાનયે ખુદાહે જુસકો ચેહ લડકા ઓર ઇસકા બાપ તામીર કરીંગે ઓર ફઝાઇલ આખે ઝમઝમે બે સુમાર હે. સુરલમીમે હે કે ઝમ ઝમ કાપાની ગીઝાકી ગીઝા હે ઓર બીમારૂકી શક્કા ઓર જુબારીમે હે કે અબુઝર કેહતે હે કે સુજકો તીસદીન રાતખાના બજુઝ આખે ઝમઝમ કે ફુલ ન મીલા ઉસીકો પીકર મેં ગમ્મર કરતલ માં વહાં તકકે મેરે પેટકી રંગે ફરબીસે તન ગઈ ઓર સુજકો બુઝી કુલ સુસ્તી ન માલુમ હોતી થી ઓર એક હદીસમે રસુલે ખુદા (સં)ને ઇરશાહ ફરમાયા કે ઝમ ઝમ કાપાની ઉસગરઝકે લીએ હે જુસકે લીએ વોહ પીઆ બાવકે અગર તુ ઉસકો અપને સેર હોનેકે લીએ પીયે તો અલ્લાહ તઆલા તુજકો સેર કર દે ઓર અગર ઇસ નીયત સે. પીએ કે ઉસમે ખ્યાસ દુર હોતો અલ્લાહ તઆલા તેરી ખ્યાસ દુર કરેગા ચે વો પાની હે કે જુબરઇલ (અલં) કે બાજુ મારનેસે હઝરત ઇસમાઇલ (અલં) કે સેરાખ કરનેકો નીકલા યા રીવાયત કીયા ઉસકો દારકતનીને ઓર ઝમ ઝમકે પીને કે વક્તકી દોઆ હે અલ્લાહ હુમ્મા ઇન્લીઅસ અલોકા ઇલમનનાફે અંવ વરીઝકન વાસે અંવ વશીફા અનમીન કુદકે દાઇન યાને ખુદાયા મેં તુઝસે સવાલ કરતા હું ઇલમે સુફીદ ઓર રીઝ કે ફરાખ ઓર હર દરદસે શક્કા અબકીર હમ અસલ કી-સ્સા લીખતે હે કે બાઝ લોગ કેહતે હે કે ફીર એક કા-

ફલા કબીલએ જુર હમકા બે શામકો જાતા થા મહે કે
 કરીબ શુઝરા લોગુને દેખા કે કો હે અબુ કુબેસ પર પરંદ
 ચક્કર કરતે હે ઉન્હુને ખ્યાલ કીયા કે પહાં પાની ઝર
 હોગા જોર તલાશકે બઆદ ચાહે ઝમ ઝમ પર આયે જોર
 બીબી હાજરા (અલ૦)સે કહા બગર તુમકો મંજુર હોતો
 તુ મ્હારે પાસ ઉતરે જોર તુમ્હારી હદેશતકો દુર કરે
 જોર પાની તુમ્હારી હી મીલક રહે બીબી હાજરા (અલ૦)
 ને ઉનકો ઇનજત દી ઉન્હુને ઝમ ઝમકા પાની પીયા
 જોર ફરોકશ હુવે યે લોગ મકકે મોંઅઝઝમા કે અવલ
 રહને ચાલે હે જોર જબ બીબી હાજરા (અલ૦)ને વફાત
 પાઈ તો ઇન્હોંને ઉનકી કબર હતીમમેં બનાઈ જોર ઉનકે
 બઆદ હઝરત ઇસમાઈલ (અલ૦) જવાન હુવે જોર જુર
 હમકી એક અવરતસે નીકાહ કીયા જોર ઉનકી જમાનમેં
 શુફતશુકી હઝરત ઇસમાઈલ (અલ૦)કી અવલાદ બે ઇસ
 બીબી સે હુઈ ઉનકો અરબે મુત્તાઅરીબ કેહતે હેં યાને
 ગેર લોગ બે અરબી સીબ ગયે જોર અરબ અસલી જોર
 ખાલીસ જુરહમ જોર કેહતાનકે લોગુકો કેહતે હેં જોર
 હઝરત ઇમરાહીમ (અલ૦) બીબી સારા (અલ૦)કે સાથ
 કીલસતીનમેં યે આપને ઉનસે ઇનજત ચાહીકે મકકે જ
 કર હાજરા (અલ૦) જોર ઉસકે બેટેકી ખબર લેં બીબી
 સારા (અલ૦)ને ઉનકો ઇનજત ઇસ શરતસે લીકે ઉનકે
 પાસ ઈયર ન જાએ ગરઝકે હઝરત ઇમરાહીમ (અલ૦)
 મકકે મેં ઉસ વકત તશરીફ લાયકે બીબી હાજરા (અલ૦)
 મર ચુકી થી જોર આપ હઝરત ઇસમાઈલ (અલ૦)કે ઘર
 તશરીફ લે ગયે જોર ઉનકી બીબીકો પાયા જોર ઉસસે
 પુછા કે તેરા શવહર કહાં હે ઉસને કહા કે શીકાર કો
 ગયા હે જોર હઝરત ઇસમાઈલ (અલ૦)કા હસ્તુર થા કે
 હરમસે હીલમેં જાકર શીકાર લાતે જોર ઉસી પર બસર
 અવકાત કરતે હઝરત ઇમરાહીમ (અલ૦)ને ઉસ બીબીસે

કહા કે તેરે પાસ મેહમાની કુછ ખાને પીનેકી હે ઉસને
 કહા કે મેરે પાસ કુછ નહીં આપને ફરમાયા કે જખ તેરા
 શબહર આવે તો મેરી તરફસે ઉસકો સલામ કેહના
 ઓર યે કેહેના કે તુ અપને ઘરકી દેહલી બદલ ડાલ યે
 કેહકર ચલે ગયે જખ હઝરત ઇસમાઇલ (અલ૦) આવે
 ઉનકી બીબીને ઉનસે કહા કે મેરેપાસ એક ખુદા શખસ
 જીસકા અચસા હુલીયાથા ઓર મુઝસે યે ખ્યામ કેહ ગયાથા
 હઝરત ઇસમાઇલ (અલ૦) ને જાનલીયા કે દેહલી બદલને
 સે યે ગરઝ હે કે ઇસ બીબીકો તલાકદુ કયું કે વોહ
 મેહમાનકી તવાઝો નહીં કરતી ઇસલીયે ઉસ બીબીસે કહા
 કે તુ અપને ઘર જા ઓર ઉસકો તલાક દેકર દુસરી અવરતસે
 નીકાહ કરલીયા ફીર મુદત કે બાદ હઝરત ઇબ્રાહીમ
 (અલ૦) હઝરત ઇસમાઇલ (અલ૦) કે મકાનપર તશરીફ
 લાયે ઓર ઉસ દુસરી બીબીસે ખુજા કે તેરા શબહર કહાં
 હે ઉસને કહા કે શીકાર કો ગયા હે ઓર ઉસને હઝરત
 ઇબ્રાહીમકો મરહુમા કહા ઓર ગોશત ઓર દુધ ઓર
 પાની સામને લારખા આપને ખાયા ઓર પીયા ફીર ઉસ
 બીબીને હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦) સે અર્ઝકીયાકે
 આઈ યે મેં આપકા સર ઘોઉં ઓર આપકે બાલુકી
 જુલીદગી કંગહીસે દુરકરૂં ઓર ઇસગરઝ કે લીયે વો બીબી
 ઉનકે વાસ્તે ચેહી પથ્થર મકામે ઇબ્રાહીમ (અલ૦) કા
 લાઈ જખ હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦) ઉસપર બચઠે તો
 આપકે પાઉં ઉસ પથ્થરમેં ગડગયે ગરઝ કે ઉસને તવકીર
 ઓર ખુજુરગી કે સાથ નેહલાયા ઓર કંગહીકી ઉસકે બાદ
 હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦) ને બીબીસારા અલ૦ કે પાસ
 જાનેકા ઇરાદા કીયા ઉનકી શરકી વજેહસે કે વહાં કયામન
 કરે ઓર આપને ઉસ બીબીસે કહા કે તુ અપને શબહરસે
 સલામ કે બાદ યે ખ્યામ કેહનાકે લેરે દરવાઝેકાં આસતાના
 સીધાંહે ઉસકો રેહને દેના જખ હઝરત ઇસમાઇલ (અલ૦

આયે ઉસળીબીને ઉનસે હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૅ) કા સલામ
 ઓર ખ્યામ બયાન કી યાહઝરત ઇસમાઈલ (અલૅ) અપને બાપકે
 નીશાનેકદમકોપથ્થર પર બોસાદીયા ઓરતબે રૂકેન ઉસકો રબ
 છોડા જબ તકકે ખાનઝે કઆબાકી તઆમીરકી ઓર હઝ-
 રત ઇસમાઈલ (અલૅ) કી ઉમર એકસોતીસ બરસકી હુધ
 ઓર વફાતકે બાદ હતીમકે અંદર અપની વાલીદા હાજરા
 કે પાસ મઠકેન હુવે ઓર ખાનઝે કઆબાકા સુતવલ્લી
 ઉનકે બાદ ઉનકા બેટા સાળીત નામ હુવા શીર સાળીતકે
 બાદ મઝાઝબુર હમી ઉસકા નાના હુવા ઓર કોમે બુરહમ
 પર હાકેમ હો ગયા ઓર યે કળીલા કોહિ કે કઆમે મકકે
 કી બુલંદ જાનીબ પર ફરોકશ થા ઓર ઉમાલીકા પસતી
 કી જાનીબ દરઝે યમનકી તરફ યે ઉમાલીકા હાકેમ સમી-
 દહ થા લેકીન મજ્હેકી હકુમત મઝાઝકોથી શીર લોગુને
 સમીદહકો કલ કીયા ઓર મઝાઝકી હકુમત સબ પર હો
 ગઈ ઓર જબ અમાલીકાને હરમકી બેહુરમતીકી ઓર મ-
 ઝાઝને ઉનકો ડરાયા કે તુમહારી દવલત ઇસ વજેહસે જાતી
 રહેગી ઓર ઉન્હુને ઉસકા કેહના ન સુના તો અદલાહને
 ઉનકો મકકેસે નીકાલ દીયા સીફ બુરહમકે લોગ બાકી રેહ
 ગયે લેકીન વો બી ઉન્હીકી રાહ ચલે ઉનકોબી અદલાહ
 તઆલાને મકકેસે નીકાલ દીયા ઉનકા રઇસ ઉસવકંત અમર
 બીનહારીસ થા જબ ઉસકી અવલાદકો ઇસમાઈલ (અલૅ)
 ને મકકેસે નીકાલ દીયા તો હુજરે અસવદકો કઆમે સે
 બુદા કીયા ઓર એક આહુઝે તલાઈ જુસકો મહુકે અજ-
 મને કઆમે કે લીયે હસીયા લેજા થા ઓર કઆબેકે હથી-
 ચાર લેકર સબ ચીજુકો ચાહે ઝમઝમમેં દફન કરકે ઉસકો
 પાટ કર ઝમીનકે હમવાર કર દીયા ઝમાને અબદુલ સુતલીબ
 તક ઝમઝમકી જગેહના બુદ રહી જબ પેગમ્બર (સલૅ)કે
 ઝહુરકા ઝમાના કરીબ હુવા તો અબદુલ સુતલીબને ખવાબ-
 મેં દેખા કે કોઈ યુ કેહતા હે કે ચાહે ઝમઝમ બોદો વો

ઇસ ખવાળસે હયરાન હુવે કયું કે ઉસકી જગેહ મઆલુમ
 નથી અહાહ તઆલાને તીસરે ખવાળમેં ઉન પર વાઝે કીયા
 કે ઝમઝમ એક કુંવા હે ઓર ઉસકી જગેહ હો. બુતું કે
 કરીબ હે છનકા નામ નાઇલા ઓર અસાફ હે ઉસ જગેહ
 જીવનટીકા ઘર હે કુલ એકકો અપની ચોંચસે તુઝકો વો
 મકામ દીખલા દેગા ગરઝકે અબદુલ મુતલીબકો ઉસકા
 નીશાન મઆલુમ હુવા ઓર ઉસ કુંવેકો ખોદા ઓર ઉન
 હો મુરતુંકી કેદીયત થે હે કે નાઇલા અવરતકી મુરત થી.
 ઓર અસા મરદકી ઇન દોતું ને ક્યાએ કે અંદર ઝીના
 કીયા થા અલલાહ તઆલાને ઉનકો પચ્ચર બના દીયા ઓર
 લોશુને ઉન દોતું મુરતુંકો સફા ઓર મરવા કે ખીચમેં
 લોશુકો ઇબરતકે લીયે રખા થા મુશરીફુને ઉનકો વહાં
 લેકર ઝમઝમકે કરીમ ખંડા કર દીયા થા ઓર ઉનકી ઇમા-
 નત કીયા કરતે થે ઓર જુરહમકે ગાદ કળીલએ ખીઝાઅ
 ને કીલીદ બરદારી ખાનએ ક્યાખાકી લી ઓર હકુમત
 મકકેકી ઇખત્યારકી યહાં તકકે કુસીખીન કલાબ ખડા હુવા
 ઓર કીલીદ બરદારી ઓર હાજુયુંકી ઝયાફત ઓર ઉનકે
 પાની પીલાનેકા ઓર મશવેરા ઓર નીશાન ઓર લશકર
 જુમલા અમુર રીયાસતકા માલીક હુવા. ફસલ-અમાલીકા
 ઓર જુરહમકા તઅમીર કરના ખાનએ ક્યાખાકો ઇસરી
 વાયતસે સાળીત હે જો હઝરતઅલી મુરતુઝા (રદી૦)સે મરવી
 હે કે જખ હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦)કી ઇમારત ઢે ગઈતો
 ખાનએ ક્યાખાકો જુરહમકે એક ગીસહને બનાયા જખ
 ફીર વો મીસ માર હુવા તો ઉસકો અમાલીકાને બનાયા
 ઓર ઇસ તરતીબમેં ઇખતીલાફ હે બઅઝ કહેતે હે કે
 અબલ અમાલીકાને બનાયા ફીર જુરહમને ઓર કળીલએ
 જુરહમસે જુસને ક્યાએકો બનાયા વો શખસ હારીસ ખીન
 મઝાઝ અસગર થા ઉસ શખસને ઇતના ઝયાદા કીયા
 કે હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલ૦) કી ખીનાસે ક્યાએકો

ઉંચા કીચા ઝોર અમાલીકા કે ઝમાનેમેં મકકેમેં ઝડીયાં
 ઝોર દરખત ખારદાર ચે ઝોર સારી ઝમીન પર રૂઢ-
 હળી થી. ઉસ વકત ચે શહેર ઇજઝત ઝોર ક્વલતમેં
 ઝયાદાથા જળ ઉન લોશુને સરકશી ઝોર જુઝમ વત અઢીકી
 સાએકા કીરાયા લેને લગે ઝોર પાની બેચને લગે તો
 અલ્લાહ તઆલાને ઉનપર ચીવનટીયુકો મસલત કીયા ચહાં
 તકકે કહેતે કે સારે મકકેસે નીકલકર અપને સલફકે વતન
 ખીલાદમેં ચલે ગયે ફસલ—ફુસીળી કંલાખકી તઅમીરકા
 હાલ ચે હે કે જળ વો ખાન એ કઆખાકા મુતવલી હુવા
 તો ઉસને અંદેસે રૂપીયા જમે કીયા ઝોર કઆએ કોઠાકર
 અઝસરેનો અચ્છી તરેહકો બનાયા ઝોર ઉસકી છત દુમકી
 લકડી ઝોર શાખ ખુરમાસે પાટી ઝોર દુમએક બડા દરખત
 હોતાહે ઝોર બઅજુને શુગલકે પેરકો લીખાહે ઝોર ઉસને
 ખાનએ કઆખાકા ઇરતીફા નવ ગઝઝયાદા કીયા તો ફલ
 અઠાઇસ ગઝકા ઇરતીફા હુવા ઝોર હતીમકી બનીબસે
 અરઝ કમકરદીયા કયું કે ખરચ નર હાથા ઝોર હઝરત
 ઇબરાહીમ (અલ) કે સીતુનુપર ખાન એ કઆખાકો બાર્કી
 રખા ઝોર ઉસીકા નામઝેદ થા ઉસકી વઝેહ તસમીયાહ
 ચેહકે જળ ઉસકા બાપકલાખ મર ગયા તોવો અપને વતનસે
 નીકાલા ગયા ઇસ વઝેહસે ફુસી કેહલાયા જળ મુદતકે
 બાદ વો મકકેમેં આયા ઝોર ઉસકી કામને ઉસકો પેહચાના
 તો ઉસકી તવકીરકી ઝોર ઉનદીનુ મેં મકકેકા હાકેમ
 ખીજાહ બે એક કબીલેકા નામહે ઇન લોશુકા રમસ
 ખલીલ ખીન જસખાખીઝા ઇથા ઇસી કે ઇખત્યારમેં ખાન
 એ કઆખા ઝોર ઉસકા એહતમામ ઝોર ખીદમતથી ઇસ
 ખલીલને અપની બેટી હઇ નામદો કસીસે બેચાહા થા ઝોર
 ઉસકી અવલાદ કસરતસે હુઇ જળ ખલીલફોત હુવા તો
 ખાનએ કઆખાકી ફુનજીકી વસીહત અપનીબેટી હઇ કોકી
 ઉસને કહા કે મેં કઆખાકે અહે તમામ વ ખીદમતપર

કાઢીર નહીં હું ઇસલીયે ઉસને અપની તરફસે
 અબુ ગીસ્થાન કે વકીલ મુકરર કીયા
 ૧ જે શખ્સમએ પરસ્ત ઓર મએ ખવાર થા ઉસકી શરાબ
 ઉસને શરાબ પીકર ખાનએ કઆબાકી કુનજી શરાબકી એક
 મશક કે ઇવઝ બેચ દી ઓર ઉસકો કુસીને મોલ લે લીયા
 ફીર ઇસ ખાબમેં જે મીસ્લ મશહુર હુઈ કે જીસ કી ચીકા
 તુકસાન ઝયાદા હોતા થા તો લોગ જે મસલ બોલતે જે કે
 અપને મઆમલે મેં અબુ ગીસ્થાનસે બી ઝયાદા ઝયાંકાર
 હુવા ઓર કીસી શાએરને ઇસ મઝમુનકો અપને શેએર
 મેં બી બાંધા હે જીસકા તરબુમા જે હે કે ખીઝાઅને એક
 મશક શરાબકે ઇવઝ ખાનએ કઆબાકો બેચ દીયા તો ઉનકી
 મુરાદ હાસીલ ન હુઈ ઓર ન ઉનકી તીબરતમેં કાયદા
 હુવા ગરઝકે જળ કુનજી ખાનએ કઆબાકી કુસીકે હાથ
 આઈ તો કોમેં ખીઝારકો પુરા મઆલુમ હુવા ઓર કુસી
 સે લડાઈ લડે કુસીને ઉનકો મકકે સે નીકાલ દીયા ઓર
 ખાનએ કઆબા મકકે કે જુમલો જુમલા અમુરકા વાલી
 હુઆ ઓર ઉસકી કોમને ઉસકો અપના બાદશાહ કીયા જે
 હોગઇસ ખાતકો પુરા સમજતે જે કે મકકેમેં સુકુનત કરે
 ઓર ખાન એ કાબાકે પાસ અપને ઘર બનાએ ઇસલીએ
 દીનકો મકકેમેં રહેતે ઓર દીનડુબને સે પહેલે હલમે
 ચલે જતે ઓર ઇસ શહેરમેં નાપાક હાનેકો હલાલ ન
 સમજતે ફીર કુસીને ઉનકો ઘરોંકે બનાનેકી ઇબતીદા દી
 ઓર ઉસકી વજેહ જે બયાનકી કે અગર તુમ હરમમેં
 ખાનએ કઆબાકે પાસ સકુનત કરોગે તો અરબ તુમસે
 હરીંગે ઓર તુમસે લડના હલાલ ન જાનીંગે જે ખાત ઉ-
 નહુને મનઝુર કી ઓર મકાન બનાનેકી ઇબતીદા ખુદ કુસી-
 નેકી ઉસને દારા લનદુહ યઆની મકાન શેરા બનાયા
 જહાં ઇન દીનેાં હનફી મુસલ્મા હે ઓર ઉસકી કોમને અપને

ઘર ખાનએ કાખાકે ચાડું તરફ બનાય ચોર અપને ઘડુંકે દરવાજે
 ખાનએ કાખાકે રખે ચોર તવાફકે મુકામકો છોડ દીઆ ચોર હો
 હો ઘડુંકે બીચમે અયસી રાહરખી જીસે મતાફમે આજતેથે.
 ફીર કુસીને અખદુલદારકો ઉસકો જીજુર્ગી શાન ચોર ગલ
 ગએ હુકુમતકી વજેહસે અપની ખીદમત સીપુર્દકી ચોર
 જખ કુસી મરગયા તો ઉસકે બેટે ઉમકે કોમપર કાયમ
 હુવે ચોર ફરેશમે ખાહમ ઝગડા હુવા એક ગીરાહકી ચે
 તજવીઝ હુઇ કે અખદ મનાફકી અવલાદ હકુમત ચોર
 ખીદમતકી ઝયાદા મુસતહકહે અખદુલાદારકી અવલાદસે
 ચોર ખઅઝને ઉસકા અકસ ખયાન કીયા ચોર ફરીકેન
 આમાદએ જંગ હુવે ફીરધસ ખાતપર સુલેહ કરાર પાઈકે
 અખદ મનાફકી અવલાદ હાજીયુકી ઝયાફત ચોર પાની
 પીલાને પર રહે ચોર કીલીદ ખરદારી ચોર મશવેરા ચોર
 લશકર આવલાદ અખદુલદારકે સીપુર્દ રહે ગરઝકે ઇસ
 સુલેહકી રૂસે હાજીયુકી ઝયાફત ચોર પાની પીલાનેકી
 ખીદમત હાશમકો કરાર પાઈ જો આં હઝરત (સલ૦)કે
 જહે અમજદ થે ઉનકા નામ ઉમરૂ થા ચુ' કે વોહ શેટીયાં
 તોડ કર લોગુ'કે લીએ સરીહ બનાંયા કરતે થે ઇસ વજેહસે
 હાશમે નામ હુવા કે હશમકે મઆની તોઠને કેહે ફીર
 હાશમને તીબરતકી હાલતમે મુલકે શામમે વફાલ પાઈ
 ઉનકે ખાદ મુતવલીખ બીન અખદુલ મનાફ મુતવલી ખી-
 દમત હુવે જીનકા નામ જવાં મરદીકી વજેહ સે ફેઝ થા.
 મુતવલીખને સર ઝમીન યમનમે ઇન્તેકાલ કીઆ ચોર ઉનકી
 જગે અખદુલ મુતવલીખ બીન હાશમ મુતવલી હુવે ચેહી
 શખસ હે જીસને કતલકી વેઅત સો ઉંટ અવલ મુકરર
 કીએ ચોર ઉસ વેઅતકો રસુલે ખુદા (સ૦)ને બહાલ રખા
 ચોર ઉસકા કીસ્સા ઇસ તરેહ હે કે અખદુલ મુતવલીખને
 નઝર કી થી કે અહ્મદ અગર મુજકો હસ બેટે હે તો મેં
 ઉનમેસે એકકો કાખાકે લીએ જીજુ'કે કડે જખ હસ લડકે

પુરે હુવે તો અબ્દુલ મુતલીબને ઉનસે અપની નઝરકા હાલ ખ્યાન કીઆ. ઉન સખને બાપકી ઇતાઅતકી ઓર તીરોંસે કુરઆ ડાલા ગયા ચેહ કુરઆ અબ્દુલ્લાકે નામ પર નીકલા બે રસુલે ખુદા (સ૦) કે વાલીદ થે ઓર જબ અબ્દુલ મુતલીબને ચાહા કે અબ્દુલ્લાકી ઝુખ્હે કરે હઝરત અબ્બાસ (રહી૦) ઉનકે પાઉં પકડ કર અપની તરફ ધસીટ લીઆ ઇસ ખોફસે કે ચેહ અમર કહી કુરેશકી સુન્નત ન હો જાય હીર કુરેશ એક અવરતકા કાહેના શયુન વાલીકે પાસ હજમજમે ગયે ઓર ઉસસે ખ્યાન કીયા કે ઇસ તરફ નઝર હુઈ થી ઉસમે કુરેઅ અબ્દુલ્લાહ કે નામ પર નીકલા હે ઓર ઇસ બાબમે લોગ જુખતલીફ હે તો તુ હમકો ખતા કે કયા કરે ઉસને જવાબ દીયા કે અબ્દુલ્લાહકી તરફસે દસ ઉંટ કુરબાની કરો ઓર દોબારા કુરઆ ડાલો અગર ઉંટ કે ફરખે કરનેકે બઅહલી ઉસકે નામકા તીર નીકલેતો ઉસકો ઝુખ્હે કરો અગર ઉસકે નામ ન નીકલે તો મત કરો ઉનહુને દસ ઉંટ કી કુરબાનીકી ઓર દો બારહ કુરઆ ડાલા તો કીસીકે નામકા તીર ન નીકલા ઇસલીયે વો લોગ અબ્દુલ્લાહ કે ઝુખ્હે કરનેસે બાઝ રહે ફસલ-ઓર કુરેશકા તઆમીર કરના ખાનએ કઆબાકો ઇસતરહ હે કે કેહતે હે કે એક અવરતને ખાનએ કઆબા ઓર ઉસકે પરદુકો ખુશખુસે બસાના ચાહા ઓરવો ખુશખુકી થીઝે જલાકર કઆબાકો બસારહેથે કે અંગીઠીસે એક ચીઝારી ઉઠકર ગીલાફ કઆબામે લગી ઓર સખ કઆબેકી લકડીયાં ઉસસે જલ ગઇ ઓર એક બડીરબ ઉન્હી દીનો મે આઇથી હસસે દીવારે કઆબાકી ફટ ગઇ થી ઇસલીયે કુરેશને કઆબાકી પુન્યાદકો મજબુત કરના ચાહા ઓર અઝઝરેનો તઆમીર કીયા ઓર ઉસકા દરવાઝ ઉંચા કરદીયા કે કેહ ઉસમે હમારી ઇબાઝતકે બદ્દ દાખીલ નહોને પાવે ઓર કઆબેકે ખાનેમે એક કાલા સાંપ હસકા બક-

રીકાસાસરથા અદલાલ તઆલાને એક પરીંદ લેળ કે વો
 ઉસ સાંપકો ઉઠાલીયા ગયા ઉસ વકત કુરેશને કહા કે
 હમકો ઉમ્મીદ હે કે હમ જો અઝસરેનો ખાન એ કઆ-
 ખાકો બનાના ચાહતે હે ખુદા એ તઆલા હમરે ઇસકાએ-
 લસે રાઝી હે ઓર ઉન્દીદીનોમે સમનદરને એક જહાઝ
 ચાકુમ રૂમી નસરાની સોદાગરકા કનારે જુદેહ પર ફેંક દીયાથા
 યે જહાઝ રૂમકે પાદશાહકા થા ઉસને ચાકુમકે સાથ સંગે
 મરમર ઓર લકડી ઉસમે લરકર હબશાકે ગીરજા ઘરકે
 બનાનેકો લેળથા ઇસ ગીરજાકો મુશરી કુંને કુંક દીયાથા
 જબ વો જહાઝ જુદે કે પાસ પહોંચ્યા તો તુફાનકે સદમેસે
 ઢુટ ગયા યે ખખર સુનકર વલીહ ખીન મુગીરા ઓર કુરે-
 શકે કુછ ઓર લોગ વહાં ગયે ઓર ઉન્હુને ઉસકા લક-
 ડીયાં મોલલી ઓર મકકેમે એક ખરહઈ કુબતીથા ઉસને
 કઆખેકી છત ચાકુમકી ઇજાઝતસે બનાઈ ઓર ઇસ તઆ-
 મીરમે કુરેશને કઆખેકી તરફેન બનાનેકે લીયે આપસમે
 તકસીમ કરલીથી ઇસ તરહકે દરવાઝેકી તરફ બની જુબેરા
 ઓર બની અખ્દ મનાફ બનાઈ ઓર હુજરે અસવદ ઓર
 રૂકનચ માની કે દરમ્યાનકી દીવાર બની મખજુમ ઓર
 પુશત કઆખાકી તવાર બની જમ્યા ઓર બની સેહમ
 ઓર હતીમકી બાનીબ બની અબુદુલદાર ઓર બની અસદ
 ઉસવકત પેગમખર (સલ૦) કાસીન કરીબ પચીસ ખરસકાથા
 ગરજકે અબલ પહેલી તઆમીરકોં નેવતક ગીરાદીયા ઓર
 ઉસવકત એક સખ્ત પથર પર ફાવડા મારા જુસમેસે
 બીજલીકીસી કુંદ અચસી નીકલી કે ઉસસે આંખે ચુંદ્યા
 ગઈ તો આંખેનેવ ખોદનેસે બાળ રહે ઓર દીવારે બનાને
 લગે ચહાં તકકે દીવારે હુજરે અસવદ કે મકામ તક હો
 ગઈ ઉસવકત હરએક કબીલે ને યે ખાત ચાહી કે હુજરે
 અસવદકો ખાસ હમ ઉસકી જગેહ નસબ કરે ઓર યે
 ઝગડા ઇતના બહાકે કરીબથા કે બાહમ કુશતો ખુબ હો

લેકીન અણુ ઉમીયા જોર શરીર મળજુમીને કહા કે હમારી
 રાયે થેહેકે જો શખસ બાળે સફાસે અબલ હરમમે આવે
 ઉસકો અપના હુકમ સુકરર કરહો જોર ઉસકે કેહને કે
 બ મુજબ અમલ કરો સળને યે બાત તસલીમકી જોર
 સુતલીઝર હુકમકે રહે તો રસુલે ખુદા (સલ૦) અબલ
 બાળે સફાસે હરમમે દાખીલ હુવે જબ લોશુને ઉનકો
 દેખાતો સળ બોલ ઉઠે કે મોહમ્મદ અમીન આવે કયું કે
 વહીસે પેશતર આપકો ઇસીનામસે પુકાર તેથે જોર આપકે
 હુકમ હોનેસે સળ ખુશ ખુશ હુવે જોર આપકી ખીદમતમે
 અપના કીરસા અરઝ કીયા રસુલે ખુદા (સલ૦)ને ઇરશાદ
 ફરમાયા કે એક ચાદર લાવ જબ ચાદર આઈ તો આપને
 અપને હસ્ત મુબારકસે હુજરે અસવદકો ઉસકે ખીચમે રખા
 જોર ફરમાયા કે હર કબી લેકા સરહાર ઇસ ચાદરકા એક
 કોના પકડે ઇસ તરફપર હુજરે અસવદકો ઉઠાકર શરકી
 કોને પરલાયે આપને ઉનકો ઇરશાદ ફરમાયા કે ઉસકો
 ઉંચા કરો જબ ઉંદુને ચાદરકે કોનુકો ઇતના ઉભારા કે
 હુજરે અસવદ અપને મકામ કે મહાઝી હો ગયા તો રસુલે
 ખુદા (સલ૦) ને ચાદર પરસે હુજરે અસવદકો ઉઠાકર અપને
 હાથસે ઉસકી જગેહ મેં રખદીયા જોર હુબયરા ખીન
 વહબ મળજુમીને ઇસ બાળમે એક અરબી કસીદા લીખા
 હે જુસકે અશઆર કા મઝમુન યે હે કે કબાઝીલને ઇસ
 બાતપર લડાઈકી કે હુજરે અસવદ કે રખનેકા શરફ
 હાસીલ કરે જોર યે અમરૂંકી સઆદતકા નુકસાન જોર
 શકાવતકા મુજબ હો પહેલે બાહમ દોસ્તીથી જોર ઇસવ-
 જેહસે બાયક દીગર ખુગજો અદાવત હુઈ જોર આપસમે
 ઉંદુને મુખાલીફતકી આગ ખુબ લડકાઈ જબ હમને દેખા
 કે યે મુખાલીફત હદસે ઝયાદ હુઈ જોર સીવા તલ્લબાર
 ખીચને કે કુછ બાકી ન રહી તો હમ ઇસ બાતપર રાઝી
 હુવે કે જો શખસ અબલ બતહાય આનીબાનીબ સફાસે

આવે વોહી હમમે હુકમ કે ઓર દેખાતો દે-
 અતન હમારે પાસ મોહમ્મદ અમીન ઉસી તરફસે
 તશરીફ લાવે હમને કહા કે હમ મોહમ્મદ અમીન
 (સલો) કે હુકમ પર રાઝી હેં જો ફઝીલતકી રૂસે માઝી
 ઓર માલ ઓર આ ઇન્દહમે તમામ કુરેશસે બેહતર હેં
 ઉનહું ને અયસી તરફીય ઇબ્દકી કે ઉસ જયસી તરફીય
 શામીલતર ઓર પસંદ દીદાહ પહેલે ઓર પીછલે લોગુને
 કલો ન દેખીથી ચઆની હમને આદરકે કોને પકડે અસમે
 હમ સખકા એક હીસ્સા થા હાથસે પકડ કર ઉઠાને મેં
 ઓર આપને ફરમાયા કે તુમ ઉસકો ઉંચા કરો ચહાં તકકે
 જખ કોમકે હાથું સે વો અપની જગેહ કે મુકાબીલ ઉંચા
 હો ગયા તો હુજરે અસવદ કો બેહતરીન ઝમાના ચઆની
 મોહમ્મદ (સલો)ને અપને હાથ સે ઉઠાકર ઉસકી જગેહ
 પર રખ દીયા ઓર હમ સખ ઉનકે ફઝેલસે રાઝી હુવે
 તો આપકી ચે રાચે કયસી બડી હાદી ઓર હીદાયત મઆ-
 બહે ઓર આપકા ચે અહસાન હમેશા કો હમ પર રહુગા
 ઇસ તઆમીરમે કુરેશને કઆબેકી બુલંદી અકારા ગઝકી
 ઓર દરવાઝા ઝમીન સે ઉંચા બનાયા ઓર કઆબે કે
 અંદર છે સીતુન દોસકું મેં લગાયે હર સફમે હુજરે
 અસવદ સે રૂકન ચમાની તક તીન તીન સીતુન ચે ઓર
 રૂકન શામી મેં અંદર કી બનીબ એકઝીના બનાયા અસસે
 ખાનએ કઆબા કી છત પર ચઢ સકેં ઓર હતીમકી બ-
 નીબકો ઉનહુંને ના તમામ છોડા કયું કે અસકદર ઝર
 બીના કઆબે કે લીચે જમેં કીયા થા વો હો ચુકા ફેસલ-
 અબદુલ્લા ખીન ઝુબેરકી તઆમીર કઆબેકા ચે સખબ હેં કે
 જખ ઉનકો હસીન ખીન ઉમેરને યઝીદ કે લેન્ગે હુવે લ-
 શકર કે સાથ ઉનકા મોહાસીરા કીયા તો ઉનહું ને મસ-
 જીદ હસામ મેં પનાહલી ઉસને મુનબનીકને નસખ કરકે
 પથ્થર ફેંકે કુછ પથ્થર ખાનએ કઆબા પર લગે અનકે

સખખસે કુછ હીવારે ગીર ગઈ ચાર બચ્ચ કડીયાં હીલ
 ગઈ ચાર લીખાસ કચ્ચાખા દરીદહ હો ગયા ઇસી
 ઇસનામેં ચઢીઠ કે મરનેકી ખબર સુનકર હસીન અપને
 લશકરકે સાથ ભાગ ગયા અબદુલ્લા ખીન જુબેરને ચે તજ-
 વીઝકી કે કચ્ચાખે હો સુનહદમ કરકે ખુબ મઝલુતી કે
 સાથ હઝરત ઇબરાહીમ (અલૈ૦)કે કચ્ચાખે પર અસમેં હ-
 તીમ લી કચ્ચાખે કે અંદર થી અઝસરે નોતઆમીર કરે
 ચાર કુરેશને જબ કચ્ચાખે હો બનાયા થા તો હતીમકી ને
 વાઉં હો લી મઆલુમ હુઈ થી ઉનહુને ઉસકો કચ્ચાખે કે
 અંદર દાખીલ કરના ચાહા થા લેકીન જબ ખરચ ન રહા
 તો ઉનહુને વચસા હી છોડ દીયા થા સીરફ ઉસકે ઉપર
 એક છોટીસી દીવાર બના દી થી અસસે પેહચાન રહે કે
 ચે કચ્ચાખેમેં ચે હે ચાર રસુલે ખુદા (સલ૦)ને હઝરત
 આયેશા સે ફરમાયા થા કે અય આયેશા અગર તેરી કોમ
 જદીદુલ ઇસલામ નહોતી તો મેં કચ્ચાખે હો ગીરાકર જ-
 મીન કે હમવાર કરતા ચાર ઉસમેં એક દરવાઝા મશરીફ
 કે બાનીબ ચાર દુસરા મગરીબ કે બાનીબ બનાતા ચાર
 હતીમકી તરફસે ઉસમેં છ ગઝ ચાર મીલાતાં કયું કે
 કુરેશને અસવક્ત ઉસકો બનાયા થા ઉમી કદરકો છોડ
 દીયા કાશ તેરી કોમકી રાચે મેરે બચ્ચાહ ઉસકી તકમીલ
 આબાએ તોમેં તુઝકો વો જગેહ બતાઉં અસકે કુરેશને
 ના તમામ છોડા હે ફીર આપને હઝરત આયેશા હો ફરીબ
 છે જઝકે હતીમકી જગેહ દીખાઈ ગરઝ કે અબદુલ્લા ખીન
 જુબેર (રહી૦) જો સદાળા ણાકી ચે ઉનસે કચ્ચાખે કે બનાને
 કે મશવેશ લીયા તો બચ્ચાઝને દનકાર કીયા ચાર બચ્ચ-
 ઝને કબુલ કીયા લેકીન ઉનહુને અપની રાચે હો તઆમીર
 હી પર જમાયા ચાર બનાને વાલું હો ઇબટા કીયા ચાર
 કચ્ચાખે કી છત પર એક ગુલામ પતલ્લી પીંડલીયું વાલેકો
 ચાર હબશીયું હો ઉહાને કે લીચે ચઢાયા શાયદ ઉનમેં

એ હખશી હોઆ છસકી નીસખત રસુલે ખુદા (સલ્વં) ઇરશાદ ફરમાયા થા કે કઆળે કે મીસ માર કરેગા હખ-
 સીયુમ્મે સે એક પતલી શાક માલા ઝોર પહેલે ઉનહુને
 એ ચહાકે કઆળે કૈ લીયે ગારા ઉસકા બનાયા બવે લેકીન
 લોંબુને ઉનસે કહાકે ઇસ ગારેકી ઇમારત મઝબુત નહીં
 હોતી ઇસલીયે ઉનહુને યમનસે કલઈ મંગાઈ ઝોર જળ
 હીવારખાને કઆળેકી મીસમાર હો ચુકી તો હઝરત ઇબરા-
 હીમ [અલ્લ] કી નેબખર આમદ હુઈ ઝોર ઉસમેં હતીમકો
 કઆળેમેં દાખીલ પાયા ઝોર કઆળેકો ઉસી યુન્યાદ
 ઇબરાહીમ [અલ્લ] પર તઆમીર કીયા ઝોર કઆળેકે ગીદ
 પરહે ડાંલ લીયે મેઅમાર પરદુકે અંદર કામકર રહે થે.
 ઝોર પરહેસે બાહેર તવાફ કરનેવાલે તવાફ કરતે થે. ઝોર
 હતીમકો કઆળેમેં દાખીલ કીયા જયસા કુદેશને ચાહા થા.
 ઝોર ઉનસે પુરા નહો સકા થા. ઝોર દરવાઝેકોં ઝમીનસે
 હમવાર રખા જયસા કુસીકી ઇમારતસે પેશતર થા. ઝોર
 એક દરવાઝા લોશુકે નીકલનેકો અરબકી બનીબ રખા
 જયસે રસુલે ખુદા [સલ્વં]ને ઇરશાદ ફરમાયા થા. ગરઝકે
 અબ્દુલ્લા બીન ઝુબેર [રહીં] ને કઆળેકી તઆમીર
 હઝરત ઇબરાહીમ [અલ્લ] કી નેબપર પુરી કી. ઝોર
 હઝરત ઇબરાહીમ [અલ્લ]ને અબ્બલ નબગઝકા ઇરતીફા
 રખા થા. ફીર કુદેશને નબગઝ ઝયાહા કરકે અઠઠારા ગઝ
 ઇરતીફા રખા ઝોર જળ હતીમ કઆળકે અંદર દાખીલ
 હુઈ તો અબ્દુલ્લા બીન ઝુબેર [રહીં] ઝયાહા ઇરતીફાકી
 તબવીઝ કરકે નબગઝ ઝોર ઉંચા કીયા કે ઇરતીફા સતા-
 ઇસ ગર્ઝ હો ગયા ઝોર જળ યે ઇમારત મુકમ્મીલ હુઈ
 તો મુસ્ક ઝોર અંબરસે અંદર ઝોર બાહેર ખુશબોદાર
 કીયા ઝોર ઉસપર ગીલાફ હીબાકી પેહનાયા ઝોર કઆળેકે
 ફશકોં ઝેબરસે આસારતા કીયા ઝોર ઉસકી કુંછ્યાં સોનેકી
 બનાઈ ઝોર હીવાફ ઝોર સીતુંબુપર સોનેકે પત્તર જડે

જ્યારે ગીદા અને કચ્છાળા કે દસ ગઝકી મીકદાર બચે હુવે
 પથ્થરની ફરશ કીયા જ્યારે સત્તરવીં રજબ સને ૯૪ હીજરી
 કે ઇસ તખ્તામીરસે ફરાગત હુધ શ્રીર અબદુલ્લા ખીન
 જુબેર મકકેવાલુ કે સાથ ઇદ કરને જ્યારે ઉમરહ બબા લાનેકો
 તેગમમે ગયે જ્યારે સો ઉટ જુબેર કીયે જ્યારે મકકેવાલુને
 અપની હેસીયતકે મુબાફીક જુબેર કીયે ઇસી સાલમે
 હબ્બજને અબદુલ મુલક ખીન મરવાનકોકે હાકેમ શામકા
 થા. લીખ લેખ કે અબદુલ્લા ખીન જુબેરને કચ્છાળેમે
 અચસી બાત જયાદાકી જો પેશતર નથી જ્યારે ઉસમે એક
 જ્યારે દરવાજા નયા બનાયા અબદુલ મુલકને હીબજકો
 હુકમ દીયા કે કચ્છાળેકો વચસાહી કરહે જયસા ઝમાને
 રસુલે ખુદા [સલ્વ]મે થા. જ્યારે મરવીહકે જબ યઝીદ
 બાદશાહ હુવા તો અબદુલ્લા ખીન જુબેર [રદી]કી ઇતાઅત
 શામ જ્યારે મીસરવાલુને કી. મરવાન ખીન હકમને નીકલકર
 મીસર જ્યારે શામપર ગલબા કીયા જ્યારે યે મુલક ઉસીકે
 કબજેમે રહા યહાંતકકે અબદુલ મુલક મરવાનકા બેટા
 બાદશાહ હુવા ઉસને ઇબને જુબેરકે મુદ્રાખલેમે એક બડા
 લશકર લેખ જ્યારે ઉસ લશકરકા સરદાર હીબજ ખીન
 યુસુફકો કીયા હીબજને ઇબને જુબેર [રદી]કા મોહાસીરા
 કીયા જ્યારે મુનજનીકસે ઉસપર પથ્થર ફેંકે જ્યારે ઉનકે
 સાથીયુને ઉનસે બેવફાઈ કી. ઇસ લીયે વો તન્હા નીકલે
 જ્યારે કીતાલમે દાદ શુબાઅતદી યહાંતકકે શહીદ હુવે જ્યારે
 યે માજસ સને ૭૩ હીજરીમે હુવા ફસલ જ્યારે હીબજકા
 બહલના ખીના કચ્છાળાકો ઇસ તરહ હે કે ઉસને રૂકન
 શામીકી તરફસે કચ્છાળેકો સાડે છે હાથ મીસમાર
 કીયા જ્યારે ઉસ જગેહ પર દીવાર કાયમકી ગરઝકે
 હતીમકો કચ્છાળે સે નીકાલ દીયા જ્યારે મશરફી દરવાજે કો
 ઉંચા કુરસી વાર કર દીયા જ્યારે ગરબી દરવાજે કો બંદ
 કર દીયા જ્યારે ત્રીન તરફને જયસી થી વચસી હી રહને

હી જળદીબજઈસ તળ દીલસે ફારેશ હુવા તો અબદુલ
 મુલક આયા જોર ઉસને ઉસી સાલ હજ કીયા હરીસ મ
 ખજુમી બી ઉસકે સાથ થા હોનુંને કઆબે કે બાબએ
 બાહમ કુછ શુકતગોકી અબદુલ મુલકને કહા કે અ
 ગુમાન નહીં પઠતા કે ઇબને ઝુબેરને ચે ખાત આયેશા રે
 સુની જોર હારીસને કહા કે ખુદમે ને હઝરત આયેશા રે
 ચે હદીસ સુની હે અબદુલ મુલકને કહા કે તુને સુના રે
 કે હઝરત આયેશા ઇસ તરફ ફરમાતી થી હારીસને કહ
 હાં મેને ઉનસે ચે સુના હે અબદુલ મુલક બડી દેર તા
 અરઝુ અપને હાથ કી લકડી સે ઝમીન ખોદતા રહા કી
 ચે જવાબ દીયા કે બખુદા મેં ચાહતા થા કે ઇબને ઝુબે
 (રદી૦) કો જોર જો કુછ ઉસને કીયા ઉતકો છોડ દેં ક
 ચહાહ અબદુલ ખીન ઝુબેર કી કીનયત અબુબકર (રદી૦)
 હે ઇનકે ખાપ ઝુબેર ખીન અવામ આં હઝરત સલહા હો
 અલયહે વસલમ કે કુહી ઝાદ લાઈ હેં જોર ઉનકીમાં હઝરત
 અસમા હઝરત અબુબકર સીદીક (રદી૦)કી બેટી હેં જો
 ઉનકી ખાલા હઝરત આયેશા સીદીકા (રદી૦) હેં આપ
 મદીના મુનવ્વરા મેં હીજરત કે ખીસ મહીને ખઆદ પયદા
 હુવે જોર રસુલે ખુદા (સલ૦)ને ખુરમા ચખા કર ઉનકે
 તાલુમેં લગાયા બડે આબેદ જોર ઝાહીદ જોર શુબ્હઅ ચે
 ઉનકે મુનાકીબમેં તીસ હદીઝું કે કરીબ વારીર હુઇ ઉનહુ
 ને યઝીદકી ખયતસે ઇનકાર કીયા જોર મદીના મુનવ્વરા
 સે મહે કો ચલે ગયે હીબઝ જોર યમન જોર ખુરાસાં
 જોર ઇરાક વાલુને ઉનકી ઇતાઅતકી તાંખીહ જળ હઝરત
 ઉમર ખીન અબદુલ અઝીઝ કો ખીલાફત પહોંચી તો ઉ
 નહુને ચાહા કે જો યીદઅત હીબઝને કીથી ઉસકો ખદલ
 કર કઆબેકી હયાત બદસ્તુર કર હેં લેકીન વે અપને ઇસ
 ઇરાદે સે બાઝ રહે કે મુખાદાખાને કઆબા કા ખદલ ડાલના
 હુકમ કી સુન્નત ન હો બાયે કે ચે અસર બે અઢખી હે

છું કે કચ્છાળેકી તઆમીમમેં સે હે કે ઉસકી ઇસલાહ
 ધાર તરમીમ કા તઆરજ ન કીયા જાવે તો હકાને ઓર
 હલ હાકના કચસે હો સકતા હે વો તો બહુ સખ બર-
 લકે હરગીજ દુસ્ત નહીં તતમહ સને ૧૦૩૬ હીજરીમેં
 મેક બડી રબ આકર હરમમેં દાખીલ હુઇ ઓર ઉસકી
 મેક જાનીળ મુનહદમ હો ગઈ ઇસકી ખબર મુલતાન મુ-
 હાબાન ઇબને અહમદખાન કો દી ગઈ ઉસને બહોતસે
 મેઅમાર ઓર અમવાલ લેજે અન્હુને તીનું તરફુ કો
 હાકર અજસરેનો ખાને કચ્છાળાકો બનાયા ચે ઇમારત સને
 ૧૦૪૦ હીજરીમેં તમામ હુઇ કુતુબ તારીખ મેં ઇસીતરહ
 કે લેકીન વો સંગે મરમર જોહોઝ અબરઇલ (અલ૦)કે
 હોલુ મેં હે ઉસકા નવેરતા ઇસ ખાત પર દલાલત કરતા
 કે કે ચે તઆમીર અહમદખાનને સને ૧૦૨૧ હીજરીમેં કી
 રસલ ઝેવર ઓર ચાંદીસે કચ્છાળેકે આવાસ્તા કરનેકે
 મયાનમેં કેહતે હે કે અબલ અસ શખસને કચ્છાળે કો
 મુઝયન કીયા વો અબદુલ મુતલીબ હે કે ઉસને હો હરન
 દી મુરતે સોનેકી અનકો સાસાંખીન બાબક ને લેખ થા
 ઓર ઉનકો મજાઝ ઇબને ઉમર ને ગુરહમ કે ખોદસે ચાહે
 કમજમ મેં છુપા દીયા થા કચ્છાળે મેં રખી ઓર અબદુલ
 મુલક ખીન મરવાનને કચ્છાળે મેં અબલ સોના લગાયા કે
 કસકે પરનાલે કો સુનહેરી કીયા ઓર વલીદ ખીન અબ-
 દુલ મુલકને ખાલીદ ખીન અબદુલ્લા કે પાસ જો વલીદકી
 રફસે મલ્લે કા હાકિમ થા છત્તીસ હજાર અશરફીયાં
 મેલું કે સોને કે પતરે દરબાઝે ઓર મેઝાળ ઓર અંદર
 કે સીતુંનું પર લગાયે ઓર અમીન ખીન હાફેન રશીદને
 મપને આમીલ મલ્કામુસલીમ ખીન હીબાજ કે પાસ
 મકુરા હજાર અશરફીયાં લેલું કે ઉનસે સોને કે પતરે
 કચ્છાળે કે દરબાઝે પર લગાયે બાબે તો જો પેશતર ચે વો
 દરબાઝે પરસે ઉખાડે ગયે ઓર ઉસમેં અકુસ હજાર કા

સોના ઓર બઢા કર ઇનસબ કે પતરે દરવાઝે પર લગાયે
 ગયે ઓર ઉસકી મેખે ઓર દરવાઝે કે દોનું હલકે ઓર
 ખેઠકે સોનેકી બનવાઈ ગઈ ઓર મુતબલ્લને ઇસકાકે અરકે
 પાસ સોના લેબતા કે સબકોને કઆખે કે સોને કે બનાવે
 ઓર દરવાઝે કી દેહલી કઈ સાલકી પુરાની થી ઉસકી
 જગેહ દુસરી લકડી ચાંદીકો ખોલ ચઢા કર બઢલી ગઈ
 મુતબલ્લકા સોના આઠ હઝાર મીસકાલ થા ઓર છુસ
 ઝરસે મકામ ઇબરાહીમ કે આરાસ્તા કીયા વો સત્તર
 હઝાર દીરમ થે ઓર મુકતીદર કી વાલીદા ને હુકમ કીયા
 કે કઆખે કે અંદર કે સીતુનું પર સોનેકા ખોલ ચઢાયા
 જાવે તો ઇસી તરહ ખોલ ચઢાયે ગયે સને ૩૧૦ હીજરી
 મેં ઓર અસલ કીતાબકે હાશીયે પર લીખા હે કે મેહદીને
 હરમેન શરીફને મેં તીસ લાખ દીરમ ને ઉસકે પાસ
 ઇરાકસે આયે થે ઓર તીન લાખ અશરફીયાં ને મીસરસે
 આઈ થી ઓર દો લાખ અશરફીયાં ને યમનસે આઈ થી
 ઓર ડેઠ લાખ પોશાક ઇન સબકો હરમેન વાહું પર તક-
 સીમ કીયા ઇનતહી ઓર વઝીર જમાલ ખીન અલી જવા-
 હને પાંચ હઝાર અશરફીયાં સને ૫૯૪ હીજરી મેં લેજું
 કે કઆખે કે અંદર કે સીતુંનું પર સોનેકાં ખોલ ચઢાયા
 જાવે ઓર મીનબુમલા ઉન લોશું કે છન્દુને કઆખે કે
 આરાસ્તા કીયા ગીરસાની મુઝક મુઝકર હાકેમ યમન થા
 ઓર ઉસકા પોતામલક મુબહીદ બી ઉસી કે કદમ બકદમ
 ચલા ઓર મલક નાસીર વાલી મીસરને પેંતીસ હઝાર
 દીરમ ઓર ઉસકે પોતે ને બી ઉસી કદર લેજે ફીર સને
 ૬૬૧ હીજરી મેં દરવાઝે પર ચાંદી કે પતરે ચઢાયે ગયે
 મુલેમાનખાન ઉસમાની કે હુકમસે ઇન પતરું કે બનાવર
 ચાંદી કી મેખુંસે કીવાહું પર જડવા દીયા ઓર ઉસી
 વકતસે ખાને કઆખા કીન કડીયું પર અહતમાલ ગીર
 પડનેકા થા ઉસને બડે મુકતીયું ઓર બડે ઉલમા સે ૬-

તવે લેને બચ્ચાદ ઉનકી જગેહ તીન શેહ તીર બદલ દીયે
 ઓર દરવાજે કે હલકે ચાર બનાયે ફસલ—કચ્ચાબે કે
 આવેળુ'કે બચાનમે સબસે પહેલે કુલાબખીન મરહને કચ્ચા-
 બે'કે અંદર તલવારે' સોને ઓર ચાંદીકે ઝેવરકી લગાઈ ઓર
 રીવાયત હે કે હઝરત ઉમર ફારૂક (રદી૦)ને જબ મદાયત
 કસરાકો ફતેહ કીયા તો હો હીલાલ આપકે પાસ આયે
 આપને ઉન હોનુ' કો કચ્ચાબે મેં લટકાયા ઓર સફાહ
 ખલીફા અબ્બાસીને એક સખ્ત રીકાખી લેળ જો ખાને
 કચ્ચાબામે લટકાઈ ગઈ સફાહ કે લગવી મચ્ચાની પુનરેળ કેહે'
 યે લકબ અબ્બલ ખલીફા કાહે ખુલફાએ અબ્બાસીયા ઓર
 મામુનને એક ચાકુત તલાઈ વજીર કે સાથ લેળ જો ક-
 ચ્ચાબે કે દરવાજે કે સામને મોસમ હજમે' લટકાયા ગયા
 મુતવક્કલને એક તલાઈ કલસ દર ફાજેરા ઓર ચાકુત
 ઓર ઝમરૂદ સે જડા હુવા લેળ કે વજીર તલાઈ મેં
 દરવાજે કે સામને લટકાયા ગયા ઓર મોઅતસીમને એક
 કુફલ હઝાર મીસકાલ સોનેકા બાબ કચ્ચાબા કે લીયે લેળ
 ઓર બાદશાહ સીંધને સને ૬૦૯ હીજરી મેં અપને મુસ-
 લમાન હોને પર એક સોનેકા જવાહીરસે જડા હુવા તોક
 બડા સખ્ત ચાકુત લેળ જો ખલીફા મોઅતમદ કે હુકમસે
 લટકાયે ગયે ઓર ઉનકે સીબા ઓર બહોતસી નફીસ
 ચીઝે થી ઓર બાદશાહને કચ્ચાબે મેં લટકાને કે લીયે
 સોનેકી કંદીલે' લેળ કરતે યે જબ મક્કે મેં ફીસાદ વાકબે
 હુવા ઓર ખુદામ કચ્ચાબે કે મોહતાજ હુવે તો ઉન નફા-
 ઈસકો લેકર ખા ગયે ઓર ઉનકી આદત રવામી થી કે
 જબ ઉનકે પાસ માલ હોતા તો કચ્ચાબે કે હાથુ' મેં
 ઉસકો સીરફ કરતે ઓર જબ મોહતાજ હોતે તો કચ્ચાબે
 કી ચીઝુ' કો અપની હાજત રવાઈ મેં સીરફ કર લે તે
 કહી' જો હાથમે' કહી' ફીસાદકે દુર કરને મેં કહી' રખાતું
 ઓર મદરસું ઓર કીતાબુ' મેં ગરજ કે ઉનકા મચ્ચામુલ

હમેશાં ચેહી થા ચહાં તક દે જળ એક શેખ પકડા ગયા
 એર ઉસકી આસતીન મેં કઆખે કી કંદીલ કે સોનેકા
 એક દુકડા ની લા તો ઉસને યે કહા કે ઉસકે લટકાને સે
 કઆખેકા કુછ ફાયદા નહીં એર ઉસકે ન હોનેસે કઆખેકા
 કુછ ઝરર નહીં. ફેસલ—કઆખે કે ગીલાફ કે બયાનમેં
 સખસે પહેલે કઆખે કો ગીલાફ અસઅદ તુખખ અહમીરી
 બાદશાહ યમનને હઝાર ખરસ હીજરત સે પેશતર યમની
 આદરકા પેહનાયા એર ઉસને ઉસકા એક દરવાઝા બનાયા
 કયું કે ઉસને ખવાખમેં દેખા કે કઆખે કો લીબાસ પેહ-
 નાતા હું એર કેહતે હેં કે યે બાદશાહ મકકેસે બાહર
 આકર ઈયરા લેકીન મહે વાલુસે કોઇ ઉસકે મીલને કો
 ન ગયા તો વો ગુસ્સે હુવા એર કહા કે મેં કઆખે કો
 મીસમાર કરૂં જા કયું કે ચેહી ઘર ઉનકે દખર એર તક-
 ખખુરકા સખમ હે તો વો અયસા બીમાર હુવા કે તખીબ
 ઉસસે આજીઝ હુવે એર કોઇ દવા ઉસકો સુફીદ ન હુઇ
 ઉસકે સરદારમેં સે એક ખુદને કહા કે મેરી દાનીસ્તમેં યે
 મરજ હુસ્ટર કી નીચત કઆખે કે મીસમાર કરને કે સખખ
 સેહે તો બાદશાહ ઇંસ કીસ્સે સે બાઝ રહા એર ઉસને
 તબબા કી એર સહત પાઇ શીર મહે મેં દાખીલ
 હુવા મહે વાલુકી તોફીર કી કઆખે કો નયા લીબાસ
 ગીરાં પેહનાયા શીર મદીને કો ગયા મબરખુને લીબા
 હે કે ઉમરાખાને કઆખાકે લીચે બહોતસે લીબાસ
 એર યમની આદરે એર નમત યઆને નકીસ થાન હદીયા
 લેને યે એર રસુલે ખુદા (સલ્વ) ને યમની આદરકી
 ગીલાફ પેહનાયા હઝરત ઉમર ફારૂક (રહીં) એર ઉસમાન
 ગની (રહીં) ને મીસરી કપડુંકા શીર મઆવીયા બીન
 અખુ સુફીયાં (રહીં) ને દીબા એર મીસરી કપડુંકા શીર
 યમની આદરકો બઢાયા એર ઉસકે બઆદ હર, ખરસ
 દીબાકા ગીલાફ સાદા કઆખેપર આઠવી તારીખ મીલહજ

કી ડાલોં બતાયા. કે હાજી ઉસકો ન ફાડે' જખ દસવી' હોતી તો ઉસકે ઉપર એક ચાદર ડાલ દેતે ચોર આખેશ રમજાનતક ચે લીખાસ દુર નહોતા ચોર ઉસપર દુસરા ગીલાફ મીસરી ઢાંકતે ચોર મામુન અખ્યાસીકી ખીલાફતમે' હર સાલ તીનખાર ગીલાફ પડતા એક આઠવીં ઝીલહજકો સુરખ દીખાકા દુસરી રજખકી પહેલીકો મીસરી કપડેકા તીસરી રમજાનકી ધંદકો સુફેદ દીખાકા ફીર જખ ઉસને ઉસ લીખાસકા ફટના મુના તો ચોથા લીખાસ ચોર ઝયાહા કીયા ઉસમે' હો ચાદરોં બડાઈ ચોર કઆખેકે કીલીદ ખર-દાફને મેહદીસે ઝીકર કીયાકે કઆખેપર કપડેકે ગીલાફુ'કી તહી ઇતની ચઢ ગઈ હે કે ઉનકે બોઝસે દિવાફકે ગીરનેકા ખોફ હે મેહદીને હુકમ કીયા કે સખ ગીલાફ દુર કીયે જાએ' ઉનકો દુર કીયા ગયા યહાંતકકે ખાનેકઆખા ખરે-હના હો ગયા ઉસકી દીવારે' અંદર ચોર ખાહેરસે મુશક ચોર અખરકી ખુશખોએ મુરકબસે લીપી ગઈ ચોર ખુશ-ખોકે શીશે દીવાફપર છીડકે ગયે ફીર તીન ગીલાફ એક મીસરી દુસરા હરીર તીસરા દીખાકા કઆખેપર ઢાંકે ગયે ફીર ગીલાફ અખ્યાસી કે ઝઈફ હો જાને પર કઆખે કા લીખાસ કલી મીસરસે ચોર કલી અમનસે હોતા થા યહાં તકકે સુલતાન મીસને કરચએ ખીસોસ ખરીદ કર ગીલાફ કઆખે કે લીયે વકફ કર દીયા ચોર જખ મુમાલીક અરખ કી હુકમત આલ ઉસમાન યઆની શાહરૂમ કો હુઇ ઇસ તરહ કે ઉનહુ'ને કોમ એજમઈ જરાકસા હો જો કઆખે કે ખાદીમ થે સે ફે સીનાં સે કતલ કીયા ચોર અરખ ઉનકે તસરીફમે' આયા તો ગીલાફકી તયારી આદત કલીમીકે ખ મુજબ જારી રખી ચોર મુલયમાન ખાન ઉસમાનીને હુકમ કીયા કે, કઆખેપર હજેશા ગીલાફ સીચાહ રહે ચોર આઈ-દાકો બહરતુર હરસાલ એકખાર પડતા રહે લેકીન ચુકે ખીસોસકી આમદની ગીલાફકી તયારીકો કાફી ન થી.

ઇસલીયે ઉસને હુકમ કીયા કે મીસરકે ખજાનેસે, ઉસકો પુરા કીયા જાએ ઓર ઇસી લેહાજસે એક દુસરા ગાઉ ગીલાફ કઆખાકે લીયે ઉસને વકફદાયમી કર લીયા.

તીસરા બાબ.

ઇસ બયાનમેં કેં મસલુહ હરામકી વઝે પહેલે કયાથી ઓર ઉસકે બઆદ કીસકદર બહાઈ ગઈ ઓર જો મઝમુન ઇસસે મુતઅલીક હે જબ હઝરત ઉમર ફારૂક (રદી૦)કે અહદમેં મુસલમાનુંકી કસરત હુઈ ઓર મસલુહ હરામ મુસલમાનું પર તંગ હુઈ કયું કે પહેલે કુરેશકે ઘરૂંમે ધીરી હુઈથી ઓર દીવારૂંસે ઉસ કાહાતાથા. ઇસલીયે હઝરત ઉમરને યે તજવીઝકી કે ઇસ મસલુહમેં ઇઝાફા કીયા જાએ આપને કુરેશકે ઘર ખરીદે ઓર ઉનકો મીસમાર કરકે મસલુહમેં દાખીલ કીયે ઓર બઆઝ કુરેશને ઘરૂંકે બેચનેસે ઇનકાર કીયા તો આપને ઉનસે ઝબરદસ્તી લેકર મસલુહમેં દાખીલ કીયા ઓર ઉનકે ઘરૂંકી કીમત તખમીના કરકે વો કીમત કઆબેમેં રખદી જબ ઘરવાલુંને આજુઝ હોકર કીમત માંગી તો ઉનકો દેદી ઓર આપને યેસી હુકમ કીયા કે આદમીકે કદસે કમ દીવારેં કઆબેકે ગીદ બનાઈ જાએ જીતપર ચીરાગ રખે જાતે થે. ઓર ઉસ અહાલેકી દીવારમેં પહેલે દરવાજુંકી જગેહ દરવાજે રખે ગયે યે વાફેઆ સીલઅમને હશલકે ઝમાના યઆની સને ૧૮ હીજરીમેં હુયા ફીર જબ હઝરત ઉસમાન (રદી૦) કે વક્તમેં આદમી ઓર અયાહા હુવે તો ઉનહુને આસપાસકે ઘર કુરેશકે ખરીદ કરકે મસલુહકો બહાયા ઓર જીસ કીસીને ઇનકાર કીયા ઉસકો કચદ કીયા યે મઆમેલા સને ૩૬ હીજરીમેં હુયા ઓર મસલુહમેં દાલાન આપહીને બનાસે ફીર અબુદુલાં ખીન બુખેરને ઓર ઘરૂંકે ખરીદકર મસલુહમેં ઇઝાફા કીયા ઓર ઉસપર છત ડાલી ઉસવક્ત

મસજીદ હરામ સાતળીધે હુથ જોર અબ કેહસ્તાનીકે નઝ-
દીક એક લાખ જીસહજાર ગઝ શરધ ગઝસે હે. જોર
ફરસીકે નઝદીક તીન હજાર સાતસો મકકે મફૂઝ ગજસે
જ્યાદા હે. કયુ'કે તીનસો છપ્પન ગઝ શરકન ગરબન
ઉસકા તુલ હે જોર દોસો છયાસક ગઝ જનુબન
શીમાલન અરઝ હે. જોર ઝબાઇદ ઇસસે અલાહિદા હે.
ફીર મસજીદ હરામકે અબદુલ મુલક ખીન મરવાનને
તઆમીર કીયા જોર ઉસકી દીવારે' તુલદ કરકે સાલકે
શેહતરશે મુસકફ કીયા જોર હરસીતુનકે સરપર પચાસ
મીસકાલ સોના ચઢાયા જોર અચ્છી ઇમારત બનાઈ ફીર
વલીદ ખીન અબદુલ મુલકને મસજીદ હરામકે તઆમીર
કીયા જોર અબદુલ મુલકકી ઇમારતકે ગીરાકર મઝબુત
ઇમારત બનાઈ જોર સને ૧૨૮ હીજરી અબુ જઆફર
મનસુર અખ્ખાસીને હુકમ કીયા કે ઘરૂ'કે ખરીદકર મસ-
જીદમે' ઝયાદા કીયા જાવે તો જાનીબ રૂકનશામીકે જો કરીબ
દારા લનદોહ ચઆની હનફી મુસલ્લેકે હે. મસજીદમે'
અફઝુની હુથ જોદ નેઝ અસફલકી જાનીબ ઉસ મીનારેતકે
ખાખ બની સેહમમે' હે. બઢાઈ ગઈ જોર જુનુબી જાનીબકે
ખદસ્તુર છોડ દીયા કયુ' કે વહાં સીલકે સખખસે ઇમારત
દુશવારચી જોર ઇસી તરહસે જાનીબ અઅલાકે ચઆની
મસઇકી તરફ ખદસ્તુર રેહને દીયા વહાં ઉસકી ઇમારતકે
મુતવલી ઝયાદા હારસીને અઅલાકી જાનીબમે'લી અફઝુની
કી. જોર મસજીદ જોર ઉસકી ઇમારતમે' અબદુલ્લા
અમીરીલ મુઅમીનીનને અફઝુનીકી જોર મેહદીને મોહમ્મદ
જોકસ કાઝી મખઝુમીકે તલમ કરકે હુકમ દીયા કે મસ-
જીકી જાનીબકે ઘર ખરીદ કર ઉનકો મીસમાર કરે જોર
મસજીદ હરામમે' દાખીલ કરે જોર ઇસ મતલબકે લીયે
ખહોતસે માલ મહયા કીયે તો કાઝીને મસજીદ વ મસઇ
કે ફરમ્યાન જીતને ઘર થે. સખ ખરીદે જોર ઘરખાલુકે

લીચે ઉનકે મકાનાતકે બહલે મકકેકે કોચુમેં. દુસરે ઘર
 ખોલ લીચે હતાકે મસજીદકે લીચે ઠંઠગઠ કમસર ઝમીન
 પચીસ અશરફીયુકે લી. ઘોર ને જગેહ સોલમેંથી
 ઉસમેંસે દેઠ ગઝ પંદરા અશરફીયુકે લી. ઘોર દારા
 રીઝકસે એક ઝમીન અઠઠારા હઝાર અશરફીયુ કીમતકીથી
 ઘોર મીસમાતુલ ખયરા ખઝાયાહકા મકાનથી મસજીદમેં
 દાખીલ હુવા જીસકી કીમત અડતાલીસ હઝાર અશરફીયા
 થા ઘોર નેઝ મકાન બાલ ઇન્ને મુતઅમ ઘોર સીબાબીન
 ઉસમાનકે મસજીદમેં આ ગયે ઘોર દારૂલ કવાર ચઆની
 શીશા ખાના મસજીદ હરામ ઘોર મસઇ કે દરમ્યાનમેં
 મેદાન કર દીયા ગયા ગરઝ કે અબ્બાલાકી જાનીબ મઆની
 મસઇકી તરફ મેહલીને ઇસકદર અફઝુની કી ઘોર ઇસીત-
 રહ અસફલકી જાનીબ બાબ બની સહમ ચઆની બાબુલ
 ઉમરહ ઘોર બાબુલ હનાતીન ચઆની બાબે ઇબરાહીમ
 તક અફઝુની હુઇ ઇબરાહીમ એક હજાત ચઆની ખુશબો
 સાઝકા નામથા ને ઉસ જગેહ ખયઠા થા ઇસ વાસ્તે વો
 દરવાઝા ઉસીકે નામ મશહુર હુવા ઘોર મસજીદકી જાનીબ
 ગરબી મેં મુકતીદર બીજાહ કે ફુકમ સે ને ઝયાદતી હુઇ
 ઉસકી તફ્તીલ ચેહે કે શામી જાનીબ મેં ઇનતેહા તક
 ઘોર ચમની જાનીબમેં કુબચે અબ્બાસ તક ઘોર ને જગેહ
 ઉસને કોહે સફાકી જાનીબ ઝયાદા કી ઉસકી અરઝ સાટે
 ઉચાસ ગઝ થા. ઘોર ઉસકે પીછે નાલાકી સીલકી મકામ
 હે ગરઝકે ઉસને મીસરસે સંગે મર મરકે સીતુન તરીકી
 રાહસે બંદર કદીમ ચઆબી યહ તક ને મક્કે કે કરીબ
 હે મંગવાચે ઘોર બહાંસે ગાઘીયુ કે પર મકકે મેં પહોં
 આચે કેહતે હે કે શઇબી યહ કે બંદરમેં બાકી બચે
 હુવે સીતુન અબતક રેતમેં ફળે હે કીર ખુન્યાહ ખોહ કર
 ઉસમેં દો દીવારેં સહેબી શીલક પર એક દુસરી કો કીતેઅ
 કરને વાલી બનાઇ ઘોર ઉનકે તકાતચે કી જગેહ પર ચે

સીતુન કાચમ કીચે તાકે ઝમીનમે' ન ધસે' ચોર જળ ઇસ સાલમે' મેહદીને હજ કીયા ચોર ખાને કચાખા કો દેખા કે ઠીક ખીચમે' નહીં કયુ' કે મસજીદ હરામ સીલકે મકા-
 મકી બજેહસે જુનુબ કી તરફ તંગથી ચોર ઉસી તરફમે' લોગુ'કે ઘર થે ચોર ઉનમે' તંગ ગલીયાં થીં કે લોગ સફો-
 પર ખમુશકીલ ચઢતે થે ચોર મસઇ કી રાહ કજીકે સખ-
 ખસે કીસી કદર મસજીદમે' થી ચોર મોહમ્મદ ખીન ઉમાદ કા મકાન ગોશચે મસજીદકી હદ પર થા કે અખ મીનારા શારચે અઆમ જાનીખ વાદી કે પાસ હે જહાં મસઇકા નીશાન હે ચોર વાદીકી સીલ ઉસીકે નીચે ગુજરતી થી મસજીદમે' હોકર જો ઉસ સીલને ઇસમકાનકા બહોતસા હીરસા ગીરા કર ઉસકો મસઇ કર દીયા થા ચોર સીલ ઉસી મકાનમે' સે જાતી થી ઇરા મકાનકા અરઝ મીલ અ-
 ખજરસે દુસરે મીલ તક થા ચોર ઉસકાતુલ મસજીદકે અસફલ જાનીખતક તો જળ મેહદીને ચે હાલ દેખાતો મ-
 સજીદકે મુરખ્યા બનાને કા કસ્ત કીયા અકલાની ઉસસે કહા કે ઇનિ નાલુ'મે' રૂચન બહોત ઝોર કરતી હે' ઇમારતકા બરકાર રેહના મુમકીન નહીં બઢકે ખોફ હે કે ઉસસે મકા-
 નાત ચોર મસજીદ કી દીવારે' ગીર જાચે' અલાવા અઝી' ઉસમે' ઘરૂ'કા ડહાના ચોર સીરફ કસીર હે ઉસને કહા કે મે' મસજીદકો બઢા કર ઝુરૂર મુરખ્યા બનાઉંગા અગર સારા બચતુલ માત્ર સરફ હો જાચે શીર ઇરાકકો ચક્ષા ગયા ચોર બહોતસે માલ ઘરૂ'કે ખરીદને ચોર ઉસ ઇમારત અઝીયા કે બનાને કો છોડ ગયા ચોર ઉસકી હીમ્મત કરીમસે ચે ઇમારત બનાઈ ગઇ અગર કોઈ ચે અએતરાફ કરે. કે મસઇ કોહો સફાસે મરવેહ તક સારા મયદાન હે તો ઉચમે' સે મસજીદમે' દાખીલ કરના દુરસ્ત નહીં તોહ-
 મચે જવાબ દીંગે કે શાયદ પહેલે મસઇ છોડા હોગા ચોર ચે મકાનાત ઉસકે અંદર બનાચે ગયે હોંગે ઇસલીથે ચેહ

દીપલીફએ અખ્યાસીને ઉન મકાનાતકો તોડ કર કુછ ઝ-
મીન મસજીદમે દાખીલ કી ઓર કુછ મસજીદ લીયે છાવી
ઓર યે મઆમેલા ઇમામ માલીકે ઓર શાફીઘ ઓર અહ-
મદ ઓર અબુયુસુફ ઓર મોહમ્મદકે ઝમાને ચે હુવા
ઇનસબકા અયમાકા ખામેશ રેહના ઇસખાતકી દલીલ હે
કે યે મઆમેલા સહી તોર પર હુવા.

મીમ્બરકા બયાન.

સને ૪૪ હીજરી મેં મહે મેં એક છોટા મીમ્બર
તીન ઝીનેકા આયા ઓર ખાને કચાખા કે સુકાંખીલ રખા
ગયા જીસ પર અમીર મુઆવીયાને ખુતબા પઢા ઓર મહે
મેં અબ્બાસ મીમ્બર પર ઉન્હુને હી ખુતબા પઢા પહેલે
ખુલફા ઓર હાકેમ મકકે મેં ખુતબા ખડે હોકર કચાખે કે
સુકાંખીલ ઓર હતીમ મેં પઢા કરતે યે ઓર હાફ્ઝ રશીદ
કે આમીલ મીસર મુસાઈબને ઇસાને મકકે કો એક મીમ્બર
નકશદાર સુકલ્દ નવ ઝીનેકા લેગત યે મીમ્બર મસજીદમે
રખા ગયા ઓર પહેલે મીમ્બરકો ઉઠાકરકો અરફાત
મેં રખ દીયા ઓર વાસીક ખીલાવ અખ્યાસીને તીન
મીમ્બર ણનાયે એક મકકે કે લીયે એક મીનાકે
વાસ્તે એક અરફાતકે લીયે ઓર ઉસને હજ કીયા
ઓર ઉસી મીમ્બર પર ખુતબા પઢા ઓર હરમયન વાલુકો
માલામાલ કરદીયા ઓર ખલીફએ મોઅતઝદને કુરેશકે
મકાન શોરા દારાલનદોહ કોમયે અતરાફ વ જવાનીબકે
ઘરકે મસજીદમે દાખીલ કીયા ઇસ મકાનકે પીછે એક
કોઠાખાના થા જીસમેં કોઠા ફેંકા જતા થા. ઓર જખ
મેહ બરસતા થા. તો વો કોહિ કેકચા વગયરાસે સીલયન
આતીથી ઓર નજસાતકો દારાલન દોહમે બહાલાતીથી.
કુરેશને અખદુલ્લા વઝીર મેઅતઝકો લીખા કે મકકેમે
અયસા હાલ હોતા હે ઓર મસજીદકી છતસે પાની ટપ-
કતા હે ઓ મકકેકા નાલા મટીસે પુર્ હો ગયા ઉસકી

સીલેન જાનીએ રૂકન યમાનીસે મસજીદમે આને લગી ચોર નીકે ખુદામ કચ્ચાખાને બગદાદમે બાકર દીવાન ખીલાફતસે ચરજ કીયાકે કચ્ચાખેકી દીવારૂંકા મુંદ અંદરકી તરફસે ફટ ગયા ચોર ઉસકે ફરશકે સંગેમરમર દુટ ગયે ચોર કચ્ચાખેકે દોનું હલકે ચોર ઉનકે સીવા ચોર માંલ અલવી રાફઝીયુકે હંગામેસે ઉખડ ગયે તો મોઅતઝદને વઝીર મઝફરકો હુકમ લેબ ચોર બહોતસે અમવાલ હંડવીયાં ઉસકે પાસ લેજી તબ ઉસને કચ્ચાખા ચોર નાલેકો સાફ કીયા યહાંતકકે બારા ઝીને ઝાહેર હુવે હાલાંકે મટીકે સખખસે પાંચ બાહેર થે. ચોર સાત મટીમે દબ ગયે થે. ચોર મટી મકકેસે બાહેર ડલવાઇ ચોર ને ચીઝકે ગરદીસ ઝમાનેસે ખીગડ ગઇથી ઉસકી ઇસલાહ બહોત ઉમદા ચોર નેહાયત ઝેમા ઇમારતસેકી ચોર અહાતેકી દીવારમે છે દર-ફાઝે રખે જીનકા ઇરતીફા આઠ ગઝ ચોર ઉનકી ચોડાઇ પાંચ ગજ થી. મોઅતઝદકી યે મરમત સને ૨૬૦ હીજરીમે હુઇ ચોર ઉસકી વફાત સને ૨૮૬ હીજરીમે ગરજકે ઝમાને ખુલફા અખ્ખાસીયામે મસજીદકી અફઝુની ચોર ઝીનત બહોત દફઆ હુઇ ચોર રખાતીન ચોર મદરસે મકકેમે ચોર મસજીદકે ગદ શુમારસે ઝયાદા નાયે ગયે ફીર મુકતીદરકે ઝમાનેમે સુસતી બાહેર હુઇ યહાંતકકે કરામતહ યઆને ઝેદ યે રવાફીજ પયદા હુવે જીનકે અકાઇદ ફાસીદ કુફરકો પહોંચાતે હે ઉનહીસે અન્વલ યહયા ખરવદા હે ને કમતફી ખીલાહ અખ્ખાસી કી ખીલાફતમે બહોતસી લડાઇ કે બઆદ મકતુલ હુવા ઇસકે બઆદ ઉસકા ભાઇ હુસેન ચોર ઉસકા ચીયાઝાદ ઇસા બેહરા ફાયમ હુવે ચોર અમીરૂલ મુઅમીનીન મદસર અખ્ખાસીને કરામતા કો શામમે ઢુંદ ઢુંદ કર કતલ કીયા ચોર ખીલાદમે ઉનકો મુશતહર કીયા ચોર ખીલાદમે ઉનકો મુશતહર કીયા ચોર ઇન સખમે ઝયાદા નજીસ ચોર

બદખત અબુતાહિર કરમતી થા અસને એક શહેર હીજર નામમેં દારૂ બહરતા બનાયા એર યે ચાહા કે લોગ કઆબેકી ઇબજ ઉસીકા હજ કીયા કરેં એર ઇસ ગરમ કે લીયે બહોતસે સુસલમાનું કો કતલ કીયા યહાં તકકે ઉસકે ઝમાને મેં ઉસકે ખોદ કે બાએસ એર ઉસકી જમાઅત ફરહ કે કરસે હજ મોકુફ હો ગયા સ. ૩૧૭ હીં મે અઠ્ઠાવીહ જીલહજ યેમુલ તરવયર કો અબુતાહિર અલઉન ફફતન એક લશકર જસાર લેકર અપને સવાફ કે સાથ મ-સજીદ હરામમેં દાખીલ હુવા એર સખતવાદ કરને વાહું એર નમાઝ ગુઝાફ એર ઉન લોગુકો ને મકકે એર ઉસકી ઘાટીયુમેં થે કરીબ તીસ હજાર આદમીકે કતલ કીયા એર અબુતાહિરને અપની તલવાર ખરહના હાથમેં લીયે નીચેકી હાલતમેં ખાને કઆબાકે પાસ થોડે કો એ-ઉસે ઇશારા કીયા એર સીટી બનઈ ઉસને ઉસી જગેહ લીદ એર પેશાબ કીયા એર હાજી તવાફકી હાલતમેં તલવાફસે મારે જાતે થે. યહાંતકકે સાતસો તવાફવાલે મોહરીમકો ઉસને કતલ કીયા એર ફીર કઆબેકે દરવાઝે પાસ આયા એર ઉસકો ઉખાડા એર હાજીયુસે બા આવાઝ ખુલંદ કહાકે અય ગધો તુમ કેહતે હો કે ને શખ્સ ઉસમેં દાખીલ હુવા વો મામુન હુવા વો અમન અબ કહાં હે. એક શખ્સને ઉસકે થોડકી લુગામ પકડકર કહાં કે ઉસકે મઆની ચેહેં કે ને શખ્સ ઉસમેં દાખીલ હો. ઉસકો તુમ અમન હો. અલ્લાહ તઆલાને ઉસ શખ્સકો અપની જાન આડનેકી વજેહસે રાહમેં કતલસે બચાવા ફીર અબુતાહિરને એક ફુરસતી કો સોનેકે મીઝાબ ઉખાડનેકે લીયે કઆબેપર ચઢાયા ઉસ શખ્સકો એક તીર જખલ અબુ કુબેસસે લગા એર વો મરવહ હોકર ગીર પડા ઉસનેં દુસરેકો ચઢાયા વો બી સરકે બલ ગીરપડ અબુ તાહિર યે કેહકર હટા કે ઉસકો છોડદો યહાંતકકે ઉસકો

માલીક ચચાની મેહલી આવે ચોર ઉસકા ચે અકીદા થા. કે મહેલી મવઉદ હમારી મુશ્કિલ હે ઇસ હંગામીમે મકકેકે ચે લોગ મકતુલ હુવે ઇખને મહારીમ અમીર મકકા અબુલ-ફઝલ મોહમ્મદ બવરદીયઝ દી. ચે શખ્સ અપને હાથુસે બાબ કઆબાકા હલકા પકડે થા. જખ ઉસકો તલવાર લગી તેા ઉસકા સર કઆબેકો ચોખટ પર ગીરા ચોર ઉસકા ભાઇ અબુ સઇદ અહમદ ચઝલી હનફી ચોર અબુબકર ખીન અબદુર રહમાન રહાલી ચોર અલી ખીન બાબુ ચાસુદી ઇસ શખ્સને અપના તવાફ ન કીયા ચોર એક સેચેર પઢતા થા જસકા ચે મઝમુન થા કે તુને આશકુકો દેખા મઆશુકુકે દયારમે પડે હુવે કે અસહામે કેહકે માનીદ ચે નહી જાનતે કે કીતની મુદત રહે ચોર ઇસ શેચેર ફારસીકા ચે મઝમુન ઉસકે ઉસકે હસબ હાલ હે. શેચેર (ગરતેગ બારદ દર કુએ આમાહન ગરદન નેહાદમ અલ હુકમ લીલાહ) ગરઝકે બહોતસે ઉલમાઆ ચોર સલહા ચોર સુદી ચોર હાજમ કતુલ હુવે ચોર ઇન મુકસીદુને મકકેવાહુમેસે જસકો પાયા ઉસકો મારકાલા મગર જો શખ્સ પહાડુમે જા જુપા ચોર મનજુમલા બાગનેવાહુ કે મકકેકા કાઝીરીહા ઇખને અબદુર રહમાન કુરેશી થા. કરામતાને ઉસકા મકાન ચોર અસહાબ બુટ લીયા ઉસકે માલકી કીમત ડેહ લાખ થી. ઉસ બરસ કીસીને હજ ન કીયા ચોર બબુઝ થોડેસે આદમીયુ ખદુ ઇમામકે અરફ-તમેલી કોઇ ખડા ન હુવા ચોર ચે થોડેલી ગોયા મોતકે મુહમે ખડે ચે. અબુતાહીરને ખાને કઆબાકા ખઝાના ચોર ચાંદી સોનેકા અસબાબ ચોર ઉસકા ગીલાફ લે લીયા ચોર ચાહાકે થકામે ઇબરાહીમકોલી લેબકર અપને હાફલ બહરતીમે જસકો કઆબા બનાયા થા રખે લેકીન ઉસકો ન પાયા કયુકે ખુદદામે કઆબાને ઉસકો કીસી ઘાટીમે જુપા લીયા થા. ચોર અહિલી ઝીલહજકો ચકશુએહકે

રોઝ અસરકે વકત જગ્યાફર ખીન ઇલાજ મેઅમારને અબુ-
 તાહિરકે હુકમસે હુજરે અસવહકો ઉખાડા તો ઉસકી જગેહ
 ખાલી રેહ ગઈ તવાફ કરનેવાલે ઉસ ખાલી જગેહમે
 અંપને હાથ રખતે થે. અબુતાહિરને મકેમે ખ્યારદીન કયામ
 કીયા ઓર જખ યે ખખર અબદુલ્લા મેહદીકો ને ઉનકા
 મુરશહ થા. પહોંચી ઓર કરામતહ અપને ગુમાનમે
 તબકએ રખતે થે. કે વો હમારે ઇસ ફયોલકો બહોન
 અચ્છા જાનેગા તો મેહદીને ઉસકે જવાબમે લીખા કે
 ખુદા તુએકી લખાનત કરે ફીર લખાનત કરે ફીર લખાનત
 કરે ઇસ વજેહસે અબુતાહિર મેહદીકી ઇતાઅતસે મુનહરફ
 હો ગયા ઓર હુજરે અસવહ ઉન લોશુકે પાસ ખાઈસ
 બરસ રહા ઉસકે સખબસે લોશુકો તરગીબ દેતે થે. ઇસ-
 તમએસેકે ઉનકે શહેર દારૂલ બહરતકા હજ હોને લગે
 મગર ખુદા ઓર ઉસકે રસુલકો યે અમર મનજુર ન થા.
 ફીર અબુતાહિર અખીસ ખીમારી આગા યઆને જુઆમમે
 મુખતીલા હુવા ઓર ઉસકા ગોસ્ત કીડુકે સાથ ખીગડને
 લગા. ઓર ઉસી બદતર હાલતમે રાહી દોઝખ હુવા ઓર
 કરામતાકો ઇસસે નાજીમેદી હુધ કે હાજી ઉનકે કઆબેકી
 તરફ જાવે તો ઉનહુને હુજરે અસવહકો ખયતુલ્લાહમે
 ઉસકે મકામ પર રખદીય ઇસ તરફકે સખજ ઇજને હસન
 કરમતી મકકેમે રોઝ સેશુમખહ સને ૩૩૬ હીજરીમે મએ
 હુજરે અસવહ કેઆયા જખ કઆબેકે મયદાનમે પહોંચા
 તો અમીર મકકા યઆને શરીફ જગ્યાફર ખીન મોહમ્મદ
 અખખાસી ઉસકે સાથ હુવા ઉસને એક ઝંખીલમેસે હુજરે
 અસવહ નીકાલા ઉસકે તુલ ઓર અરઝમે ચાંદીકી મેખે
 ઉન દરજુકે બંદ કરનેકે લીયે લગીથી ને ઉખાડનેકે જગ્યાહ
 ઉસમે ઉનકે ચહા પડગયે થે. ઓર ઉસકે સાથ કુછ નય
 હાઝીરકી કે ઉસસે હુજરે અસવહ અપની જગેહ પસપાં
 કીયા જાવે હસન ખીન મરમુક મએમારને હુજરે અસવહકો

ઉસકી જગેહ મેં રખા ઓર બચાવ કેહતે હે કે ખુદ સખજને અપને હાથસે ઉસકો રખા ઓર મોહમ્મદ ઇબને ખાઝંને હુજરે અસવદકે સરમેં સચાહી દેખી ઓર બાકી કેા સુદેહ દેખા ઓર ઇસસે પેશતર મનસુર બીન ઉબેદીને એક આદમીકો ખત લેકર અહમદ બીન અબુસઈ કરમતી ખીરાહર અબુતાહરકે પાસ પચાસ હઝાર અશરફીયાં હુજરે અસવદકે ઇવઝ લેજ કે વો ઉસકો વાપસ કરદે. ઉસને ઉનકો કબુલ ન કીયા ઓર હુકમ તુરકીનેબી પચાસ હઝાર અશરફીયાં કરામતાકેા દેને કહી મગર ઉન્હુને હુજરે અસવદકે દેનેસે ઇનકાર કીયા ઓર કહાકે હમને ઉસકો હુકમકે સાથ લીયા હે ઓર બચુઝ હુકમકે હમ ઉસકો ન ફેરીગે ચઆને 'બહુ' હુકમ ખુદ યા હુકમ મેહદીકે ઓર ચે બાતે ઉસવકત હુઈકે ઉન્હુને હુજરે અસવદકો લેન્હર અપને કઆબેમેં રખના ચાહાથા. ઓર સખજને વાપસ લાનેકે વકત ચે બચાન કીયાકે હમને હુજરે અસવદકો અપને હાકેમકે હુકમસે વાપસ કીયા ફીર ખુદામ કઆબાને હુજરે અસવદકે નસખ કરનેમેં ખુબ ઇસતહ કામ કીયા કે મુબાદા કોઈ ફીતના અચસાહી પેશ ન આવે જયસા ચે કરામતકા હંગામા હુવા ઓર હુજરે અસવદકા ઉખાડના ઓર હાજુ'કા મકતુલ હોના ઇસ વજેહસે હુવાકે ખીલાફત અખમાસીયા બગદાદમેં ઝઈફ હોગઇ થી. ફીર બતહરીજ ઝાઅફ ઝયાદા હોતા ગયા ચહાંતકકે ઉનકી દવલત મુસત અસમ ખીલ્લાહકે ઝમાનેમેં ઝાઇલ હો ગઇ. ચે ખુલફાએ અખમાસીયામેંસે સેંતીસવાં થા. સબસે પહેલે ખલીફા અબદુલ અબાસ સફાહ હે બે અમરુલ્લાહ બીન અખમાસકા પોતા થા. ઉસકી ખીલાફત એકસો બતીસ બરસ અઆદ સને હીજરીકી શુર હુઈ ઓર મુસતઅસમકી શહાદત હીલાફુઆનકે હુકમસે સને ૨૫૬ હીજરીમેં હુઈ ઓરફસ કીસ્સેકા ખુલાસા બલકે તલછી શુહુબીર ચેહે કે

જળ હીલાકુખાનને ખોલાફતે બગદાદકા ઇશિદા કીયા તેા
 અલાઉદ્દીન ખવારઝમ શાહને ઉશકા મુકાબીલા કરકે ઉસકો
 કંઈ ખાર શીકસ્તદી ફીર અલાઉદ્દીન મકતુલ હુવા ઓર
 મુસતઅસમ ખવાએ ગફલતમે થા. કયું કે મોઇજુદીન
 મોહમ્મદ અલકમી રાફઝી દિસકા વઝીર થા. કે ઉસકો
 ફરખ દેતાથા ઓર હીલાકુસે ખતો કીતાખત મુલક બગ-
 દાદકી તમએ દીલાનેકો રખતા થા યહાંતકકે હીલાકુ બગ-
 દાદકે પાસ પહોંચ્યા ઓર ખલીફકો ખત લેજકર તલખ
 કીયા ઉસવકત ખલીફ અપને ખવાખસે બેદાર હુવા લેકીન
 ઇસ બેદારીસે ઉસકો કુછ ફાયદા ન હુવા ઓર ઉસકે પાસ
 લશકરખી ન થા ઓર હીલાકુકે પાસ કરીખ આલીસ હબ્બરકે
 ફોજ થી ઓર જળ બાહમ લડાઇ હુઇ તો ખલીફાને
 શીકસ્ત ખાઈ ઓર પુસ્ત દી ઓર ગીરફતાર હુવા લેકીન
 હીલાકુને ઉસકો કંઈ દીન તક જાનસે ન મારા યહાંતકકે
 જો ચીઝ ઉસકે પસંદથી વો ચુન લી ફીર ચે હુકમ કીયા
 કે ઉસકો પાઉંમે પામાલ કીયા જાવે લોગુને બહી કીયા
 જો ઉસીને હુકમ કીયા ઉસરે મરનેકો હાલતમે ચે આયત
 પઢી ઇઝાજઅ અજલોહુમ આલા યઆની જળ અજલ
 આતી હે વો ન આગે ખટતી હે ન પીછે હટતી હે ઓર
 મુતવકલ અખ્ખાસીકી અજળ હાઝાતમેસે એક ચે હે કે
 અપની ખીલાફત કે શુરૂમે મુનતુંકા ઝીનદા કરનેવાલા
 ઓર ખીદતુંકા ફર કરનેવાલા થા. સને ૨૩૬ હીજરીમે
 ઉસને હઝરત ઇમામ હુસેન બીન અલી (રહીં) કી કખરકો
 મીસમાર કીયા ઓર મકાનાતકો ગીરકર ખેત બના દીયા
 ઓર ઉસકી અધારતસે લોગુકો મનએ કીયા ઓર ખુલફાએ
 અખ્ખાસીકી આખેર ખીદમત હરમશરીફકી વો હે જો
 ઇખ્ખારત અરબીમે સંગ મુફ્ફ મુનકશપર કનહહકી હુઇ હે.
 ઉસકા તરજુમાં ચેહે બીસમીલ્લા હીરરહમા નીરરહીમ
 ઇસ મતાફ શરીફકી ઇમારતકે લીયે હમારે સરદાર ઓર

તમામ યુબુર્ગ અયુબુર્ગ મનસુર મુસતાનસર બીલલાહ
 અમીરુલ મોમેનીનને હુકમ કીયા કે છુનકી તાઅત સબ
 ઉમ્મતોંપર ફર્જ હય અલ્લા તઆલા ઉસકો ઉસકી ઉમેદ
 પર પોહઆવે ઓર ઉસકે એમાલકો બાકે ચાતુસ સાલેહાતસે
 આરાસ્તા કરે ચે તામીર સન ૬૨૧ કે મહીનોંમેં હુધ વ
 સલ લલ્લાહો અલા સધયેદેના મોહમમલીન વ આલેહી ઓર
 મુસતાસીમ બીલલાહ ઇસી અયુબુર્ગકા બેટા હય. ફીર
 બાદ ખુલફાએ અબ્બાસીઆકે ખીદમતે કાબામેં કેમે જરા
 કીસા કાઈમ હુધ ચે લોગ અતરાફે ખવારજમકે તુર્ક થે.
 ઉનકી મુદતે સલતનત એકથો અઠઠાઈસ બરસ હય ઓર
 ઉનકા શુમાર બતતીસ ઇનમેંસે અવવલ તાહીર બરફક બીન
 અબસજર કસી હય ઊસને મકદકો માલ ઇસગર્જસે લેભ
 કે ઉસસે મસજીદે હરામકી નેહેરે મુનકદમકી મરમમતકી
 બાય, ઓર મદરેસા બરકુમીયા બનાયા બાય ઉસકે
 બેટે ફરહકે જમાનેમેં અઠઠાઈસવી સવવાલ સન
 ૮૦૨ મેં મસજીદે હરામમેં આગ લગી. ઓર ચે
 આગ ઉસ રખાતસે નીકલી. જો બાબે ખરબરહકે
 મીલી હુધ હય ઇસરખાતકો અખુલકાસમ ઇબરાહીમ રામેઆ
 ફારસીને સુફીઆકે લીએ સન ૫૨૯ હીજરીમેં બનાયા થા.
 ચુનાચે એક પથરપર અજનબી ખતમેં ચે મઝમુન લીખા
 હય ઓર આગકા લગના ઇસતરહ હુવા કે એક ચુહેને
 ચરાગકી ખત્તી એક હુજરેમેં ઘસીટી ઓર જો ચીજ
 ઉસમેંથી ઉસકો જલાકર ઉસકી છતમેં લગ ગઈ. ઓર
 ઉસકી બલીમેસેં નીકલકર મસજીદકી છતમેં લગી ઓર
 ગરબી બનીખતક ફેલતી ચલી ગઈ ચહાંતક કે શામી
 બનીખકો બાબે બિજલાતક પોહોંચકર તમામ હુધ ઓર
 બાબે બિજલાસે ઇસ તરફ ઉસકા યુઝના મુમકીન નથા.
 ઓર વહાં ઇસવાસ્તે ખતમ હુધ કે એક બડી સેલને બિસ
 જગાકે હો સીતુન ગીરા દીએ થે ઓર ઇસીબજસે છત ગીર
 પડી થી. તો આગ બાબે બિજલાસે આગે ન બડ સકી.

કયું કે છતકા ઇતલીસાલ ન થા. ઇસ આગને એકસોળીસ સીતુન સંગેમરમરકે જલાદીએ ઝોર વોહ જલકર ચુના હો ગયે. ઝોર સેલે અલમ મજકુર એ બાલાકા વાકેઆ ઇસ તરહ હય કે ઉસી સાલકે માહે જમાદીઉલ અવવલમે આરીશ શદીદકે ખાદ એક રબ આઈ જુસકે પ:નીસે મસજીદકે બર દીઆ ચહાંતકકે કંદીલુ'તક પહોંચકર દરવાજેકી રાહસે કાબેમે' ઘુસ ગયા ઝોર ઇસ સેલમે બહોતસેલોગ ડુખ ગયે ફીર સન ૮૦૩ હીજરીમે' બસીકે બહીરી મીસરકા અમીરૂલ હુબબ આયા ઉસને હજ કીઆ ઝોર મસજીદકે કુટે ઝોર મટટીસે સાફ કીઆ ઝોર યુનયાદે' ખોદી' ઝોર ઉનકો જમીનકે હમવાર ખુબ મજબુતીકે સાથ ભરા ઇસતરહ કે યુનયાદોંકો બડે બડે પત્થરોંસે શતરંજ કે ખાનોકી સુરત બનાયા ઝોર બકાતેકી જગોપર સીતુન નસબ કીએ સભ સીતુન સંગેમરમરકે થે. જોડાંપર લોહકા પથવંદ થા. જિસ ઇમારતકી તકમીલ આખર શાબાન સન. ૮૦૪ હીજરીમે' હુધ ઝોર બસીકે મીસરકો છતકી કડયોંકી તયચારીકે લીએ લે ગયા ઝોર સન. ૮૦૭ હીજરીમે' મકકેમે ફીર આયા ઝોર ઇસ ખિદમતપર આમાદા હુવા ઝોર સહતીર છતકે લીએ લાવા ઝોર બિનકો તરહ તરહકે રંગોસે મુનકકશ કીય ઝોર બહોત બિમદા ઇસતેહ કામ ઝોર કામીલતર ઇમારતકે સાથ થે છત પુરીકી ઝોર જિસમે' કંદીલે' લટકાઈ ઝોર ચારોં મોસલલે ચારોં મઝહબકે કદીમ હઈઅતપર તયચાર કીએ ઝોર રખાંતે બનવાઇ ઝોર નાસેફદદીન ફરહકે જમાનેમે' ગીયાસુદદીન સીકંદર શાહ સુલતાને બંગાલાને બહોતસીબચરાત ખુદદામે કાબા ઝોર મદરસા ઝોર રખા-તકી તામીરકે લીએ લેજી વોહ બચરાત તકસીમ કી ગઇ ઝોર રખાત વ મદરસે બનવાએ ગએ ઝોર શન. ૮૧૪ હીજરીમે' અકસર જગા જહાંસે કસરતે બારીશમે' પાની ટપકતા થા. તરમીમ કી ગઇ ઝોર મુલકે સુલતાને ચહાફમ જરકસીકે જોહોદમે' સન ૮૧૫ હીજરીમે' કેહેત હુવા ઇસ

કદર કે ગેહુંકા એક બોજ બીસ અશરફીઓંકે એવજ
 ફરોખત હોતા થા. ઓર એક ખરખુઆ એક અસરફીકો
 ઓર ઇસી સાલકી જમાદીગિલ આખરમે' એક અલુખ
 વાકેઆ હુવા કે મુસમમાં ફાફી હમમાલકા ઉંટ ઉસકે
 પાસસે ભાગકરે હરમમે' દાખલ હુવા ઓર ખાનએકાખાકા
 તવાફ કરને લગા લોગ ઉસકો પકડના આહતે થે. ઓર
 વોહ પકડનેવાલોંકો કાટતા થા આખર ઉનહોંને ઉસકો
 છોડ દીઆં ઉસને સાત ફેફકે ત્રીન તવાફ કીએ ફીર
 હુજરે અસવદકો ખોસા દીઆ ઓર મકામે હક ખાકો તરફ
 બકર મીજબે રેહમતકે મુકામીલ ખડા હુવા શીર ખયેઠકર
 રોયા ઓર જમીનપર લેટકર મર ગયા લોગોંને ઊસકો
 ઊઠાકર સફા ઓર મરવાકે દરમીઆન દફન કર દીઆ ઓર
 હરમેનકે ખડે ખાદીમોંમે'સે મલેક અશરફ કાખતીઆ જરા-
 કસામે'સે સોલવાં મુલતાનહય થે શખ્સ સન. ૮૭૨ હીજરી
 મે' હાકમ હુવા ઓર ખહોતસે હદાયા ઓર નજરે હરમેનમે'
 લેલ. ઓર મસજીદે હનીફ મીનામે' ખનવાઈ ઓર ઉસકે
 બીચમે' એક ખડા કુખખા અજાનકા મકામ ખતાયા ઓર
 અરફાતમે' મસજીદે નમરા ખનાઈ ઓર મસજીદે મુજદલિફ
 કી ઇસતરકારીકી અરફાત કી નેહરેકી તજદીલકી ઓર
 ખલીસકી નેહરકી તરમીમ ઓર મસજીદે હરામકે લીચે
 મીમખર લેબા ઓર મસજીદે હરામકી છત કે શહીદીરોંકો
 સન ૮૮૧ હીજરીમે' દુરસ્ત કીઆ ઓર મતાફકે પત્થરોંકો
 દરાખુકો ખંદ કીઆ ઓર ખાનએકાખાકાકે અંદર સંમે
 મરમરકા ફર્ય કીઆ ઓર મદરસે ઓર રખાત ખનવાએ
 ઓર સહકાત વ ખચરાત બેશુમાર મુકરર કીએ
 ઓર મીસરમે' બહોત દયહાતસે વકફ કર દીએ.
 કે વહાંસે ખહોતસા ગહા જમએ હો કર હર સાલ
 મકકેમે' આતા થા ઓર સને ૮૦૪ મે' ખુદ હજકો આયા
 ઓર મકકે વાલુપર ઇતને માલ તકસીમ કીયે લુનકા
 કછ હસર ઓર શમાર નહીં ઓર બે શખ્સ જરા કસામે'સે

ઉસકે બચ્ચા હુવા ઉસનેલી અયસાહી કુછ કીયા ફીર ઉસ
 કેમને બુદ્ધ કરના શુરૂ કીયા તો ફરીરતુને ઝમીન મીસ-
 રસે ઉનકો સાફ કર દીયા ઝોર ઉનકી દબલત ઇસ તરફ
 તમામ હુધકે ઉનકા આખેર હાકેમ તુમાનખાહી સુલતાન સલીમ-
 ખાન ગોરીસે લડા ઝોર ઉસે શોકસ્ત ખાઈ ઝોર સલીમ-
 ખાનને ઉસકો સુલીદી ઇસ ગોરીને ખાળ ઇબરાહીમ
 બનાયા ઝોર ઉસપર એક મહેલ ઝોર ઉસકી હોનું તરફમે
 દો મકાન ઝોર દરવાઝેકે ગીદ્દ કીરાયકે લીયે હવેલીયા
 ત આમીરકી ઝોર વજુકી જગેહ દરવાઝેસે બાહર દાહને
 હાથકો બનવાઈ ઝોર યે વજુખાના અબ બે કાર હે કયુકે
 ઉસકે પાનીકી બદખો મસજીદમે પહોંચતીથી ઝોર ઉસીને
 જીદ્દકી શહેર પનાહ બનવાઈ ઇસ શહેરમે પહેલે શહેર
 પનાહ નથી અબ ખુલાસા લીખનેવાલા કેહતા હેકે યુકે
 મસજીદ હરામ ઝોર ખાસ મકકેમે કુદમાકી ઇમારત બેહદ
 વ બેશુમાર થી ઝોર મેં અપની કીતાબકો મુખતીસર લીખા
 આહતા થા ઇસ લીયે મેંને અકસરકા હાલ તરક કર દીયા
 ઝોર અઝાં બકે હરમેન શરીફેનકી ખીદમત સલતનત ઉસ
 માનીયાકી ઇબતીદાએ દબલત સે ઇસ હમારે ઝમાને તક
 કે સને ૧૨૬૮ હીજરી હેં બલેહાઝ ઇમારાત વ ખયરાત
 વ સદકાત કે બેહદો બેશુમાર હેં ઇસલીયે મેં આહતા હુ
 કે અબ્બાખાન એ કઆખા ઝોર મસજીદકા શરફ ઝોર
 ઉસમેં અઘાએ નમાઝકા સવાબ ઝોર તવાફ ઝોર ઉમરાહ
 ઝોર હજકા સવાબ લીખકર ઇન ઇમારાત વગયરાકો નેહા-
 ચત તક્સીલ કે સાથ લીખું ફેસલ બેઝાવી વગયરા મેં
 લીખા હે કે પરીદ ઉઝને કે વકત ખાન એ કઆખા કે
 મુકાબીલ સે હમેશા ચકમુ હોબતે થે ઝોર ફરીદે હયવા-
 નાત મુઝી હરન વગયરા સે હરમમેં મીલે બુલે રેહતે થે
 કુછ ઉનસે તઆરઝ ન કરતે થે ઝોર જીસ બખરને ઉસકી
 ખુરાઈકા કરદ કીયા વો હીલાક હુવા થા નીકાલા ગયા ઝોર
 અબુ સઇદ બીન અબુલ હસન બસરી તાબઈ કે રીસાલેમે

હીખા હે કે ખાનખે કખાખાકા અબલ તવાફ હો હઝાર
ખરસ આદમ અલય હીસ્સલામ કે પેશતર ફરીસ્તું ને કીયા
ઝોર છસ ફરીસ્તેકો અદલાહ તઆલા આસમાનું સે ઝમીન
ખર કીસી કામકો લેજતા હે તો વો ફરીસ્તા અબલ અશ્
કે નીચે ગુસલ કરકે અહરામ કે સાથ ઉતર કર ખાન ખે
કખાખાસે ઇબતીદા કરતા હે કે સાત બાર ઉસકા તવાફ કર
કે મુકામ ઇબરાહીમ કે પીછે દુમાના તવાફ પઢતા હે ફીર
છસ કામકો લેજ ગયા ઉસકે લીચે જતા હે ઝોર છસ
પેગમ્બર કો ઉસકી કોમને બુટલાયા તો ઉસને બી મકકેમે
આકર ખાનખે કખાખે કે પાસ ઝીનદગી બર અદલાહકી
ઈબાદતકી ઝોર કખાખે કે ગીર્દ તીનસો અંબીયાકો કબરે
હે ઝોર હુજરે અસવદ ઝોર રૂકન ચમાની કે દરમ્યાન અયસે
સત્તર અંબીયાકી કબરે હેં જો ભુક ઝોર જવઈ કે સબળ
સે વાસીલ બહક હુજે ઝોર હઝરત ઇસમાઈલ ઝોર
ઉનકે વાલીદા હાજરા અલયહીમુસ્સલામકી કબરે હતીમ
મેં મેઝાબ રહેમત કે નીચે હેં ઝોર તુહ ઝોર
સ્વાલેહ અલયહીમુસ્સલામકી કબરે ચાહે ઝમ ઝમ
ઝોર મકામ ઇબરાહીમ કે દરમ્યાન હેં ઝોર રસુલે ખુદા
(સલ) ને ફરમાયા કે એક નમાઝ મેરી ઇસ મસજીદ મેં
દુસરી મસજીદું કી હઝાર નમાઝ કે બરાબર હે સીવાય
મસજીદ હરામકે કે ઉસકે અંદર એક નમાઝ દુસરી મસ-
જીદું મેં લાખ નમાઝ કે બરાબર હે ઝોર દુસરી હદીસ
મેં આયા હે કે જો કોઈ ઉસમેં જમાઅતસે નમાઝ પઢે
તો યે નમાઝ દુસરી મસજીદું કી હો કરોડ પાંચ લાખ
કે બરાબર હે ઝોર મરબી હે કે અદલાલ જલ્લ શાનહુ કે
પાસસે હર રોઝ એકસો બીસ રહમતે ઉતરતી હેં ઉનમેં
સે તવાફ કરને વાલું કે લીચે સાઠ હેં ઝોર નમાઝ પઢને
વાલું કે લીચે આલીસ ઝોર કખાખેકી તરફ દેખને વાલું
કે લીચે બીસ ઝોર નીઝ ફરમાયા કે કખાખેકી તરફ નીઝાહ
કરના ઇબાદત હે ઝોર રસુલે ખુદા (સલ૦) ને યે બી

ફરમાયા કે જુસ શખસને ઇમાન જોર તસદીક કે સાથ
 ખાનજેકઆખાકી તરફ નજર કી જોર ઉસનજરકો અમ્મ
 જાના તો ઉસકે અન્વલો આખેર કે સખ ગુનાહ બખશે બાઈગે
 જોર કયામતકો અજાબો ઇકાબસે માસુન ઉઠાયા બયગા
 જોર અલ્લાહતઆલા મકકે બાલુ' કો કયામત કે દીન બે
 જોફ લોગુ મેં ઉઠાયાગા જોર જુસ શખસને ખાનજે કઆ-
 ખાકો દેખા જોર કફે દરયા કે બરાબર ઉસકી ખતાએ થી
 તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી કુલ ખતાએ મઆફ
 કરેગા જોર ચાહે ઝમઝમકી તરફ દેખના ઇબાદત હે જોર
 નીફાક સે માસુન રહેતા હે જોર મરવી હે કે હરમમેં જ-
 નત કે આઠ દરવાજે કઆબે કી તરફ કયામત તક ખુલે
 હુવે હે એક દરવાજા ખુલ કઆબેકા દરવાજા હે હુલુમ મેઝા-
 બકે નીચે સેયુમ ફકન યમાની કે પાસ ચહાફમ હુજરે
 અસવહ જોર ફકન યમાની કે દરમ્યાન પંજુમ મકામ ઇ-
 બરાહીમ કે પીછે સથુમ ચાહે ઝમઝમ કે પાસ હફતુમ
 કો હે સફાપર હસતુમ કો હે મરવહ પર જોર મરવી હે
 કે જો કોઈ કઆબે મેં દાખીલ હોતા હે વો અલ્લાહ કી
 રહેમત મેં દાખીલ હોતા હે જોર જો કોઈ ઉસસે બાહર
 નીકલતા હે તો વો અલ્લાહ તઆલાકી મગફીરત કે સાથ
 નીકલતા હે જોર રસુલે ખુદા (સલ૦) ને ફરમાયા કે જો
 શખસ કઆબે મેં દાખીલ હુવા વો અલ્લાહ કી રહેમત
 જોર ઉસકી રમની જોર ઉસ કે અમનમેં દાખીલ હુવા
 જોર જો કોઈ ઉસસે નીકલા તો ગુન્હા બખશા હુવા નીકલા
 જોર પંદરા જગેહમેં દોઆ મકબુલ હોતી હે રહ નહીં કી
 જાતી એક કઆબે કે અંદર એક ફકન યમાની કે પાસ
 એક મીઝાબકે નીચે એક હતીમમેં એક મકામ ઇબ્રાહીમ કે
 પીછે એક ચાહે ઝમઝમ કે પાસ એક કોહે સફા પર એક
 કોહે મરવહ પર એક મોકફ ચઆને મઝલફા મેં એક
 મશઅરે હરામ ચઆને મીના કે કરીબ એક તીતું જમફ
 ચઆને સયતાન કે મીનાફ કે પાસ જોર ઇન કે સીવા

ਦੂਸਰੀ ਜਗੇਹ ਘੋਰ ਭੀ ਛੇ ਜੇ ਪੇਸ਼ਾਤਰ ਮਝਕੁਰ ਫੁੱਧ ਘੋਰ
 ਰਸੁਵੇ ਖੁਫਾ (ਸਲਾਹ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਯਾ ਕੇ ਸਭ ਜਗਹੁੰਮੇਂ ਸੇ ਘੇਡ-
 ਤਰ ਘੋਰ ਪਾਕੇਤਰ ਘੋਰ ਝਯਾਫਾ ਸਾਫ਼ ਘੋਰ ਖੁਫਾਘੇ ਤਯਾਵਾ
 ਸੇ ਝਯਾਫਾ ਕਰੀਯ ਫੁੱਧਰੇ ਅਸਥਵ ਘੋਰ ਝਕਨ ਧਮਾਨੀ ਕੇ ਫ਼ਰ-
 ਮਯਾਨ ਫੀ ਜਗੇਹ ਛੇ ਘੋਰ ਨੀਝ ਫ਼ਰਮਾਯਾ ਕੇ ਝਕਨ ਧਮਾਨੀ
 ਘੋਰ ਫੁੱਧਰੇ ਅਸਥਵ ਕੇ ਫ਼ਰਮਯਾਨ ਜੰਨਤ ਕੇ ਗੁਲਝਾੜ੍ਹ ਮੇਂ
 ਸੇ ਘੇਕ ਗੁਲਝਾਰ ਛੇ ਘੋਰ ਰਸੁਵੇ ਖੁਫਾ (ਸਲਾਹ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਯਾ
 ਕੇ ਜੇ ਸਾਯਸ ਫੁੱਧਰੇ ਅਸਥਵ ਕੇ ਪਾਸ ਫੋਆ ਕਰਤਾ ਛੇ
 ਉਸਕੀ ਫੋਆ ਮਕਯੁਲ ਛੋਟੀ ਛੇ ਘੋਰ ਅਧਸਾਫੀ
 ਝਕਨ ਧਮਾਨੀ ਕੇ ਪਾਸ ਘੋਰ ਪੇਗਘਰ (ਸਲਾਹ) ਨੇ
 ਫ਼ਰਮਾਯਾ ਕੇ ਜੇ ਸਾਯਸ ਛਯ ਥਾ ਉਮਰੇਕੀ ਛਾਲਤਮੇਂ ਥਫ਼ਾਤ
 ਪਾਘੇ ਤੋ ਉਸਸੇ ਤਯਾੜ੍ਹ ਨਛੀ ਝੀਯਾ ਜਾਤਾ ਘੋਰ ਨ ਛੀਸਾਯ
 ਝੀਯਾ ਜਯੇ ਘਟਕੇ ਉਸਕੇ ਧੁੰ ਕਛਾ ਜਾਤਾ ਛੋਕੇ ਤੁ ਜੰਨਤਮੇਂ
 ਅਯਾਯ ਥ ਧੰਝਾਯਸੇ ਮਛਧੁਝ ਥ ਮਾਸੁਨ ਸਾਯਸੁੰ ਕੇ ਛਮਰਾਛ ਛਾ-
 ਯਿਲ ਛੋ ਘੋਰ ਨੀਝ ਫ਼ਰਮਾਯਾ ਕੇ ਅਸ ਸਾਯਸਨੇ ਮਝਾਮ ਧੰ-
 ਘਰਾਛੀਮ ਕੇ ਪੀਛੇ ਨਮਾਝ ਪਫੀ ਵੋ ਅਝਾਯਸੇ ਮਾਸੁਨ ਫੁਵਾ
 ਘੋਰ ਨੀਝ ਫ਼ਰਮਾਯਾ ਕੇ ਅਸ ਸਾਯਸਨੇ ਮਝਾਮ ਧੰਘਰਾਛੀਮ ਕੇ
 ਪੀਛੇ ਛੋ ਰਕਯਾ ਤੇ ਅਛਾਕੀ ਉਸਕੇ ਅਗਵੇ ਘੋਰ ਪੀਛਵੇ ਗੁੰਡਾ
 ਯਯਸੇ ਜਾਧੰਗੇ ਘੋਰ ਉਸਕੇ ਕੰਧ ਅੰਧ ਨੇਕੀਯਾਂ ਉਨ ਵੋਗੁੰਕੀ
 ਗੀਨਤੀਕੇ ਘਰਾਘਰ ਮੀਵੇਗੀ ਅੰਨ੍ਹੁਨੇ ਮਝਾਮ ਧੰਘਰਾਛੀਮਕੇ
 ਪੀਛੇ ਨਮਾਝ ਪਫੀ ਛੋਗੀ ਘੋਰ ਅਛਵਾਛ ਤਯਾਵਾ ਉਸਕੇ
 ਕਯਾਮਤਕੇ ਫੀਨ ਫ਼ਯਘੇ ਅਝਘਰ ਧਯਾਨੇ ਘਛੇ ਘੋਕਸੇ ਮਛਕੁਝ
 ਰਘੇਗਾ ਘੋਰ ਅਘਰਧਲ ਘੋਰ ਮੀਝਾਧਲ ਘੋਰ ਸਭ ਫ਼ਰੀਸਤੁੰਕੇ
 ਫੁੱਕਮ ਕਰੇਗਾ ਕੇ ਉਸਕੇ ਵੀਧੇ ਕਯਾਮਤ ਤਕ ਮਗਘੋਰਤ ਘਾਛੇ ਘੋਰ
 ਅਸ ਝੀਸੀਨੇ ਮੀਝਾਯ ਰਛਮਤਕੇ ਨੀਧੇ ਛੋ ਰਕਯਾਤੇ ਪਫੀ ਵੋ
 ਅਪਨੇ ਗੁੰਡਾਸੇ ਅਧਸਾ ਸਾਫ਼ ਛੋ ਜਯਗਾ ਜਯਸਾ ਉਮੀ ਫੀਨ
 ਥਾ ਕੇ ਉਸਕੀ ਮਾਨੇ ਉਸਕੇ ਜਨਾ ਥਾ ਘੋਰ ਅਸਨੇ ਫੁੱਧਰੇ
 ਅਸਥਵਕੇ ਛਾਥ ਲਗਾਯਾ ਵੋ ਅਪਨੇ ਗੁੰਡਾਫੁੰਸੇ ਅਧਸਾ ਨੀਕਵਾ
 ਜਯਸੇ ਉਸਫੀਨਕੇ ਉਸਕੀ ਮਾਨੇ ਉਸਕੇ ਜਨਾ ਘੋਰ ਅਸਨੇ
 ਛਟੀਮਮੇਂ ਝਕਨ ਸਾਮੀਕੀ ਤਰਫ਼ ਛੋ ਰਕਯਾਤੇ ਪਫੀ ਉਸਨੇ ਗੋਯਾ

સત્તર હજાર રાતે ઇબાદતમે બસર કી ઝોર ઉસકો સવાબ હર મોમીન મઈ ઝોર મોમીન અબરતકે બરાબર હોગા ઝોર ગોયા ઉસને ચાલીસ હજ મકબુલ કીયે ઝોર જુસને કઆબેકે દરબાએકે સામને ચાર રકઆતે પઢી ઉસને ગોયા અલ્લાહકી ઇબાદત ઉસકી સબ મખલુક કી. ઇબાદતકે બરાબરકી ઝોર સત્તર હજાર ફરીસ્તે ઉસકે લીયે દોઆએ રહમત કરતે હેં ઝોર રસુલેખુદા (સલ૦)ને ફરમાયા કે હુજરે અસવદ અલ્લાહ તઆલાકા દાહના હાથ ઝમીનમે હેં ઉસસે અલ્લાહ તઆલા અપને બન્દુસેં મુસાફા કરતા હય જયસે તુમમેંસે કેઈ અપને બાઇસે મુસાફા કરતા હે ઝોર જુસકો રસુલે ખુદા (સલ૦) કી ખયત નસીબ ન હુઈ ઝોર ઉસને હુજરે અસવદકો હાથ લગાયા તો ઉસકા ચે હાથ લગાના અલ્લાહ તઆલા ઝોર ઉસકે રસુલસે ખયત કરની હે ઝોર અગર હુજરે અસવદપર મુશરીફકી નજસતે ન લગતી તો જો કેઈ બીમાર તલબ ચક્કાકે લીયે ઉસકો હાથ લગાતા વો તંદુરસ્ત હો જાતા ઝોર જુસને ખાને કઆબાકા હજ ખ્યાદાપા કીયા અલ્લાહ તઆલા ઉસકે હર કદમકે ઇવઝ સત્તરહજાર હરમકે હસનાત લીખતા હે રસુલે ખુદા (સલ૦) ને હસનાતકી તફ્સીર ઇસ તરહ ફરમાઈ કે એક નેકી લાખ કે બરાબર હોગી ઝોર જુસને કઆબે કે ગીઈ કીસી જગેહ નમાઝ પઢી વો અપને ગુન્હાહુંસે અયસા સાફ હુવા જયસે ઉસ દીનકે ઉસકી માંને ઉસકો જના. ઝોર સબ જગહુમેંસે મહબુબતર અલ્લાહકો વો જગેહ હે કે મકામ ઝોર મુલવીઝમકે બીચમેં હે ઝોર હુજરે અસવદ અલ્લાહ તઆલાકા હાથ ઉસકી ઝમીનમે હે વો ઉસસે મુસાફા કરતા હે અપને બન્દુમેંસે જુસ કીચીસે ચા હતા કે ઝોર રસુલેખુદા (સલ૦)રે ફરમાયા કે હુજરે અસવદ ઝોર મકામ ઇબસાહીમ કયામતકે લીન આઈંગે કે જખલ અબુકુમેસકે બરાબર ઉનમેંસે હરએક હોગા. ઝોર દોનુકી દોદો આંખે ઝોર દોદો ઝખાને ઝોર દોદો

હબ હોગે વો અપને હર વહાદારકી ગવાહી દીજે. યઆને જીસને તવાફ કીયા હોગા જોર હુજરે અસ-વહકો હાથ લગાયા હોગા જોર મકામ ઇબ્રાહીમકે પીછે નમાઝ પઢી. હોગી જોર રમુલે પુદા (સલ્વ)ને ફરમાયા કે ફરીશ્તુમેં અદલાહકે નજદીક બહોત બડે વો હેં જો ઉસકે અશકે ગીર્દ તવાફ કરતે હેં જોર નીઝ ફરમાયા કે જીસને ખાનગે કઆબાકે ગીર્દ સખત હરાશતકે દીનમેં નગેસર સાતખાર તવાફ કીયા જોર હર દવરેમેં હુજરે અશવહકો ખોસા દિયા બદુ ઇસખાતકે કે કીસીકો ઇઝાહે જોર બીકર ઇલાહીકે સીવા કલામ કમ કીયા યા બખુઝઝીક અદલાહકે જોર કુછ ગુફતગો ન કી તો ઉસકે લીયે હર કદમ કે સાથ કે ઉઠાતા હે જોર રખતા હે. સત્તર હજાર નેકીયાં હોંગી જોર સત્તર હજાર પુરાઈયાં ઉસસે દુર હોંગી જોર હજાર દરજે ઉસકે ખુલંદ કીયે જાઈગે જોર ફરમાયા કે પીયાદા પા તવાફ કરને વાલેકી ફઝીલત સવારપર અયસી હે જયસે ચઉદવીં રાતકે ચાંદકો ફઝીલત બાકી સીતાફ પર હે જોર ફરમાયા કે જીસને ખાને કઆબાકા સાતખાર તવાફ કીયા અદલાહ તઆલા ઉસકો હર કદમ પર સત્તર હજાર દરજે ખુલંદ કરેગા જોર સત્તર હજાર નેકીયાં ઇનાયત ફરમાયગા જોર સત્તરહજાર શકાઅત ઉસકી મુસલમાન અહલે બયતકે હકમેં જીસકો વો ચાહે મંજુર ફરમાયગા અગર વો ચાહે દુન્યામેં લેલે જોર ચાહે આખરતમેં ઉસકે લીયે ઝખીરા કીયા જય જોર ફરમાયા કે અદલાહ તઆલાકા એક દીન ઉમદા જોર રોશન મુકરર હે જીસમેં વો અપને હરમ વાલુકો નઝરે રહમતસેં દેખતા હે તો જીસકો ઉસને ખડા હુવા નમાઝ પઢતે દેખા ઉસકી મગફરત ફરમાઈ જોર જીસકો ઉસને તવાફ કરતે દેખા ઉસકી બખશીશકી જોર જીસકો કઆબેકી તરફ મુતબજજે દેખા ઉસકી આમુરઝીશકી જોર ફરીશ્તે અરઝ કરતે હેં કેવા રબસીવાય સોને વાલુકે કોઈ બખશીશસે બાકી નહીં રહા અદલાહ તઆલા ઇરશાદ

ફરમાતા હે કે ખાને કચ્ચાખાકે ગીર્દ સોને વાલુ'કોળી સવાળમેં
 શરીક કરો ચચ્ચાને વોળી સવાળમેં ખાલી ન રહેં. ઓર
 નીજ ફરમાયા કે કચ્ચાખા સત્તર હજાર ફરીશતુ'સે ઢંકા
 હુવા હે ને કોઈ ઉસકા તવાફ કરતા હે ફરીશતે ઉસકે લીચે
 બખશીશ ચાહતે હે ઓર ઉસપર રહમત લેજતે હે. ઓર
 ફરમાયા કે તવાફ કરનેવાલા અદલાહકી રહમતમેં દાખીલ
 હોતા હે. ઓર અદલાહ તઆલા ખાનએ કચ્ચાખાકે ગીર્દ
 તવાફ કરનેવાલુ'સે ફરીશતુ'પર ફખર કરતા હે ઓર ફર-
 માયા કે ખાનએ કચ્ચાખાકા બહોત તવાફ કીયા કરો પહેલે
 ઇસસે કે તુમ ઉસકે તવાફસે રોકે જાવ કયુ'કે મેં દેખ
 રહા હું એક મર્દ હબશી ગંજેકજહસ્તી કુશાદાપા શન્હકો
 જુસકા નામ સફહ હે કે કચ્ચાખેપર બચઠા હુવા ઉસકો
 હા રહા હે એક એક પત્થર ગીરાતા હે ઓર ફરમાયા કે
 હજ ઓર ઉમરહ કરનેવાલે અદલાકે મેહમાન હે અગર
 વો ઉસસે કુચ માંગે તો મરહમત ફરમાવે ઓર અગર
 દોઆ કરે તો કબુલ ફરમાવે ઓર અગર બચરાત કરે તો
 ઉનકો એક દીરમકે બદલે સાત લાખ દીરમકા સવાળ ધના-
 ચત કરે ઓર એક રીવાયતમેં હે કે એકકરોડ સાતલાખ
 દીરમ આયા હે ઓર ને કોઈ લાએલાહા ઇલ લદલાહ ઓર
 અદલાહો અકબર કેહતા હે તો ઉસકી તહલીલ વ તકબીરકે
 સાથ ઝમીનકી હરચીઝ તહલીલ વ તકબીર કેહતી હે
 જહાંતકકે ઝમીન હે યા ચે મુરાદહે કે જહાંતક ઉસકી
 આવાઝ પહોંચે ઓર ઇસી હઠીસમેં દીરમકી તફસીર
 ઇસતરહ આઈ હે કે ઉન સાત લાખ દીરમસે એક દીરમ
 તુમ્હારે ઇસ પહાડસે બારી હોગા ઓર આપને જબલ
 અબુ કુબેસકી તરફ ઇશારા ફરમાયા ઓર રસુલેખુદા (સલ૦)ને
 ફરમાયા કે એક ઉમરહ દુસરે ઉમરેતક ઉન ગુન્હાહુ'કા
 કફારા હે ને હોતુ' ઉમરુકે દરમ્યાનમેં ઉમરહ કરનેવાલેસે
 સરજદ હું ઓર હજમકબુલકા બદલા સીવાયે જન્નતકે
 કશ નહીં. અબુકરએ અગર રહ્યો અબુબકર રહ્યો અબુબકર રહ્યો

માહે રમઝાન કે ઉમરહ કરના ઉસ હજકે બરાબર હે
 ને મેરે સાથ હુબા ઝોર ફરમાયાકે કોઈ અમલ હજ
 મખફરસે બેહતર નહીં ઝોર ફરમાયા કે હજ ગયર મક-
 ખુલકા ઉમરહ હુન્યા ઝોર માફીહાસે બેહતર હે ઝોર અસ
 શખશકા હજ કખુલ નહીં હુબા ઉસસે કહાબતા હે કે તું
 અપને ગુનાહુસે નીકલ ઝોર અસકા હજ મકખુલ હોતા
 હે તો વો બડે મકસદકો પહોંચતા હે ઝોર ફરમાયાકે
 અસ કીસીને હજ કીયા ઝોર પુરા ન કહા ચઆની
 ઝખાનકો ગીખત ઝોર નામશરૂ કલામસે મહપુઝ રખા
 ઝોર ફીરકો ફેજુર ન કીયા તો વો અપને ગુનાહુસે અચસા
 બાહેર હોગા જયસે ઉસદીનકે ઉસકી માને ઉસકો જનાથા
 ઝોર ને આદમીકે હજકી વસીયત લીખવાતા હે તો
 અલ્લાહ તઆલા તીન શખસુકો હજકા સવાબ લીખતા હે
 અબ્બલ વસીયતનામા લીખનેવાલા દાયમ વસીયત કરનેવાલેકે
 વાસ્તે સાચમ ઉસ શખસકે લીયે અસને વસીયતકો પુરા
 કીયા ઝોર અસ કીસીને અપને માં બાપકી તરફસે હજ
 કીયા ઉસકે લીયે દો હજ લીખે જાતે હે એક ખુદ
 ઉસકે અરમાન દુનિયાપર ઈજલાલ ફરમાકર ઝોર
 અસ શખસને કીસી મચ્યતકી તરફસે બદુ ઉસકી
 વસીયતકે હજ કીયા તો મચ્યતકે વાસ્તે એક હજ લીખા
 જાતા હે ઝોર ઉસ શખસકે લીયે અસને મચ્યતકી તરફસે
 હજ કીયા સત્તર હજ લીખે જાતે હે. ઝોર ફરમાયા કે
 જબ અરફેકે રોજ જવાલ કે બઅદકા વકત હોતા હે અલ્લાહ
 તઆલા આસમીન હુન્યા પર નઝુલે અજલાલ ફરમાકર
 અપને બન્દુકો નઝર કરતા હે ઝોર ઉનસે અપને
 ફરીશતુ પર ફખર કરકે ફરમાતા હે કે અચ મેરે
 ફરીશતો કયા તુમ મેરે બન્દુકો નહીં દેખતે ફરકી
 રાહુસે પરાગન્દહ બાલગુબાર આલુહહ મેરી તરફ મુતબજબેહે
 ઝોર મેરી રહમત ઝોર મગફીરતકે ઉમેદવાર હે અચ
 મેરે ફરીશતો મેં તુમકો ગવાહ કરતાહુ કે મેને ઉનકી

બદકારીયું કે નેકીયું કે તુફલમેં બખ્ષ દીયા ઉનમેસેં બઅઝકી શકાઅત બઅઝકે હકમેં મકબુલ ફરમાઈ ઝોર ઉનકી મગફીરત કી અય મેરે બંદો તુમ સખ અયસે હાલમેં રૂખસતહો કે તુમહારે પીછલે શુન્હા બખશે ગયે અબ ઈસકે બઅદ અઝસરેનો અમલ કરો કયુકે મેં તુમહારે શુન્હા સગીરા ઝોર કબીરા ઝોર પુરાને ઝોર નઅે સખ માફ કરે ચુકા.

ચોથા બાબ.

આલ ઉસમાનકે કાયમ હોનેકા બયાન ખીદમાત કઆમા ઝોર મસજીદ હરામકે લીયે ઝોર ઈસ બારમેં ઉનકી હીમતું સરફ કરનેકા ઝીકર અવલ યે બનના ચાહીયે કે ઉન લોશુકી દવલત કાહેરાકા ખાતમાં ઈમામ મેંહદી અલયહીસ્સલામકી ખીલાફતકે શુરૂ પર હોગા જયસે બઝાહેર હદીસુસે મફહુમ હોતા હે ચઆને અસવકત નસારા મુલક રૂમકો લે લીંગે ઉસવકત ઉમર ઈમામ મેંહદી (અલ૦)કી ચાલીસ બરસકી હોગી. ઝોર મદીનેસે છુપકર મકકેકો તશરીફ લે બધંગે શરૂ ઈસ દવલતકા ઉસમાન ગાઝીસે હે યે શખ્સ ગીરોહ તાતારકે તુરકમાં ખ્યાદુસે તરકમનસે એક જંગલ હે અસમેં તુર્ક—રેહતે હે ઉનકે ઘર ચમડેકે ખયમેં હે ઝોર એક જગેહ પર કયામ નહીં કરતે ઉન લોશુકો તુર્કમાન કેહતે હે ઝોર યે ઉસમાન તુગરલ ઈબ્ને સુલયમાન શાહકા બેટા થા અસકા નસબ ચાફીસમેં તુહ અલયહીસ્સામસે મીલતા હે ગરઝકે ઉસમાન ખીલાફ રૂમકા હાકેમ (સને ૬૯૯) હીજરીમેં હુબા ઝોર વો ચોથા જદ હે. બેહતરીન ખુલફાઅે આલ ઉસમાનકા ચઆને સુલતાન સલીમખાન ખીન સુલતાન બાયઝીદખાન ચલદરમ ખીન સુલતાન મુરાદખાન ખીન સુલતાન આદરખાન ખીન સુલતાન ઉસમાન ઝોર ઉસમાનકી ખીલાફતકા ઝમાના સને ૭૦૦ હીજરીમેં હુબા ઉસકે બઅદ ઉસકા બેટા આદરખાન

સુલતાન ગાઝી સને ૭૩૬ હીજરીમે' હાકમ હુવા ફીર એક
 બરસકે બઅદ સુલતાન મુરાદખાન ફીર ઉસકે બઅદ સને
 ૮૦૦ હીજરીમે' સુલતાન બાયઝીદ ચલદીરમ અમીર તયમુર
 ગોરગાંકે ગલખેકે ઝમાનેમે' ઇસ બાયઝીદકે વકતમે' સલ-
 તનતકે ગલખેમે' કુછ અંકસાર આયા ઉસકી વજેહ યે હુઈ
 કે અમીર તયમુરને ઉસસે દરખવાસ્તકી કે છસ શખ્સને
 હમારી બેઅદબી કી ઉસકો અપને પાસસે નીકાલ દો
 બાયઝીદને ગુસ્સે હોકર અમીરકો જવાબ સખત લીખા
 ઓર લકાઇમે' જલદી કી ઓર ઉસકે વુઝરા ઓર રફકાને
 ઉસસે બેવફાઈ કી હત્તાકે ઉસકે બેટેનેલી સાથ ન દીયા
 ઓર લાગ ગયા ઇસ અજમાલકી તફ્સીલ યે હે કે તય-
 મુરકે ઉમરામે'સે દો શખ્સ ઉસસે સુનહરફ હોકર સુલતાન
 બાયઝીદકે પાસ ગયે ઓર ઉસકે મુકરબ બને અમીર
 તયમુરને બાયઝીદકો લીખા કે હમારે દોનું સુજરીમુંકો
 અપને પાસસે નીકાલ દો બાયઝીદ ઇસ ખતકો દેખકર
 ગઝબનાક હુવા ઓર જવાબમે' સખતો સુસ્ત લીખા ઓર
 જંગકી દરખવાસ્તકી અમીર તયમુર અપને વુઝરા
 ઓર ઉમરાકો કે તયમુર કે હમજદ યે અપને હમ-
 રાહ લેકર ના મઅલુમ રાસ્તે સે રૂમકો રવાને હુવા ઓર
 બાયઝીદ રાહ મશહુર સે બધરાદે જંગ તયમુર નીકલા
 વો રાહીમે' થા કે અમીર તયમુર રૂમમે' પહોંચ્યા બાયઝીદ
 યે બબર સુનકર હીરાસાં હુવા ઓર રૂમકો ફીરા ઇસકે વુ-
 ઝરા ઓર ઉમરા ઓર બેટેને પહલુથી કી ગરજ કે બાય-
 ઝીદને શીકસ્ત ખાઈ ચુનાચે યે કીસ્સા તારીખ તયમુર મેં
 સુફ્સીલ મરકુમ હે ફીર બાયઝીદકે બઆદ ઉસકા બેટા સુલ-
 તાન મોહમ્મદખાન સને ૮૧૬ હીજરીમે' હાકમ હુવા ઇસ
 સુલતાન કે ઓહદ મેં શાહ ઇસમાઈલ બીન હયદર બીન
 બુનેદ સફવી અજમમે' ઝાહેર હુવા ઓર રફકા ફેલાયા
 સુલતાનને ઇસમાઈલકો શીકસ્ત દેકર કતલ કીયા ઉસ શખ્સ
 કી જદઅ અલા સફીઉદ્દીન કીદવતુલ મશાયબ હઝરત બુનેદ

બગદાદી રહમતુલ્લા અલય હે' મોહમ્મદખાન કે બચદ મુરાદ
 ખાનસાની સને ૮૨૪ હીજરીમે' સુલતાન મોહમ્મદ સને
 ૮૫૫ હીજરી મે' ફીરબાયઝીદખાન દુલુમ સને ૮૮૬ હીજરી
 મે' ઉસકી જગેહ પર સલીમખાન સને ૯૧૮ હીજરી મે'
 ફીર સુલયમાન સને ૯૨૬ હીજરી મે' ફીર સલીમખાન સાની
 સને ૯૭૪ હીજરી મે' ફીર મુરાદખાન સાલીસ સને ૯૮૨
 હીજરી મે' ચે સુલતાન હમઅસર કીતાબે અરબીકી મુસન્નીફ
 ફકીહ ફુતુહીન મકકીકા થા ઉસકે બચ્ચાદ સુલતાન અહ-
 મદખાન સને ૧૦૧૧ હીજરી મે' ફીર અબદુલ મજીદખાન
 ફીર મહમદખાન ફીર અબદુલ મજીદખાન જે અબ હમારા
 સુલતાન હે ઝોર વાઝેહ હોકે ઝમાનચે ઉસમાનસે હમારે
 ઈસ સુલતાન કે ઝોહદ તકકે સને ૧૨૬૬ મે' હાકેમ હુવા
 હે ઉન લોગુ'કી સલતનત ગાલીબ રહી ઝોર ગાલીબ હે
 ઝોર સબ બડે બડે બાદશાહ થોડી બહોત ઈસ બારગા હે
 રાશનકી ઇતાઅત કરતે હે' ઝોર વજેહ ઉસકી ચેહી હે કે
 ચે લોગ ઉસમકાન રફીઉશાન ઝોર શહેર પાક ઝોર સાફ
 ચચ્ચાની કચ્ચાબચે મોઅજ જમાકી ખીદમત મે' હમેતન મસફૂહ
 હે' ઉનકી ખીદમતકા હાલ ચે હે કે બાયઝીદખાનને હરમેન
 વાલુ' કે લીચે ચઉદા હઝાર અશરફીયુ'કા ખરીતા હરસાલ
 મે મુકરર કીયા ઝોર એક ચે કે કચ્ચાબેકા ગીલાફ ઝોર
 રૂમી મખમલ ઝોર સાત હઝાર અરૂબકા સાલાના હરમેન
 વાલુ' ઝોર ઉનકે મુબવફ કે લીચે આતા હે ઝોર અરૂબ
 એક ગુનહે હસમે' હીંદુસ્તાનકે બારમનકે કરીબ ગહત્તા હોતા
 હે ઝોર એક ચે કે ઉસકે ફુકહાએ મકકાકે નામ બચાબુમે'
 લીખકર ઉનકે લીચે ઝોર હસફૂ'કે લીચે હરસાલ દીનાર
 મુકરર કીચે જે આજ તક બરી હે અલાવહ ઇસકે મસફૂહન
 કે હરરોઝ ખાના દેના ઝોર ખુદામ કચ્ચાબાકા વઝીફા
 થોમીયા ઝોર લશકરૂ'કા સાલાના એર તોપુ' ઝોર ફીલદ
 ઝોર શીશેઆલાત ઝોર ફાનોસુ' ઝોર શમઉ' ઝોર ઉનકે
 બાદમુકી અખરાબત ઇતનેહ' કે કીસી બાદશાહસે એક

સાલકા સરફથી પુરા નહીં હો સકતા એ જાણે કે સાલહાએ
 બેશુમાર તક ઇસી તરફ સરફ હોતે રહેં જ્યાર સલીમ
 ખાનકી સલતનતમેં જો તઆમીર હુધ વો એ હે કે કુક-
 હાસે ફતવા લેનેકે બખ્શ ઉસને હનફી મુસલ્લેપર કબા
 બનવાયા જસકી છત ચાર સીતુતુપરથી જ્યાર ઉસમેં
 ઇમામકે લીયે મહરાબ બનીથી ફીર હાકેમ બંદર જુદેને
 ઉસકો બહલડાલા જ્યાર દો દરજેકા મુરુજબ બનાયા ઉપરકા
 દરબ તકબીર કેહનેવાલુકે લીયે જ્યાર નીચેકા નમાઝમુકે
 વાસ્તે જ્યાર મુલતાન મુલયમાનકે આસારસે ચાર મદારસ
 મુલયમાનીયા હેં ઉનકો ઉસને ચારૂં મજહબકે તુલખાકે
 લીયે બનાયા જ્યાર ઉનકે લીયે બડે મસારફ મુકરર કીયે
 જ્યાર એક ખીદમત ઇન સલાતીનકી એ હે કે હરમકે દરવાજુ
 પરસે મટી ઉઠવાકર ચમનકી રાહમેં ડાલી કે દસ બરસકી
 જન્મથી જ્યાર નાલેકો સાફ કીયા જ્યાર એક દફત્રા લોગ
 તીસ બરસ તક મટી ઉઠાનેસે ગાફીલ હુએ તો ઝમીન
 ચહાંતક ખુલદ હુધ કે દરવાજેકે ઝીને સીરફ તીન ખુલે રેહ
 ગયે. જ્યાર કુલ પંદરહ એ બારહ ખાકકે નીચે છુપ ગયે
 ઉસી અરસેમેં એક રબસને (૯૮૩) હીજરીમેં આઈ જસકે
 સબખસે તમામ ખસ વ ખાશાક જ્યાર મટી દરવાજુમેંસે
 મસજીદ હરામમેં પહોંચી જ્યાર મતાફ ઉસસે બર ગયા
 જ્યાર ખાનજે કબાખાકો દેહલીતક પાની જ્યાર મટી ચડ
 ગઇ જ્યાર એ કેફીયત તમામ દીન જ્યાર રાત રહી ચહાંતકકે
 નમાઝ જ્યાર જમાઅતેં સાત વકતુકી હરમમેં નહોસકી
 ફીર ભોગુને જલદી કરકે પાનીકી રાહ ખોલી જ્યાર હરમકો
 સાફ કીયા જ્યાર મુલતાન મુલયમાન ખાનકી તઆમી
 રાતમેંસે એ હે કે ઉસને હરમકે ચારૂં શુમદુકી છત બન-
 વાઈ પહેલે ઇસ છતપર ચેહતીર એ જનકો ઇમતીદાદ
 ઝમાનેકે બાએસસે કીડે ખા જાતે એ ઉસને એ શુબહ સને
 ૯૦૦ હીજરીમેં બનવાય જ્યાર ઉસકી કેફીયત એ હે કે
 અબ્વલ ઉસને જાનીઝ શરકી બાઝ અલીસે લેકર બાબુસલામ

તક મીસમારકી જળ ઇસ દીવારકી યુન્યાદ ઝાંહેર હુધ તો
 તુલ ઝમાનેકે બાએસ ઉસકો મુતખલખલ પાયા ઝોર ઉસકી
 જગેહ નઈ નેવ ઇસતહ કામકે સાથ રખી ફીર યે ફીકરકી
 કે સંગે મરમર આગસે જલ જાતા હે ઝોર સંગ શમસી
 ચઆની ઝદ પત્થર બે ખીર શમીસકે કરીબકે પહાડુ'સે કે
 જુદેકી રાહમે હહ હરમકે પાસ હે' કાટા જાતા હે વો
 સંગ મરમરસે બેહતર હે ઇસ લોચે ગુમદુ'કે નીચે સંગ
 શમસીકે સીતુન હોને ઝર હે તો અબલ સંગ શમસી
 સંગ મરમરકે ચાર સીતુન કે બરાબર મોટા રખા ઉસકે
 બઆહ સંગ મરમરકા ફીર શમસીકા ફીર મરમરકા ઇસી
 તરહ હરગુ'બકે અતરાફ બનાયે ઝોર સપુ'કી કજી દુર કી
 ગરઝકે લોશુ'ને હરમ મોહતીરમકી જાનીબ શરકીકા ખીલ-
 કુલ ઝોર જાનીબ શીમાલીકો બાબ ઉમરહતક પુરા કીયા
 થા કે સલીમ ખાનને વાઈ અજલકો લખખચક કહા ઝોર
 ઇતમામ ઇમારત તક ઝીન્દા ન રહા ફીર ઉસકે
 બેટે મુલતાન મુરાદખાનને હોનું બનીયું ગરબી ઝોર
 જુનુખીકો મએ કંગઝ' ઝોર દરવાઝુ' ઝોર દાખલી ઝોર
 ખારજી ઝીનુંકે બહોત ઉમદા તઆમીરસે
 તમામ કીયા ઝોર ઉસકી ત આમીરકી તારીખે' હે'
 જીનમે'સે એક કાયે મઝમુન હે કે મસજીદુલ હરામકો
 મુશદખાનને નયા બનાયા ઉસકા ગલખા હમેસા રહે ઝોર
 ઉસકી ખીલાફતકા ઝમાના ઝયાદા હુવા ઝોર એકકાયે
 મઝમુનકે મસજીદ હરામ મસાજી દુહાહમે'સે બેહતરહે'
 ઝોર એકકાયે મઝમુન હે કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકી ઉમર
 દરાઝ કરે જીસને ઉસકો પુરા કીયા ઝોર એકકાયે મઝમુન
 હે કે મુલતાન મુરાદ ખીન સલીમને મસજીદ અતીક
 મોહતીરમકો ખીના કીયા ઉસસે તમામ મુસલમાન ખુશ
 હુવે ઉનકા રાયત ન નીશાન મુદામ ફતેહમંદ રહે ઉસકી
 તારીખમે' ફહુલ મુકદસને કહાકે મુલતાન મુરાદને હરમકો
 તઆમીર કીયા ઝોર મસજીદકે દરવાઝુપર બડે બડે

કીતાળા ઉમદા નસખમે લીખે હેં જીનકી ઇખારતેં નેહા-
યત બલાગત ઓર ફસાહત કીહેં ઉનકો હમ અન કરીખ
ઇનશા અહલાહ તઆલા આખેર કીતાબમે લીખીગે ઓર
ઇસ ઇમારતમે ઇતના સરફ હુવા કે ઉસકા કુછ હીસાખ નહીં.

સીતુનુંકા બયાન.

સંગ મર મરકે સીતુન તીનસો ગ્યારહ હેં હરમકી
શરકી જાનીબમેં બાસઠ ઓર શીમાલીમેં અકયાસી ઓર
ગરબીમેં ચોસઠ જીનમેંસે છે સંગ સ્વાનકી કે હેં જો એક
કીસમ પથ્થરકી હે. ઓર જીનુખી જાનીબમેં તેંતીસ હેં
ઉનમેંસે ગ્યારહ સ્વાન કે હેં ઓર બાબ ઇબરાહીમકી
અફઝુનીહેં છે ઓર બાકી ફસરી જગહુમેં ઓર સીતુન
શમસીયા એકસો ચાલીસહેં કહીં સુરખઆ કહીં મુસદ્દીસ
કહીં મુસમીન જહાં જયસા મોકા હુવા ઉનમેંસે દારા બં
દોહકી ઝયાદતીહેં ચઆની બાબુ ઝયામેં છતીસ ઓર
બાબ ઇબરાહીમકી અફઝુનીમેં અદારાહેં.

કુખુ ઓર દરવાઝુકા બયાન.

કુખુ તમામ હરમમેં એકસો બાવન હેં ઓર ઉનકી
શીકલ કઢાઈ કીસી સુરતમુદાવર હે ઓર મસજીદમેં
છપ્પન મોસદ્દે હેં ઓર કંશુરે એક હઝાર તીનસો અરસી
પેશતર સીરક મસજીદકે દરવાઝુપર ચારસો છયાનુ થે ઓર
બડે દરવાઝે હરમ શરીફકે સત્તરહ હેં જીનમેં ઉનતાલીસ
મહરાબેં ચઆને છોટે દરવાઝે હેં ઓર શરકી જાનીબમેં
બડે દરવાઝે ચાર હેં અબ્વલ બાબુ રસલામ જો બાબ બની
શીખા મશહુરહે ઉસમેં તીન મહરાબેં હેં ઓર પહેલેસે
ઇસી તરહહેં ફસરા દરવાઝા બાબુલ બની ઓર બાબુ
જના એઝ ઓર બાબુલ અબ્બાસ દેહલાતા હે ઉસમેં દોમ
હરાબે હેં ઇસ દરવાઝેમેં સીવાય કંશુરકે ઓર કુછ
તજવીદ નહીં હુઇ તીસરા દરવાઝા બાબ અલી હે ઇસમેં
દો મહરાબે હેં ઓર ચોથા દરવાઝા બાબ બની હાશમ

હે બાળ અહીં અઝ સરેનો નેહાચત અવછી વઝેપર બનાયા
 ગયા હે ઝોર જનુ બીજા નીબમે' બડે દરવાઝે સાત હે
 અંબલ બાળ બાઝાં ઉસમે' દો મહરાબે' હે' ઉસકી વજહે
 તસ મીચહ ચેહેકે મકેકી નહેર બાઝાંકે નામસે મશહુર
 હે વો ઉસ દરવાઝેકે કરીબ હે ઉસકી બી તજદીદ હુધ
 ફસરા દરવાઝા દો મહરાબુ'કા બાબુલ બગલા હે અઝસરેનો
 બના હે તીસરા દરવાઝા પાંચ મહરાબુ'કા બાબુ રસકાહે
 ઉસકો બાળ બની મખમ્મ કેહતે હે'કે એક મજલેકા
 નામ હે ચે ઝોર ઉસકે ક' ગુરે નચે બને હે' ચોથા દર-
 વાઝા દો મહરાબુ'કા બાબુલ અજયાદ સગીરકે નામસે
 મશહુર હે ઉસકી તજદીદ હુધ પાંચવાં દરવાઝા બાબુ
 રહમા દો મહરાબુકા હે અસકો બાબુલ મુજહેદી ચહ કેહતે
 હે' ચે બી નયા બનાહે છઠા દરવાઝા દો મહરાબુ'કા
 બાબુલ મહરસા હે અસકો બાબુલ અજલાં બી કેહતે હે'
 ચે બી નયા બનાહે સાતવાં દરવાઝા દો મહરાબુ'કા બાબ
 ઉમહાની દુખતર અબુ તામેબ હે ઉસકી બી તજદીદ હુધ
 ઝોર હરમકી ગરબી જાનીબ મે' બડે તીન હે' અંબલ
 દરવાઝા દો મહરાબકા બાબુલ મુઝવરહ ઝોર બાબુલ વીઢા
 કે હલાતા હે ઉસમે' કેઇ ચીઝ નઇ નહી' બની ફસરા
 દરવાઝા બાબ ઈબરાહીમ બડી મહરાબકા હે ઇસમે'બી
 તજદીદ નહી' હુધ તીસરા દરવાઝા બાબુલ ઉમરહ હે
 અસકો બાબ બની સેહમ કેહતે હે' ચે બી બદસ્તુરહે
 ઝોર હરમકી શીમાલી જાનીબમે' બડે દરવાઝે પાંચ હે'
 અંબલ એક મહરાબકા અસકો બાબુ રસુદહ ઝોર બાબુલ
 અતીક બાબ ઉમરોબીન આસ કેહતે હે' ઇસમે' તજદીદ
 હુધ ફસરા બાબુલ અજલા ઝોર બાબુલ બારતીચહેકે
 અબદુલ બારતકે મહરસેકે પાસ હે' ઇસમે' તજદીદ હુધ હે
 તીસરા બાબુલ કતબીચહ એક મહરાબકા 'કારા વ'દોહકી
 અયાદતીકે સાથ ઇસમે' કુછ તજદીદ નહી' હુધ ચોથા દર-
 વાઝા તીન મહરાબુકા શામકી જાનીબસે પહેલે ઉસમે' દો

મહારાજે કાસમ બેગને એક જોર ખીડકી ખોલીથી ઉઘડેા ગીરા દીધા ગયા જોર જયસા થા વયસા બનાયા ગયા પાંચવાં દરવાજા એક મહારાજકા મીનાર તુસ્સલામકે પાસ બાબુલ દરીનહ જોર બાબુલ મહરસા કેહલાતા હે કાસમ બેગને મહરસા સુલતાની બનાનેકે વકત યેા નયા દરવાજા ગનાયા થા.

મીનારુંકા બયાન.

હરમ જોર ઉસકે અતરાફમે મીનારે બહોતથે એક બાબ ઇબરાહીમપર ઇબાદત ખાનેકી સુરતકા થા ઉસકે મકકેકે હાકેમને ગીરા દીધા કયુ'કે ઉસ પરસે ઉસકા ઘર સુઝતા થા જોર છોટાસા મીનારા બાબુ રસદા પરથાકે હે સફા કી પેહચાનકે લીયે મગર ચુ'કે તંગ થા ઉસપર બોગ ચઢતે ન થે જોર એક મીનારા મેલકે પાસ થા વેા મીસ-માર કીયા ગયા જોર એક મીનારા મસજીદ રાયેકે પાસ થા જસમે માહેર મઝાનકે રોજા ઇફતાર કરનેકે લીયે અઝાં હોતીથી જોર શામસે કંદીલ લટકાઈ જતીથી સદરકે આખેર વકતપર ઉસકેા બુઝા દેતેથે તાકે રોઝદાર ખાનેસે બાઝરહેં જોર પહાડ જોર મહલુ'કી રાહુપર બહોતસે મીનારે થે જીનપર અઝાં હોતીથી જોર મોઅઝનુ'કા રોઝીના સુકરર થા જોર એક મીનારા કોહ અબુ કુત્રેસપર સબ-દુહલા ખીન માલીક ખઝાઈકા થા જોર ઉસકી ચોટીપર જોર એક મીનારાથા જોર એક મીનારે પરસે બાબુલ અબ્યાદ નઝર પડતા થા જોર એક મીનારા ઉસકે પહલુ મેં થા જોર અબદુલ્લા ખીન માલીકકા દુસરા મીનારા થા જહાંસે મકામ મજહજા નઝર આતા થા જોર એક મીનારા શોઅબ આમીરમેં થા જોર એક કોહ તફાહાપર જોર કોહ અહમરપર જોર ઇનકે સીવા જોર લી થે કે સબ મીલકર પચાસ હોતે થે જોર જો મીનારે અબ મબલુદ હેં વેા સાતહેં અબ્બલ બાબુલ ઉમરહકા મીનારા ઉસકી બુલંદી સરસઠ ગઝ હેં અબુજ આફર અખ્યાસીને ઉસકેા તખા-

મીર કીયા ઓર ઉસહે બઝાવાલી મુસલ બેઝાદા સફદા-
 નીને સને પપ૧ હીજરીમે ઉસકો બનાયા પેશતર રધમુલ
 મુઅઝનીન ઉસમે અઝાં હેતા થા બાબુસલામકા મીનારા
 અઝાંકે લીયે મુકરર હુવા યે દુસરા મીનારા હે
 ઇસકી બુલંદી પેસઠ ગઝ હે પહેલે ઝમ ઝમકે કુખમે
 રમઝાનકી રાતુંકો સહર ખીલાનેકે લીયે તઝકીર હુવા કર-
 તીથી શોર યે બાત બાબુસલામકે મીનારેપર હોને લગી
 યે મીનારા જબ બુસીદહ હુવા તો સુલતાન સલીમખાનને
 ઉસકો ગીરા કર અઝસરેનો સને ૯૨૧ હીજરીમે બનાયા
 ઓર અસલખાની ઉસકા મેહદી મનમુર અખખાસી થા
 તીસરા મીનારા બાબ અલીકા મીનારા હે યેલી સલીમ-
 ખાનને બનાયા થા ઓર ઉસકા તુલ ચોપન ગઝહે શીર
 સુલતાન સુલેમાનખાનને જબયો મુન હદમ હો ગયા
 સંગ શમસીસે હો બારહ નયા બનાયા ઓર રૂમકે મીના-
 રૂંકી તરહ ઉસમે દરજે અઅલા વ અસફદ મોરતખ કીયે
 ચોથા મીનારા બાબુલ ખરૂહ ચઆની બાબુલ વીદાઅ
 કા મીનારા હે ઉસકો બુંદી પચાસ ગઝ હે યે લી હો
 દરબુકા હે ઉસકો મેહદી બીલ્લાહને બનાયા થા શીર
 શહખાનવાલી મુસલને જબકે વો ગીર ગયા સને ૭૭૧
 હીજરીમે હો બારહ તઆમીર કીયા પાંચવાં મીનારા
 બાબુ ઝયાદકા સરસઠ ગઝ ઉંચા હે ઓર ઉસમે કદીમસે
 હો દરજે હે શાયદ મોતકીદ અખખામીને બનાયા થા છઠા
 મીનારા સુલતાનકા ખીતારકા મસઆફી તરફ તીન દરબુકા
 અસ્સી ગઝ ઉંચા હે સાતવાં મીનારા સુલતાન સુલયમા-
 નખાન કા બાબુ સસલામ ઓર બાબુ ઝયાદકે દરમ્યાન હે
 છસકી બુખંદી પેસઠ ગઝ હે ઉસને ઉસકોસંગ શમસીકી
 તિલાઈ બલીયુંએ બલીદાર બનાયા હે ફાયદહ હમને પેશ-
 તર નહેર ઝુમેદહકા હાલ લીખા હે અખયે મઆહુમ કરના
 ચાહીયે કે મેં નહેરકા રેઝુંકે ડંહે બનેકે સળખસે ઓર
 બહોત દીનું બારેશકી કીલતસે રૂક બતી થી ઓર મલુક

અતરાફ ઉસકી તઆમીર કીયા કરતેથે મસલન સને ૫૯૪ હીજરીમેં સુલ્ક કુકપુરીને ઉસકો તઆમીર કીયા ફીર બાલો અરબખ મુઝફરદીનને સને ૬૦૦ હીજરીમેં ફીર પચીસ બરસકે બઅહ મુસતનસર ખીલલાહને સને ૬૨૫ હીજરીમેં ફીર કઈ બાર અબુ સઇદ ખુદા બંદાને સને ૭૨૬ હીજરીમેં ફીર શરીફ હસન ખીન અજલાને સને ૮૦૦ હીજરીમેં ફીર બઅહ બંદ હો બનેકે અબુ નસર જર કસીને ફીર કાખીતાને ફીર સલ તનત ઉસ માનીયાકે આગાઝમેં યે નહેર બંદ હુધ યહાં તકકે સને ૯૩૦ હીજરીમેં અરફેકે રોઝ છોટા મશકીઝા પાનીકા એક અશરફી કો ફરોખત હુવા ઝોર પ્યાસકે મારે હાજુયુંકી ઝખાને નીકઝ પડી અલલાહ તઆલાને અપની રહમતસે ઉનપર મેહ બરસાયા ઉન્હુને પાની પીકર અલલાહ તઆલાકા શુકરે નેઅમત બહોત કુછ કીયા ફીર સુલતાનને નહેર હનીન ઝોર નહેર અર ફાતકી તઆમીરકા હુકમ કીયા યહાં તકકે નહેર હોઝ માહનસે જો યમનકી રાહમેં બાઝેં બનીબ હે નીકલ ગઈ ઝોર અરફાતમેં સખઝોઝારો વ શુલઝાર હો ગયે ફીર સુલયમાનખાનકી સલ તનત મેં યે નહેર બંદ હુધ ઉસને ઉસકો બહોત અચ્છી તરહ તઆમીર કીયા ઝોર ચશમુંસે ઉમદા તોરપર ઉસકી અઆનત કી ફીર સુલયમાનકે બઅહ ઉસકે બેટે સલીમખાન સાનીને બહોતસી હીકમતું ઝોર બડી હીમ્મત ઝોર બેટે અદાદ દીનારૂકે સરફ કરનેસે ઉસકો તઆમીર કીયા અલલાહ તઆલા ઈન સબત આમીર કરનેવાલુકો જઝાએ ખયરહે. આમીન.

ખાતમા સુતફરરૈકાતકે બયાનમેં.

બામ અખબાસસે લેકર બાબ અલીતકકા કીતાબા અરબી ઈબ્બારતમેં હે ઈસકા તરજુમા યે હે સખ તઅરીફેં ઉસ અલલાહકો સાખીત હેં જુસને દીનકી બુન્યાદકો નબી

રહમતહુસે ઉસત્વાર કીયા ઓર ઉનકે બાએસસે હમકો રાહ દીખાઈ ઓર ઉનકો મઝીદ ફરલ વ કરામત ઓર સઆદત ઉમુરદીનીસે મખસુસ ફરમાયા ઓર આપને હરમ મુકરરમકો તાએદીન ઓર કાસેદીનકી જમાઅતુકા મતાફ ઠયરાયા જો સુમાલીક ઓર બીલાહ દુર દરાઝસે ઇસ મકામ મુતબરકાકા કરદ કરતે હેં અલલાહ રહમત લેજે બિનપર ઓર ઉનકે આલ વ અસહાબ સખપર કે નેક ઓર ખુશ્ગ હેં ઓર અલલાહ તઆલાને અપને ઉસ બહેકો જો શરી અતકે ઉસત્વાર કરને ઓર ઉસકે અરકાનકે ખાતીર ખવાહ મોહકીમ કરનેમેં એઆનત કરતા હે ઓર ઝાદ આખેરતસે અપને લીયે ઝખીરા કરતા હે ખુદાએ તઆલા ઉસકો અપને બંડોકે સરોપર સાયા ગુસતર રખે યઆને સુલતાન બીન સુલતાન સુલતાન મુરાદખાં ખુદાએ તઆલા ઉસકી ખીલાફત બદાવે ઓર કબામત તક ઉસ્કી અવલાદમેં ચેહી સીલસીલા જરી રખે ઇસ ખાતકી તવફીક દે કે મસજીદ હરામકે આર ઓર ઉસકે અહાતેકી તજવીકે કરે ચે વો મસજીદ હે જસમેં મુકીમ ઓર મુસાફીર બરાબર હેં ચુનાચે ચે તજવીદ ઉસકી આગાઝ સલતનમેં તમામ હુધ ઓર ઉસકે હુકમ મોઅઝઝીઝ ઓર મુસજજીલસે અંજમકો પહોંચે ખુદાએ તઆલા ઉસકો તજવીદ હરમ બયત ખુદાએ અઝઝબજલકી ખીદમતપર ઓર નીઝહરમ નખબી (સલ૦) કી ખીદમતપર હમેશાં કાયમ દાયમ રખે જો ચીઝ હરમકે અરકાનમેંસે મુતઝલઝીલ ઓર કરીબ ગીરનેકે થી ઉસકો મેઅમાડને અઝસરેનો તઆબીર કીયા કદીમ દીવારેં હરમ બયતકી કંચી બનાઈ ઓર નેહાયત ઝીનત ઓર બહોત ખુબસુરત દીવારોંકા અહાતા કીયા હાલાંકે ગરવીશ ઝમાનેમેં ઉનકો બોહીદા કર દીયા થા. ઓર છતકે શેહતફકો દીમક ઓર કીકુને ખા લીયા થા. ઉસને લકઝીકી છતકી જગા શુબંદ બનવાઈ ઓર ઇસ બઠી નેકીસે સખ પીરો જવાં ખુશ હુવે ઓર ઉસીકી રાએ

રોશન ચોર શરફ ફાખેરકે કાયલ હુવે ચોર ઇસ આયતકે
 ખુખાંપર લાવે (ઈન્નમાં યઅ મોરો મસા જેલલાહે મન
 આમના ખીલલાહે વલયવ ખીલ આખેરે) યઆને અલલાહકી
 મસજીદુકે વોહી તઆમોર કરતા હે જે અલલાહ તઆલા
 ચોર આખેરતકે દીનપર ઇમાન લાવે ચોર ઉસકે લીયે
 અલલાહસે ખુઝુર્ગી ચોર ઝખીરએ ફાખેરા માગકર ચે દોઆ
 કી કે ઇલાહી તું ઉસકો તખ્ત સલતનતપર ફૂલ આફતુસે
 અપને હીફઝમે મહપુઝ ચોર દાયમ રખ જે કોઇ ઉસકી
 સુખાલેફતકા ઇરાદ કરે ઉસપરગિસકો ફતેહમંદ કર કે ચે સુલતાન
 મસજીકે ચોર મદરસોંકા ઉસતવાર ફુનીન્દહ ચોર મુનહદીમકા
 ગિમદા તજદીદ કરનેવાલા હે. ચોર ઉસકે દરવાઝેકા ઉમેદ
 વારોંકે અમન પાનેકી જગા ચોર ઉસકે આસતાનેકા
 મોહતાજુકા કફીલ ચોર ઝામીન કરકે ઉસકી તરફ લોગ
 હર રાહ દુરસે આતે હે ઇલાહી બઝરીએ દુરમત કઆખે
 કે ચોર સાએલુકે સ્વાલ પુરે કરનેકે ચોર ખતુદેલ રસુલ
 મકબુલ (સલં) કે ઇસ દોઆકી મકબુલકે લાયક હે મંઝુર
 કર ચોર ચુકે ઉસમે હરમકી બુન્યાદ ખુદાકે ખોદ ચોર
 ઉસકી રઝામંદી પર મોહકીમકી તો ચે ઇમારત અરકાનકે
 ઉસતવારમે જન્નતકે મુશાબા હુઈ ચોર ઉસકા ચે અમલ
 આગાઝ ખીલાફતમે યઆને અબાઈલ સન (૬૮૪) હીજરીમે
 બરઅત ઇસતહલાલ સઆદત ઉખરવીકે લીયે હુબા ચોર
 ઇખતીદા ઇસતજદીદકી ઉસકે વાલીદ માજીદકે હુકમસે હુઈ
 જે ખુદાકી રાહકા ચલનેવાલા ચોર ઉસ દીનકી સઆદત
 પાનેવાલા થા. જુસકે બાબમે ચે આયત હે યવમા લા
 યનફઓ માલુવ વલાખતુના ઇલલામન અતલલાહા બેકલખીન
 સલીમ) યઆની જુસ રોઝકે નફાઅ ન દેગા માલ ચોર
 ન અવલાદ બજુઝ ઉસ શખસકે કે લાયા અલલાહકે પાસ
 કલ્ખ સલીમ યઆને સુલતાન સલીમ ખીન સુલતાન
 સુલયમાન ખીન સુલતાન સલીમ ખીન સુલતાન બાયઝીદ
 ખીન સુલતાન મુરાદ ખીન સુલતાન મહમંદ ખીન સુલતાન

ચલદીરમ ખાયઝીંહ બીન સુલતાન મુરાદ બીન સુલતાન
 આવરખાંન બીન સુલતાન ઉસમાનખાન અલ્લાહ ઉનકો
 જન્નતકે તખ્તોંપર જગેહ હે. ઓર ઉનકે અવલાહકો મસનદ
 ખીલાફત પર હમેશા કાયમ રખે ઓર આગાઝ ઇસ
 તજદીંદકી ઓખીસર્વી રખીઉલ અવલ સન ૯૮૦ હીજરીમે
 હુઈ ઓર જળ સુલતાન સલીમને અપની અમાનત હયાતકો
 બાઈમાન ખુદાકે સીપુર્હ કીયા ઓર દાર ફનાએ દુન્યાસે
 પહેલે અંજામ હોને અપને મકસદકી યાઆની તજદીંદ
 હરમસે પેશતર જન્નતકે ઉન મહેલુકી તરફ કુચ કીયા
 જો અલ્લાહ તઆલાને ઉસકે લીયે મોહૈયા કીયે થે. ઓર
 ખુદાએ અઝવજલને તખ્ત ખીલાફત પર ઉસકે ખલ્ફ રશીદ
 સુલતાન મુરાદકો ખીઠાયા ઓર ઉસકી ખારગાહકો લોગુંકા
 મુરજઅ ઓર મલજ બનાયા તો અલ્લાહ તઆલાહીને ઉસપર
 ઇતમામ ઇસ તજદીંદકા આસાન ફરમાયા અલ્લાહ ઉસકે
 નુરસે રાતોં ઓર દીનુકા ચહેરા મુનવર ફરમાવે ઓર કયામ
 કયામત ઓર સાઅત કયામતકે ઉસકે મોહલમે અલલમે
 ખલ્ફકો રાહત પહોંચાવે ઇન ઇરકામમે એક તારીખ
 જો યહાં લીખનેકે કાખીલ હે નેહરીરકી ઉસકા તરજુમા
 ચેહે કે સુલતાન મુરાદ બીન સલીમને મસજીદ હરામકી
 તજદીંદકી જીસસે સળ મુસલમાં ખુરા હુવે અલ્લાહ
 તઆલા હમેશાં લવા ઓર અલમકે સાથ ફતેહમંદ રખે
 રૂહુલ કોદુસને ઉસકી તારીખમે કહા કે તઆમીર કયા
 સુલતાન મુરાદને હરમકો દુસરા કીતાબા ઝખાન અરખીમે
 બાબ જમ્હેપર લીખા હે ઓર જમ્હે એક કખીલેકા નામ
 હે ચે હરવાઝેકોહ સફાકી જાનીજ ઇસ નામસે મશહુર હે કે
 ઉસ કીતાબીકા તરજુમાં ચેહે બઆદ બીસમીલ્લાહકે લીખા
 મોહમ્મદ રસુલલ્લાહ અરસીલા બીલહુદસે અલમુશરફુન
 તક ચઆની મોહમ્મદ (સલ્વ) ખુદાકે રસુલ હે જીસને
 ઉનકો હીદાયત ઓર દીનહકકે સાથ લેખતાકે વો ઉસ
 સળ દીનુંપર ગાલીબ કરે અમરચે મુશરીફ ખુરા બને

ફીર ચે આયત લીખી (ઇન્ના અન્વલા બયતીનસે કાના આમેનતતક ચઆની ને અન્વલ ધર લોગુ' કે લીચે બનાયા ગયા. વે મકકેમે' હે બાબરકત ચોર હીદાયત હે મુસલમાનોં કે લીચે ઊંસમે' નીશાનીયાં ઝાહર હે' ચોર મકામ ઇબરાહીમ (અલ૦) હે ને કોઈ ઉસમે દાખીલ હુવા મામુન હુવા ચોર ચે આયત લીખી (વલ્લાહો અલન્નાસેસે સખીલનતક) ચાને અલ્લાહકે વાસ્તે લોગુ' પર કચ્છેકા કરહ કરના ફઝ્ હય, ને શખ્સ કુદરત રખે ઉસ્કી રાહકી ચાને તોશા ચોર સવારી ચોર રાહકા હોના. તીસરા કીતાબા મતાફકી શરકી જાનીબ હય ઉસ્મે' બાદ મીરમીલ્લાહકે, અન્વલ ચે આયત લીખી હય. ઇત્ના અન્વલા બયતીનસે કાના આમેના તક બઅદ ઉસકે એક ચોર ઇબારત હે જુસકા તરજુમા ચે હે મતાફકા ફર્શ' સંગીન બનાને પથ્થરૂંકો તાયફેકીનકે પાઉ' તલે હમવાર કરને ચોર બાબ શરીફ ચોર મીઝાબ રહમત કે આસરતા કરનેસે તકરૂબ ઇલ્લાહ કીયા ખલીફએ ખુદાને મોઅજ્જમ સુલતાને રૂમ વ અજમ કે ખુદાએ તઆલાને ઉસકો ખીદમત રૂકન મકાનકે લીચે મખસુસ ફરમાયા ચઆની ખલીફા ખીન સુલતાન મુલ્ક મુઝફ્ફર અબુલ ફુતુહાત સુલયમાનખાને અલ્લાહ ઉસકે અઅમાલ નેક કુબુલ ફરમાવે ચોર ઊસકો ઉન મદારીજ પર પહોંચાવે ને ઊસકો સઆદત ઇકબાલતક લે જાવે' ચોર જબ તજદીદ તમામ હુઇ તો તાચેર તહનીયતને તારીખકી બોલી બોલી કે બનાયા અલ્લાહને કીખલા હમારા ચોથા કીતાબા હોઝ જીબરીલમે' સુલતઝીમકે દાહને જાનીબ હે ઉસકી ઇબારત અરખીકા તરજુમા ચે હે કે બઅદ ખીસમીલ્લાહકે ઇસ મતાફ શરીફકી ઇમારતકા હુકમ હમારે સરદાર ચોર હમારે આકા વ પેશવાને દીયા જુસકે હુકમકી ઇતાઅત તમામ ઉમ્મતુ' પર ફઝ્ હે ચઆને અબુ જઆફર મનસુર મુસતનસર ખીલ્લાહ અમીરૂલ મુઅમીનીનને જુસકો ખુદાકી જાનીબસે

તાઈ છે અલ્લાહ ઉસકો ઉસકી ઉમેદુ'પર પહોંચાવે ઝોર
 ઉસકે અઅમાલુ'કો નેકીયુ'સે ઝીનત દે. યે હુકમ સન ૬૩૦
 હીજરીકે મહીનુ મે હુવા ઝોર સલ્લલ્લાહો અલયહે સૈયદેના
 મોહમ્મદીન વ આલેહી પાંચવાં કીતાબા ઇસ હોજકે રાહને
 પહલુપર સંગમરમર પર યુ' લીખા હે કે બઅહ બીસ-
 મીલ્લાહ કે આયત હે દન્નમા યામોરો મસાજેદ્દલાહેસે
 અંધયકુતુ મીનલ મોહતદીન તક ચઆની અલ્લાહકી મસા-
 જુદકો વોહી તઆમીર કરતા હે જો અલ્લાહ તઆલા
 આખેરતકે દીનપર ઇમાન લાવે ઝોર નમાઝકો કાયમ કરે
 ઝોર ઝકાતકો અદા કરે ઝોર સીવા ખુદાકે ઝોર કીસીસ
 ન ડરે ઝોર કરીબ હે કે યેહી દ્વોગ હીદાયત પાને વાલે
 હોં ફીર યે લીખા હે કે બયતુલાહ શરીફકી છત ઝોર
 દીવારુ' ઝોર મીઝાબ રહમતકી ઇમારતકા હુકમ કીયા ઉસ
 શખ્સને કે અપને પરવરદીગારકી રહમતકા મોહતાજ ઝોર
 બહરોબર ઝોર રૂમ ઝોર અરાકીનકા બાદશાહ હે ચઆને
 સુલતાન અહમદખાંને માહ મોહરરમ સન ૧૦૨૧ હીજરીમે

તતમહ ઉનચીઝુ'કે બયાનમે' જો હરમસે

મોતઅલ્લીક હે' કંચુરકા બયાન.

મસજીદ હરામકે સખ કંચુરે એક હજાર તીનસો
 બાવન હે' ઉનમે'સે એકસો તરૈપન સંગ મર મરકે ઝોર
 બાકી સંગ શમસીકેહે' બાએ' તફસીલકે હરમકે મશરકી
 બનીબમે' એકસો તે'તીસ કંચુરે એક બડા સંગ મર મરકા
 ઝોર બાકી સંગ શમ સીકેહે' ઝોર હરમકી શીમાલી
 બનીબમે' તીનસો ઇકતાલીસ હે' સાત સંગ મર મરકે
 જીનમે'સે તીન બડે હે' ઝોર બાકી સંગ શમસીકે ઝોર
 ગરબી બનીબમે' દોસો ચારહે' પછતરસંગ મર મરકે જીન-
 મે'સે એક બડા હે' ઝોર બાકી સંગ શમસીકે ઝોર જીનુબી
 બનીબમે' તીનસો તે'તીસ હે' સત્તર સંગ મર મરકે જીન-
 મે'સે તીન બડે હે' ઝોર દોસો પેંસઠ સંગ શમસીકે હે'

ઝોર બાબુલ નહ વહકી ઝયાદતીમેં એકસો એકાનુ ચે સખકે સખ સંગ શમ સીકેહેં ઝોર બાબુ ઇમરાલીમકે ઝયાદતીમેં એકસો છેતાલીસ ઝોર ચે બીલકુલ સંગ શમ-સીકે હેં

પયમાયશ મસજીદ હરામકા ખયાન.

અલામએ કેહસ્તાનીને લીખા હે કે તમામ મસજીદ હરામ એક લાખ બીસ હઝાર ગઝ હે લેકીન હકીકી પય-માયશ વોહે જો અલામએ ફારસીને અપની તારીખ સગીર મુસમ્મા તહસીલુલ મરા મહમેં લીખી હે વો કેહતેહેં કે મેંને મસજીદ હરામકો લોહે કે ગઝસે પયમાયશ કીયા ઉસકા તુલ ગરબી દીવારસે લેકર ઉસકે મુકાબીલ શરકી દીવાર તક તીનસો છપ્પન ગઝ ઝોર આઠવાં હીસ્સા ગઝકા હુવા ઝોર હાથકે ગઝસે ચારસો સાત ઇસસે મઆલુમ હોતા હે કે લોહેકા ગઝ હાથકે ગઝસે બડા હોગા ઝોર મેંને ઉસકા અરઝ શામી દીવારસે લેકર ચમાની દીવારતક નાથા લોહેકે ગઝસે દોસો છાસઠ ગઝ ઝોર હાથકે ગઝસે તીનસો ચાર ગઝ હુવા ઇનતેહા ઝોર જીસ તરહ ફાર-સીને ઝીક કીયા હે ઉસ તરીકસે અગર સીરફખાનએ કઆ બાકી પય માયશકી જાવે ઝોર ઉસકે તુલકો અર્જમેં ઝરખ દીયા જાવે તો લોહેકે ગઝસે ઉસકી પયમાયશ ૬૨૨ ગઝ ઝોર હાથકે ગઝસે ૭૧૧ ગઝ હોગી વહલાહ આલમ મુતાફકા ખયાન.

મુલ્લાં અલી કારીને શરાહ મીનસક મુત વસ્તામેં લીખા હે કે મુતાફસે મુરાદવો જગહ હે જો તવાફકે લીચે મુકરર હે ઝોર ઝમાનએ રસુલે ખુદા (સલ.) મેં મસ-જીદ હરામ ઇસી કદરથી ઝોર મોલાના કુતખુદીન મકકીને તારીખ મકકેમેં લીખા હે કે મુતાફ મુતલક ઇસક દર હે કે જીસમેં ઉસ વકત સંગ સુવાનકે પથફકો તરાશ કર ફર્શ કીયા હે ચે મુતાફકા દાયરા મુલતાન સલીમખાન

ખીન સુલતાન સલીમખાનવાલી રૂમકે હુકમસે સંન (૯૬૧
હીજરીમે' બના થા ઝોર રાકેમ રીસાલએ ઝખીર તુહ
દારેને સુકામ મુતાફકા અઝ' ન તુલ શરધ' ગઝ ચોખીસ
અંગુશ્તીસે પયમાયશ કીયા થા યે મુતાફ દાયરેકે તરહકે
ન સુરખએકી સુરત.

યઆની ઇસકે ચાઝ' તરફ સીધે ખત નહી' બહકે
મુહબ્બીર હે ઝોર ઉસકા દોરા બી સખ તરફસે બરાખર
નહી' લેકીન હાકેમ મઝકુરને ખાનએ કઆબેકે ખીચકે તુક-
તેસે મુતાફકે મોહીત તક સખ તરફસે નાપા તો કઆમએ
મોઅઝ ઝમાકે વસ્તસે હતીમકે બાહર તક બનીબે શીમાલ
પચીસ ગઝ એક બાલીશતદો અંગુશ્ત હુધ ઝોર મગરીબકે
બનીબ ચોખીસ ગઝદો અંગુશ્ત કમ ઝોર જુનુબકી તરફ
ઇકકીસ ગઝ આઠ અંગુશ્ત ઝોર મશરીકકી તરફ વસ્ત
કઆબેસે કદીમ બાબુ સરલામકી ઇનતે હાતક અ'વાલીસ
ગઝ ઇસ પયમાયશમે' વસ્ત કઆબેસે સખ તરફમે' મોહી-
તકા ઇનતેહા મુકાબીલ બનીબમે' લીયા ગયા હે કોનુ'કા
હીસાખ નહી' કીયા ગયા ન કઆબા મોઅઝ ઝમાકી બાહર
કી દીવારસે બમે ઉર રમુઝમે' લીખા હે કે મસજીદ
હરામ મકકેકે વસ્તમે' હે ઉસકી મસાહત ગ્યારાસો ખીસ
ગઝ હે ઝોર દરવાઝકી મહરાબે' ચાલીસ હે' ઝોર સીતુન
ચારસો ખીસ ઝોર સખ સંગ મર મરકે હે' ઉસકે દરવાઝે
પંદરા હે' ઇનતેહા તો શાયદ કીસી ઝમાને યેહી સુરત હોગી
જયસી ઉસને લીખી હે.

બલ'દી કઆબેકા ખયાન.

ખાને કઆબેકી બલ'દી ઇન દોનુમે' આસમાનકી
બનીબ સવા અઠારા ગઝ શરધ ચોખીસ અંગુશ્તી ગઝસેહે
ઝોર અંગુશ્તકા વસ્ત મોઅત્ત બર હે' ન જડ ન નોક યે
અંગુશ્ત બે કામો કાસ હે જબકી મોઅત્તબર હે ઝોર
જયકે ઉગલીપર પહલુસે રખના ચાહીયે ન ખડા.

તુલકા બયાન.

બય તુલકાકા તુલ શરકન ગરખન હુજરે અસવદસે લેકર રૂકન ધરાકી તકકે શરકી દીવારકે કોનેહે. પચીસ ગઝ ઓર છે અંશુસ્ત ઓર રૂકન ચમાનીસે રૂકન શામી-તકકે ગરખી દીવારકે કોનેહે. ચોખીસ ગઝ ઓર એક બાલીશત.

અરઝકા બયાન.

ખાને કઆબેકા અરઝ જુનુખન શીમાલન રૂકન ચમાનીસે હુજરે અસવદ તકકે જુનુખી દીવારકે કોનેહે.

ઇછી સગઝ ઓર એક બાલીશતહે ઓર રૂકન શામીસે રૂકન ધરાકી તક, કે, દીવાર શીમાલીકે કોનેહે. બાઇસ ગઝ હે. ઓર દીવારખાનએ કાખાકા અરઝ, યાને આસાર હો ગઝ હે. ઓર બેતુલ્લા શરીફકી હો છતેહે. એકકે ઊપર દુસરી ઓર દોનું મીલી હુઇ નહી. ઓર છતુંકા તુલ એક તગ્સે ઇછીરા ગઝ કદરે ઝયાદા, ઓર દુસરી તગ્સે બીસ ગઝ કુછ ઝયાદા હે. ઓર દોનું છતુંકા અરઝ એક તરફસે અઠારા ગઝ દુસરી તરફસે સતરા ગઝ હે. ઓર કાબેશરીફકા, દરવાઝા શરકકી દીવારમેં હે. ઉસ્કા તુલ, છે ગઝ દસ અંશુસ્ત હે. ઓર અરઝ ચાર ગઝ, ઓર કીવાડુકે તખ્તે સાલકે હે. જીનપર ચાંદીકે પત્તર ન કરઇ મેંખુસે જકેહે. ઓર ઝમીનસે, દેહ લીઝકી બલન્દી ચાર ગઝ ઓર આઠવાં હીસ્સા ગઝકા હે. ઓર કાબેકા પરનાલા-જુસ્કો મીઝાબે રેહમત કેહતે હે. દીવાર શીમાલીમેં રૂકન ધરાકી ઓર રૂકન શામીકે દર-મીયાન હે. ઓર હુઝરત ઇસ્માઇલિ (અલ૦) કી કબર ઇસી મીઝાબ રેહમતકે નીચે હે. ઓર જો કોના કાબે શરીફકા, ઉસ્કી દીવાર શરકી ઓર દીવાર જુનુખીકે મીલ-નેસે પેદા હુવા હે. ઉસકોનેમેં હુનેર અસવદ મનસુખ હે.

ઔર હુજરે અસવદ, ઝમીનસે અઠાઈ ગઝ ઔર
મઠા હીસ્સા ગઝસે, કુચ ઝયાદા બલન્દ હે. ઔર જીસ
દર હુજરે અસવદ, ખુલા હુવા હે. ઉસ્કા અરઝ વ તુલ
મેક ખાલીસ્ત ઔર ચાર અંગુસ્ત હે કે ઉંગલીયાં મીલી
ધે હે.

મુસ્તબરકે તુલ, ઔર હદકા ખયાન.

યે મકામ રૂકન યમાની ઔર ખાનખે કાખાકે
રવાજે ગરબીકે દરમીયાન હે, જો દરવાઝા ઇસ ઝમાનેમે
દેહે ઉસ્કી વજે તસ્મીયા યે હે. કે લોગ બહાં ખડે હોકર
અમેકી દીવારપે હાથ રખકે દુઆ કરતે હે. ઔર મગ
રત ચાહતે હે. ઇસ્લીએ ઇસ, મકામકો મુસ્તબર મીનઝ
તુલ કહા ગયા. યે મકામ રૂકન યમાનીસે દરવાજે ગરબી
ક, ચાર ગઝ પાંચ અંગુસ્ત હે. ઔર યે ગરબી દર-
વાઝા જો ખંધ હે. ઉસ્કા તુલ પાંચ ગઝસે કુચ ઝયાદા
ઔર અરઝતીન ગઝહે.

હતીમકા ખયાન.

હતીમકા નામ પહેલે હુજર યા. બકસર હાથે હુત્તી.
સુકને જીમ વરાએ મેહ મીલા, અજ ઉસ્કો હતીમ,
કતે હે. યે મકામ, કાઅમે શરીફકે શીમાલી બાનીખ
જાખ, રેહમતકે નીચે. આધે દાયરેકી સુરત મુઢબર હે.
ઔર ઉસ્કો હુજરા ઇસલીયે કેહતે હે કે કઆમેસે અલાહેદા
ઝ કયુકે હુજરકે મઆની પહેલુકે હે ઔર યે કઆમેકે
કલુમે હે ઔર ઉસ્કી હદ રૂકન શામી તક હે હતીમકી
મીનમે ફશ સંગ મર મર ઔર સંગ સીયાહ ઔર
ખં ઔર ઝંઝ ઔર સજ્જકા હે ઔર ઉસ મકામસેકે
મામે મુશરફકે પરનાલેકે નીચે હે ઇસકે મુકાબીલકી
વાર હતીમ તક પોને ગ્યારા ગઝ હે ઇસ સારે હતીમ

મેંસે સાત ગઝ થા સાડે છે ગઝ ખાનએ કઆબેકી
 ઝમીન હે ઓર બાકી ઝમીન હઝરત ઈબરાહીમ (અલ૦)
 કી બકરીયુકી જગહથી ઉસકો હજરમેં દાખીલ કીયા
 ગયા ઓર ઇસ હતીમકે દો રાસ્તે હેં એક રૂકન શામીકે
 પાસ દુસરા રૂકન ઈરાકીકે પાસ ઓર દોનું રાહોંકે દર-
 મ્યાન બીસ ગઝકા ફાસલા હે ઓર હતીમકે અંદર બની-
 બકા મોહીત અઢાઇસ ગઝ હે ઓર બાહરકી તરફસે સવા
 ચાલીસ ગઝ.

હફરા ચાને ગઢેકા ખયાન

યે ગઢા એક છોટાસા હોઝ ખાનએ કઆબેકી દીવાર
 શરકીસે મીલા હુવા આસતાને કઆબેકે પાસ હે ઇન
 દોનુંમેં ઇસકો મકામ જીબરઇલ (અલ૦) કેહતે હે
 ઓર બઅઝ કેહતે હેં કે વો ગઢા હે હઝરત ઈબરાહીમ
 (અલ૦) કઆબેકી તઆમીરકે વકત ઇસમેં ગારા બના-
 તેથે ઇસ વાસ્તે મકકેવાલે ઇસ ગઢેકો મોઅજના કેહતે થે
 ઉસકા તુલ સાત બાલીશત ઓર સાત અંશુશત હે ઉસકા
 અરઝ પાચ બાલીશત તીન અંશુશત હે ઓર શેખ મોહી-
 યુદ્દીન તબરી વગયરાને લીખા હે કે યે ગઢાવો મકામ હે
 જહાં હઝરત જીબરઇલ (અલ૦) ને આં હઝરત (સલ૦)
 કે સાથ નમાઝ પઢી ઓર પંજગાના નમાઝકે અવકાત
 મોઇયન કીયે જબકે અલ્લાહ તઆલાને ઇસ ઉમ્મત મર-
 હુમાપર નમાઝ ફરજકી વસૂહ આલમ બીસ સવાબ.

મતાફકી હુદુદકા ખયાન.

મુતાફકી હદેં હતીમકી તરફ હતીમકી દીવારસે
 પચીસ ગઝ એક બાલીશત દો અંશુશત હેં ઓર ગરબી
 બનીબમેં ચઆને પુરત કઆબેકે તરફ ગીલાફ કઆબેસે
 લેકર પેંતીસ ગઝ હે. ઓર જીનુબકી તરફ ગીલાફસે
 ઇકકીસ ગઝ આઠ અંશુશત ઓર દરવાઝે કઆબેકે તરફસે

હદ મુતાફ તક તરેપન ગઝ ઝોર કદીમ બાબુરલામકી
હદ તક ચુમ્માલીસ ગઝ ઝોર મુતાફકી લાંબાઈ હદ શીમા-
લસે બુનુબ તક અંકુનુ ગઝ ઝોર હો બાલીશ્ત સાત
અંશુસ્ત યા કુછ ઝયાદા હે.

ઝમીન મુતાફકે અરઝકા બયાન.

મુતાફ ને કઆબેકે ગીર્દ હે ઝોર જુસમેં સુદેદ પથરકા
ફર્શ હે ઉસકા અરઝ કઆબેકે દરવાઝેસેં મશરીફકી તરફ
મકામ ઇબરાહીમ તક ચઆની ગીલાફસે મકામ તક છાસક
કદમ હે ઝોર સીમાલકી તરફ કીનારએ મુતાફસે મુકાબીલ કી
દીવાર હતીમતક અડતી સકદમ છે અંશુસ્ત ઝોર મગરીબકી
તરફ મુતાફકે કનારેસે ગીલાફ કઆબેતક એકયાવન કદમ
છે અંશુસ્ત કમ હે યે તરફ ઝોર તરફુસેં ઝયાદા હે ઝોર
બુનુબકી તરફ મુતાફકે કનારેસે ગીલાફ કઆબેતક જહાં
હુજરે અસવદ હેં સેંતાલીસ કદમ.

મુતાફકે સીતુનુંકા બયાન.

દાયરે મુતાફકે સીતુન ને કંદીલુકે લટકાનેકો ખડે
હેં કુલ તેંતીસ હેં ઉનમેસેં એકતીસ હક્તજેશ ચઆને
સાત ધાતું કે હે કે ઉનકો બઅઝ પચરસ કેહતે હેં ઝોર
હો સીતુન સુદેદ સંગ મરમકે દોનોદોનુપર હેં ઝોર હર
હો સીતુનકે દરમ્યાનમેં શીશેકે સાત કંદીલે લટકતી રેહતી
હેં ને રાતકો સખરોશન હોતી હેં યે કંદીલે મુતાફકે
ગીર્દ દોસોચોળીઝ હેં ઝોર તમામ હરમકી કંદીલે એક
હઝાર હેં.

તંબીયહ.

હરમ મોહતરમ વ કઆબએ મોઅઝઝમા ચાફ તરફસેં
કુછ ફીરે હુવે હેં ચુનાચે ફકન હુજરે અસવદ દોનું
મશરીફકે દરમ્યાન ચઆને. ગરમી ઝોર શરકી કે મસજીદકે
બીચમેં બાકે હે ઝોર કુતુબ સીતારા ફકન ઇરાકોકે બસબર

મઆલુમ હોતા હે. બાકી કેનેકો ઈસી પર ક્યાસ કર લેના આહીએ.

મુસલ્લુકા બયાન

મસજીદ હરામમેં અબ્બલ હનફી મુસલ્લાહેકે એક મકાન હો. મંઝીલા તીન દરકા ઈમારત અઝીમુશાનસે રીમાલકી જાનીબ મુતાફકે સીતુનુસે બાહર હે ઈસ મુસલ્લેસે હતીમ કી દીવારતક અડતાલી સગઝ હે દુસરા શાફ ઈ મુસલ્લા હે જો ચાહ ઝમઝમ કે પાસ હે ઓર ક્યાબે શરીફકી દીવારસે ચાલીસ ગઝ કે ફાસલે પર હે ઈસ તરફ મુતાફકા કેઈ સીતુન નહીં ઓર મુતાફકે સીતુનુંકી હદસે ચે મુસલ્લાલી બહાર હે ઈમારત ચાહ ઝમઝમ ઓર સંગમરમરકે બડે મીઝબર કે દરમ્યાન વાકે હે ઊસપર મકાન એક દરહ મકામ ઈબરાહીમકે પાસ મશરીક કી તરફ બના હુવા હે તીસરા મુસલ્લા હંબલી હેં જુસપર એક મકાન એક દરહ છોટાસા હુજરે અસવદકે મુકાબીલ મુતાફકે સીતુનસે બાહર મશરીકકી જાનીબ બના હુવા હે મુસલ્લેકે કનારેસે હુજરે અસવદકી નીચેકી દીવારતક સેંતાલીસ ગઝકા ફાસલા હે ચહાડમ મુસલ્લા માલીકી હે જુસપર એક દરહ મકાન ગરબકી જાનીબમેં મુતાફકે સીતુનુંસે બાહર બના હુવા હે ઓર મુસલ્લેકે કનારેસે ગીલાફ ક્યાબેતક પેંસઠ ગઝ હે.

મકામ ઈબરાહીમકા બયાન.

શેખ અઝીઝુદ્દીનસે મનકુલ હે કે વોહ સને ૭૫૩ હીજરીમેં ક્યાબેકે મુજબીર ચે. ઊસવકત ઉનહુને ઉસ પત્થરકી જુસકો મકામ ઈબરાહીમ કહે તે હે પયમાયસકી ઓર મઆલુમ હુવા કે વોહ પત્થર ઝમીનસે એક ઓર આઠવાં હીરસા ગઝકા બલંદ હે. ઓર ઉસકે ઉપરકી સતેહ મુરબખા હે હર તરફસે પાવગઝ ઓર ઉસપર દોનું

કહમુકા નીશાન હે ઓર કહમુકી જગેકે ગઢ પત્ર લગે
 હુવે હે ઓર કહમુકી ઘેરાઈ ચાંદીકે પત્તરૂંસે આપ
 અગુરતકમ રજકી થાઈ હે ચઆને સાડેસાત અગુર
 ઓર ઉસ જગેકે ચારૂં તરફ એક સંદુક ઝમીનમે મઝ
 છુત ગાઢા હે ઓર ઉસપર અતલસ સીયાહ ઝરદોઝીક
 ગીલાફ પઢા હે ઓર ઉસપર એક છોટાસા ગુંબદ લકડીક
 ચાર સીતુતું પર બઢા હે જુસકો અંદરસે સોને ઓ
 લાભુદ વગયરાસે બીલકુલ મુનકશ ઓર નેહાયત ઝેબ ઓ
 ઝીનતસે આરાસ્તા કીયા હે ઓર ગુંબદકે ઉપર શીશે
 તખતુકે સોનેકી મેખુસે વસલકીયા ઓર સંદુક કે ચારૂં
 તરફ ચાર બલીદાર ટટીયાં હફત હઢાતકી ઉન ચા
 સીતુતુંસે વસલકી હે ઓર ઉસ ગુંબદકે પીછે એક મકા
 પત્થરકે સીતુતું પર બનાયા હે જુસકા નામ અયવાન
 હલફ હે ઇસી જગેહ તવાફકા દુગાના પઢા બતા હે
 ઇસ જગેહકા તુલ ઓર અરઝ પાંચ ગઝહે ઓર ઉર
 સંદુકસે જુસમે મકામ ઇબરાહીમ હે ગીલાફ કઆબેત
 ઇકકીસઝ હે હો ગીરહ કમ

મીમ્બરકા બયાન.

જુમેએકે છુતબેકા મીમ્બર રૂકન ઇરાકીકે મુકાબીલ
 સંગમરમર સુફેદકી ઇમારત અઝીમુશશાનસે તેરાઝીનેકા હઝ
 ઓર ઉસપર એક ગુંબદ ગાજરકી શીકલકા તલાઈ મુલમ્મઅસે
 બના હુવા હે.

ચાહ ઝમઝમકા બયાન.

અમકે ઉસ કુવેકા સરસઠ ગઝ હે ઓર દીવાર કઆબેસે
 ચાહ ઝમઝમતક તેંતીસ ગઝ હે ઓર મકામ ઇબરાહીમ
 ઓર ચાહ ઝમઝમકે દરમ્યાન ઇકકીસ ગઝકા ફાસલા હે
 ઓર ઉસ મકાનકે પીછે જુસમે ચાહે ઝમઝમ હે એ
 ગુંબદ હે જુસકો કબતુલ ફરાશીન કેહતે હે ઇસ લીચેકે
 ફરાશ શમ્મે ઓર સમ્મેદાન ઓર બીછાને ઓર ફરાન

મસજીદ ઓર હાજતકી ચીઝે મસજીદ હરામકી સખ ઉસમે રખતે હેં ઓર ઉસ કુબેકે પીછે એક દુસરા શુબહ હેં ઓર એસ મકાનમે શાફર ખુસલ્લા હે ઉસકે પીછેકા દરવાઝા બાબુરસલામ હે ઓર એક ઝીના ચોળીગ્યાર ડંડેકા ખાનખે કચાખેકે દાખલે કે લીચે મકાન ઝમઝમકે પાસ રેહતા હે એસકો વાલી મદરાસને લેબ થા.

સીતુનુંકી તેઅદાદ ઓર દોરકી તફ્સીલ.

સીવા બિન સીતુનુંકે ને બાબુરસલામ ઓર બાબુ ઝયાદહકી અફઝુનીમે હેં સખ સીતુન મસજીદ હરામકે ગીર્દ ચાર તરફ ૬૮૪ હેં હર તરફ સીતુનુંકી ત્રીન કીતારે હેં કીસી તરફ પુરી ઓર કીસી તરફ કમો બેશ મસલન કોહ સફાકી તરફ ત્રીન કીતારસે કુછ કમ હેં ઓર બાબ ઇબરાહીમ ઓર બાબુઝયાદકી તરફ ત્રીન કીતારસે પંચાસી સીતુન ઝયાદા હેં

મીનારુંકી તફ્સીલ.

મસજીદ હરામકે મીનારે ચાર ચાર કોનુંપર હેં ઓર ત્રીન કોનુંકે સીવા

મુસાહતકી તફ્સીલ.

ઝુબેર ખજન્દીને કહા હે કે મસજીદ હરામકી પચ-માયશ એક લાખ બીસહઝાર ગઝ હે લેકીન તુલ મસજીદ હરામ હાથકે ગઝસે અલામ એ ફારસીકે ઝમાનેમે બાબુરસલામસે કે દીવાર શરકી મસજીદકા કોના હે બાબ ઉમરહતકકે ગરબી દીવારકા કોના હે ચારશોસાત ગઝ હે ઓર અરઝ મસજીદકા બાબ બની મખઝુમસે ને બાબુલ સફાકે નામસે મશહુર હે ઓર જહાંસે મસજીદકી બુતુબી દીવાર હે શીમાલી દીવાર અસલીતક બાબુલ નહલકી તરફ ત્રીનસો ચાર ગઝ હે.

તમ્મત તમામ શુદ.

તવારીખે ઇસલામ ચીરીઝ.

પુતુહુલ ઇસલામ.

(ઉરદુ જમાન અને ગુજરાતી હરશમાં.)

આજ સુધી ગુજરાતીમાં આવું એક પુસ્તક બહાર પાડવામાં આવ્યું નથી. જેમાં શામ, મિસર, એરાક અને ઇરાનની રહેઠોડ તથા સાહેલી લડાઇઓનું ખુલાસાવાર વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. અરબ બહાદુરોની અનુપમ શુરવિરતા, મહાબાએ કિરામ રહી ની જાદુ-શાની, ઇસલામના પ્રસાર, ખુલુફાએ રાશેદાનની સાદાઇ અને ઇસલામના સાચા પયરવાનું વર્ણન આ પુસ્તકમાં કરવામાં આવેલું છે. આ પુસ્તકના દસ ભાગ કરવામાં આવ્યા છે. જેમાંથી નવ ભાગ બહાર પડી ચુક્યા છે. તેમાં પ્રગટ થયેલી બાબતોની વીગત ત્રીજે મુજબ છે.

પુતુહુલ ઇસલામ હિસ્સા. ૧.

૧, જંગે ખદર, ૨, જંગે ઝોહોદ, ૩, જંગે ખનદક, ૪, જંગે ખયમર, ૫, રહેદ મક્કા, ૬, જંગે તમુક, ૭, જંગે તમુકકા, હુસરા દીન ૮ ઇસલામકા હુસરા લશકર, ૯, ફિલીસ્તીનકા પહેલા માઅરિકા, ૧૦, જંગે અસરા, ૧૧, જંગે દમિસ્ક, ૧૨, મુદાસિરે દમિસ્ક, ૧૩, અરબ એરાતોકી શુમઅત.

પુતુહુલ ઇસલામ હિસ્સા. ૨.

૧, જંગે અજનાદીન, ૨, જંગે અજનાદીનકા હુસરાદિન, ૩, ફતેહ દમિસ્ક, ૪, હઝરત અબાઅકર સિદ્દીક ખલીફાએ અબલ રહી કી વક્ત, ૫, હઝરત અબા અકર સિદ્દીક રહી કી સીરત, ૬, હઝરત અબા અકર સિદ્દીક રહી કી રઝીલત, ૭, ખાલિદ બિન વલીદ રહી કી માઅબુલી, ૮, ફતેહ અબિલ કુદ્દસ, ૯, એહલે કનસરીનકા ફરેખ, ૧૦, જંગે કનસરીન ૧૧, ફતેહ અબલઅક, ૧૨, રહેદ હુમુસ, ૧૩, મયદાને યરમુક થા વકુસા.

પુતુહુલ ઇસલામ હિસ્સા. ૩.

૧, રમી લશકર, ૨, જંગે યરમુકકા પહેલા દિન, ૩, માહાનકા ફરેખ, ૪, જંગે યરમુકકા હુસરા દિન, ૫, જંગે યરમુકકા ત્રીસરા દિન, ૬, જંગે યરમુકકા ચોથા દિન, ૭, જંગે યરમુકકા પાંચવા દિન, ૮, અમલુલ મુકદ્દસકી ફતેહ, ૯, જંગે હલખ, ૧૦, હલખકા મુહાબિરા-

જાહેર ખબર.

નોવેલ જોશ જવાની—યેહ વોહ કાખીલે દીદ નોવેલ હય, કે જસમેં ઓરતોંકાં અંગ્રેજી પઢાકર બે પરદા કરનેસે કયા બુરે નતીજે બુદ્ધરમેં આને હંય, વોહ એક દીલચરપ પેરાએમેં દરબર હંય ઉર્દુ જખાન ઓર ગુજરાતી હરફેમેં કીમત રૂ. ૦-૪-૦

નાસીરે ઇશક—યેહ વોહ નોવેલ હય જસમેં હુરનો ઇશકકી જીતી જાગતી તસ્વીરેં આશકાના ખત હીનાખત એક દીલ ચરપ કલમસે ઉર્દુ જખાન ઓર ગુજરાતી હરફેમેં લીખે હંય કીમત રૂ. ૦-૩-૦

મેઅરાજનામા—ઇસ કીતાબમેં દો જગદંકે સરદાર આકાએ નામદાર હજરત જનાબ રસુલે મકમુલ (સલ્લ)કી મેરાજ શરીફા ખયાન હય. આં હજરત (સલ્લ)ને સાતું આસમાન, જન્નત, દોજખ, ઓર અરશમોઅઘાકી કી હુદ સયર ઓર વહાંકે અજબ ગરીબ હાલાત ઉર્દુ જખાન ઓર ગુજરાતી હરફેમેં કી. રૂ. ૦-૩-૦

ઇસ્કે અલાવા તમામ કીસમકે કુરાનશરીફ, કાયદા, સીયારા, ઓર તમામ ઉર્દુ ફારસી અરબી, ગુજરાતી કીતાબેં હમારે પહાં મીલતી હંય.

મીઆં બદરૂદીન હુસેનુદીન નીઝામી

બુક્સેલર એન્ડ પબલીશર

ડે. ત્રણ દરવાજા-અમદાવાદ.

